

SEANCES DU MARDI 27 MARS 1984
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 27 MAART 1984ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1976.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1984.

Interpellations jointes:

- a) De M. R. Gillet au ministre des Relations extérieures sur «le sort réservé à deux ressortissants belges membres de «Médecins sans frontières», emprisonnés au Tchad»;
- b) De M. Humblet au Premier ministre sur «la relance des discussions sur le désarmement nucléaire en Europe».

Discussion générale:

Crédits Commerce extérieur (discussion). — *Orateurs*: MM. Noerens, de Bruyne, P. Peeters, M. Kempinaire, secrétaire d'Etat au Commerce extérieur, adjoint au ministre des Finances et du Commerce extérieur, p. 1976.

Crédits Coopération au Développement (discussion). — *Orateurs*: Mmes N. Maes, Delruelle-Ghobert, MM. Vandenaabeele, Humblet, Rutten, Noerens, Trussart, Mmes De Pauw-Deveen, Van Puymbroeck, Pétry, M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures, p. 1982.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt):

Page 2000.

M. de Clippele. — Proposition de loi complétant l'article 119 du Code des impôts sur les revenus en vue de relancer le capital à risque.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1983-1984
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1983-1984

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1976.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1984.

Toegevoegde interpellaties:

- a) Van de heer R. Gillet tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen over «het lot van twee Belgische leden van de «Artsen zonder grenzen», die in Tsjaad gevangen zitten»;
- b) Van de heer Humblet tot de Eerste minister over «de relance van de besprekingen over de kernontwapening in Europa».

Algemene bespreking:

Kredieten Buitenlandse Handel (bespreking). — *Sprekers*: de heren Noerens, de Bruyne, P. Peeters, de heer Kempinaire, staatssecretaris voor Buitenlandse Handel, toegevoegd aan de minister van Financiën en Buitenlandse Handel, blz. 1976.

Kredieten Ontwikkelingssamenwerking (bespreking). — *Sprekers*: de dames N. Maes, Delruelle-Ghobert, de heren Vandenaabeele, Humblet, Rutten, Noerens, Trussart, de dames De Pauw-Deveen, Van Puymbroeck, Pétry, ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen, blz. 1982.

VOORSTEL VAN WET (Indiening):

Bladzijde 2000.

De heer de Clippele. — Voorstel van wet tot aanvulling van artikel 119 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen om het risicodragend kapitaal aan te zwengelen.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Coen, secrétaire, prend place au bureau.
De heer Coen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.
De vergadering wordt geopend te 14 u. 10 m.

CONGES — VERLOF

M. Vandenhove, pour raisons professionnelles; Mme Saive-Boniver, pour d'autres devoirs; MM. Debusseré et Weckx, pour deuil familial; Mme Remy-Oger, MM. Delmotte et Dalem, pour raison de santé; Wyninckx et Deworme, pour devoirs administratifs, demandent d'excuser leur absence à la présente séance.

Afwezig met bericht van verhindering: de heer Vandenhove, om beroepsredenen; mevrouw Saive-Boniver, wegens andere plichten; de heren Debusseré en Weckx, wegens familierouw; mevrouw Remy-Oger, de heren Delmotte en Dalem, om gezondheidsredenen; Wyninckx en Deworme, wegens bestuursplichten.

— Pris pour information.
Voor kennisgeving.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

Algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES:

- a) VAN DE HEER R. GILLET TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN OVER «HET LOT VAN TWEE BELGISCHE LEDEN VAN DE «ARTSEN ZONDER GRENZEN», DIE IN TSJAAD GEVANGEN ZITTEN»;
- b) VAN DE HEER HUMBLET TOT DE EERSTE MINISTER OVER «DE RELANCE VAN DE BESPREKINGEN OVER DE KERN-ONTWAPENING IN EUROPA».

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES, DU COMMERCE EXTERIEUR ET DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1984

Discussion générale

INTERPELLATIONS JOINTES:

- a) DE M. R. GILLET AU MINISTRE DES RELATIONS EXTERIEURES SUR «LE SORT RESERVE A DEUX RESSORTISANTS BELGES MEMBRES DE «MEDECINS SANS FRONTIERES», EMPRISONNES AU TCHAD»;

b) DE M. HUMBLET AU PREMIER MINISTRE SUR «LA RELANCE DES DISCUSSIONS SUR LE DESARMEMENT NUCLEAIRE EN EUROPE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de toegevoegde interpellaties van de heren Roland Gillet en Humblet.

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement, auquel sont jointes les interpellations de MM. Roland Gillet et Humblet.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Wij bespreken eerst de kredieten «Buitenlandse Handel».

Nous abordons tout d'abord la discussion des crédits «Commerce extérieur».

Het woord is aan de heer Noerens.

De heer Noerens. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, mijn uiteenzetting bij de bespreking van de begroting van Buitenlandse Handel zal zich beperken tot twee hoofdstukken, namelijk onze uitvoer naar de Verenigde Staten en de informatie bij de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel.

Ik heb met genoeg vastgesteld dat met de Verenigde Staten in de loop van het voorbije jaar in het kader van onze exportpromotie een aantal interessante acties werden ondernomen.

Uzelf had de gelegenheid om onder het voorzitterschap van Z.K.H. Prins Albert, een handelsmissie naar dit land te leiden. Deze actie werd — zoals me nadien werd gezegd — een groot succes, niet in het minst omdat hierdoor de aandacht van onze exporteurs gevestigd werd op één van de hoogst-potentiële groeiemarkten. Wij zijn dan ook ten zeerste verheugd dat u in het voorbije jaar onze ondernemers ertoe hebt aangespoord deze markt te verkennen, vooral nu de Verenigde Staten werkelijk aan een economische herleving toe zijn.

De volgende feiten bewijzen dit: de industriële activiteit steeg er in één jaar met 16 pct.; de woningbouw fungeert op het ogenblik terug als een conjunctuurmotor; de bedrijfsinvesteringen gaan in stijgende lijn, mede door de toegenomen ondernemingswinsten; in meer dan één jaar tijd werden er 4 miljoen arbeidsplaatsen gecreëerd; het aantal werklozen is in dezelfde tijdsspanne met 2,7 miljoen gedaald.

Het komt mij voor dat de economische herleving in de Verenigde Staten en jaren van een zeker defaitisme, opnieuw positieve vooruitzichten biedt voor de geïndustrialiseerde landen, waaronder de Bleu.

Onze handelsbalans vertoont evenwel traditioneel een negatief saldo, op een paar uitzonderlijke jaren na. In 1982 bedroeg onze totale uitvoer naar de USA 105 miljard frank, terwijl wij voor 186 miljard frank hebben ingevoerd. De Verenigde Staten zijn onze zesde klant en namen in 1982, 4,4 pct. van onze afzet op. Ter vergelijking: in de periode 1950-1964 ging gemiddeld 8 pct. van onze totale uitvoer naar de Verenigde Staten. Deze terugloop was vooral te wijten aan de lagere dollarkoers, waardoor onze produkten steeds minder competitief werden.

Dank zij de forse stijging van de dollarkoers, zijn onze produkten opnieuw competitief en is de belangstelling voor deze markt weer toegenomen.

De hoge dollarkoers, de positieve voortekenen van een opleving van de Amerikaanse economie en vooral het goede imago van onze kwaliteitsprodukten vormen een gunstig klimaat dat de Belgische firma's dienen aan te grijpen om hun afzet uit te breiden op deze wereldmarkt waarop wij nog altijd ver onder onze produktie- en exportcapaciteit blijven.

Ons land dient derhalve in te pikken op de nieuwe mogelijkheden die zich op de markt van de Verenigde Staten voordoen.

Ik had derhalve van de minister willen vernemen welke acties zullen worden ondernomen om de uitvoer naar de Verenigde Staten verder te stimuleren.

In bijkomende orde zou ik de minister willen wijzen op het belang van de informatieverstrekking door de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel. Het komt mij voor dat, ondanks al de reeds geleverde inspanningen, onze exporteurs geen optimaal gebruik maken van de informatie-middelen die door de BDBH ter beschikking worden gesteld.

Het is mij opgevallen dat de *Berichten van de Buitenlandse Handel*, *Belgische Economische en Commerciële Informaties*, zeer degelijke publicaties zijn. Inhoudelijk zijn de *Berichten Buitenlandse Handel*, erg leerrijk voor de exporteurs, inzonderheid de KMO. De door computer behandelde informatie wordt snel verwerkt, waardoor de belanghebbenden deze gegevens efficiënt en spoedig kunnen benutten. Wat betreft de aanwending van deze informatie, kan de vraag worden gesteld of onze bedrijfsleiders naar uw mening bij het documentair fonds van de BDBH een bevredigend onthaal vinden.

In dit verband zou ik willen vernemen, welke maatregelen u in het vooruitzicht stelt om bij onze exporteurs een meer doelmatig gebruik van deze belangrijke informatiebron te verzekeren.

Bent u bovendien van mening dat de publicatie *Berichten Buitenlandse Handel* de nodige belangstelling geniet en de positieve reacties uitlokt die u ervan verwacht?

Overigens stel ik de vraag of er op de dienst internationale aanbestedingen van de BDBH in voldoende mate een beroep wordt gedaan. Dit is immers een eersterangs-informatiebron voor onze exporteurs.

Het is dus mijn vraag of deze dienst aan zijn taak voldoet, zoniet of dit functioneel te verklaren is en desgevallend, welke hulpmiddelen u voorstaat om op de BDBH een vlotter dienstbetoon inzake informatie met betrekking tot de internationale aanbestedingen in de hand te werken.

De PVV-Senaatsfractie zal uw begroting goedkeuren, aangezien u in het verleden blij gegeven heeft van een aanhoudend dynamisme, dat zich concretiseert in verbeterde exportcijfers. Hiervoor mag ik u namens de PVV-fractie feliciteren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer de Bruyne.

De heer de Bruyne. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, dames en heren, wanneer in de loop van de jongste weken en maanden een lid van de regering in ons midden verscheen, viel er doorgaans een sfeer van pessimisme en bezorgdheid over deze vergadering. Deze namiddag begroeten wij in de persoon van staatssecretaris Kempinaire de *wonder-boy* van de regering Martens, de man dank zij wie de uitvoer opnieuw in gunstige zin geëvolueerd is. Dit is geen bijkomstigheid. De heer Martens heeft ons vorige week nog uitvoerig uiteengezet dat de verbetering van onze positie op de wereldmarkt het essentieel doel was van de regering in haar eerste bestaansperiode.

Wanneer men het Kamerverslag over de begroting van de Buitenlandse Handel overloopt en de verklaringen leest van de hiervoor verantwoorde-lijke regeringsleden, wordt men geconfronteerd met een optimisme dat, mijnheer de staatssecretaris, bij uw collega's, wanneer zij in ons midden zijn, doorgaans niet te vinden is. U is zowat de enige die ons goed nieuws aankondigt en die ons curven toont, over om het even welk fenomeen,

die alle de hoogte ingaan, en statistieken laat zien die verhinderen dat we met het hoofd tussen de schouders ontmoedigd naar huis keren.

De vraag die daarbij rijst, is in welke mate deze onmiskenbare successen van de Belgische export te danken zijn aan de devaluatie en in welke mate ze te maken hebben met een verbetering van heel ons productieapparaat in het geheel van de wereldeconomie. Mijnheer de staatssecretaris, het spreekt vanzelf dat het op de structurele hervorming van onze economie aankomt. U kunt door een dubbele aanpassing van de waarde van de frank, op korte termijn onze buitenlandse handel over een moeilijk punt heen helpen, maar het is een ingreep die men niet kan herhalen en waarvan de uitwerking, door het karakter zelf van de operatie, slechts tijdelijk kan zijn.

Zo kom ik, mijnheer de staatssecretaris, tot een punt dat niet onder uw bevoegdheid ressorteert, maar waarvan uw toekomstig beleid zal afhangen, namelijk: wordt België er ondertussen toe in staat gesteld zijn productieapparaat derwijze aan te passen dat het concurrerend is op wereldschaal dank zij de aard van de produkten die het aanbiedt? Men kan tenslotte slechts de produkten verkopen waar vraag naar is, en waarvan de prijs en de kwaliteit voldoen aan de wereldvraag.

België is een land dat traditioneel daartoe in staat was. Opdat die voorwaarden ook in de toekomst vervuld zouden zijn, hebben wij echter een zeer ingrijpende heroriëntering nodig in ons produktiestelsel. Wanneer men spreekt over nieuwe technologieën en over nieuwe produkten, dan gaat het niet over vage wensen of onmogelijke idealen, maar over een dringende noodzaak waaraan maar kan worden voldaan wanneer de technische kennis bij onze bevolking aanwezig is — en die technische kennis is er — en wanneer de nodige investeringen op een normale manier in de eerste plaats door de kapitaalmarkt kunnen worden bezorgd.

Mijnheer de staatssecretaris, zal het door mij geschetste beeld in de toekomst waarheid worden of zal het integendeel een droombeeld blijken te zijn? U kunt wel bijdragen tot het bepalen van die toekomst, maar tenslotte ligt de sleutel voor de oplossing niet in uw handen.

Ik zou ook nog over enkele specifieke punten willen spreken, daarbij steunend op de samenvatting van uw uiteenzetting in het verslag dat ons door de Kamer werd overgezonden, in de hoop dat u daaromtrent nadere inlichtingen zal kunnen geven.

In de eerste plaats is er Copromex. In uw doorgaans optimistische uiteenzetting, mijnheer de staatssecretaris, valt het wel op dat u, daar waar u spreekt over Copromex, uiting geeft van een zekere bezorgdheid. Dit blijkt althans uit uw woorden zoals zij weergegeven zijn op de bladzijden 8 en 9 van het verslag.

Wij weten dat Copromex een instelling is waarover de staatssecretaris van Buitenlandse Handel beschikt om renteverschillen die optreden op de wereldmarkt en die nadelig zijn voor de Belgische export, via rentebonificatie op te vangen.

De onderhandelingen daarover in het kader van de Oeso zijn broodnodig om te vermijden dat wij zouden belanden in een oeverloze rentevoetenoerlog waar geen winnaars zouden zijn maar enkel verliezers.

Uit uw uiteenzetting, mijnheer de staatssecretaris, blijkt dat die onderhandelingen moeizaam zijn verlopen en dat slechts in oktober 1983 een akkoord kon worden bereikt. Kan u ons nadere uitleg geven over de aard van de moeilijkheden en over de reden waarom het zó lang heeft geduurd alvorens een consensus kon worden bereikt?

Ik kan wel vermoeden waar de problemen liggen. Wellicht gaat het om het objectief mondiaal feit dat de rentevoeten overal te hoog zijn. Bovendien zullen, naarmate de interesten hoger liggen, de inspanningen van de verschillende regeringen om de rentevoet op kunstmatige wijze te drukken, krachtadiger zijn. Die hoge rentevoeten vinden echter hun oorzaak in een financiële toestand die de Belgische grenzen overschrijdt, en waarvan onze export in hoge mate afhankelijk is.

Mijnheer de staatssecretaris, ik hoop dat u bereid zal zijn in de Senaat iets meer te zeggen over die moeizame onderhandelingen in verband met Copromex, dan in de Kamer het geval was.

Bij wijze van voorspraak zou ik u willen wijzen op een fundamentele waarheid die men absoluut niet uit het oog mag verliezen. Het systeem van rentebonificatie via Copromex moet vanzelfsprekend worden gehandhaafd. Wij mogen ons echter niet laten verleiden tot het scheppen van steeds maar gunstiger kredietvoorwaarden voor de export, ten einde onze concurrentiepositie te verstevigen. Een export die te sterk afhangt van gunstige financiële voorwaarden, van lagere rentevoeten en van langere afbetalingstermijnen, met andere woorden een concurrentiepositie die eenzijdig berust op gunstiger financiële voorwaarden, is ongezond, en zal op langere termijn het eigen land geen baat bij brengen.

Een tweede punt waarover ik nadere uitleg wil vragen, betreft de compensatiehandel.

Op bladzijde 10 van het verslag blijkt duidelijk dat u geen voorstander is van compensatiehandel. U beschouwt hem veeleer als een noodzakelijk kwaad, omdat in bepaalde omstandigheden de compensatie de enige manier is om handel te drijven met sommige landen, meer bepaald met landen waar een staatshandel bestaat. Ons land telt enkele maatschappijen die zich in de compensatiehandel hebben gespecialiseerd en die gunstige resultaten boeken. Des te beter.

De heer Bascour, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Maar naarmate de landen met staatshandel zelf in moeilijkheden geraken in het wereldruilverkeer, groeit de compensatiehandel aan, en neemt voor ons de winst af. Immers, de compensatiehandel is een handel waarin men zeer ervaren moet zijn om tenslotte nog een behoorlijke winstmarge te behouden.

Vervolgens, mijnheer de staatssecretaris, wil ik verwijzen naar de vragen die werden gesteld met betrekking tot de Benelux. Wat blijft er in uw domein over van Benelux en het Benelux-beleid? U verwijst naar de periodieke ontmoetingen met uw Nederlandse en Luxemburgse collega's. Graag vernam ik over welke praktische onderwerpen u met uw Luxemburgse en Nederlandse collega's in deze omstandigheden nog te spreken hebt, welke punten er op de agenda staan en wat de feitelijke inhoud is van deze door mij zeer gewenste vorm van samenwerking?

Ik vraag mij af welke toekomst daarvoor nog is weggelegd, en wat de invloed zal zijn van de EG naarmate de moeilijkheden in haar schoot toenemen. Er wordt gezegd dat wij, gezien de moeilijkheden van de EG, er alle belang bij zouden hebben terug te vallen op de vorm van samenwerking die Benelux is. Ik wil het hopen, maar ik moet bekennen dat ik er tot nu toe geen symptomen van heb gezien.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, ik meen te mogen zeggen dat mijn uiteenzettingen doorgaans kort zijn, ik zal die gewoonte getrouw blijven.

Mijnheer de staatssecretaris, ik wens u in uw beleid alle geluk toe. Ik hoop dat wat u onderneemt mag meevallen. Ik wil u waarschuwen voor de dubbelzinnige positie waarin de staatssecretaris van Buitenlandse Handel zich bevindt. Wanneer het goed gaat, spreekt men weinig over u en uw diensten.

Wij kennen onze landgenoten. Wanneer ze in hun betrekkingen met het buitenland tot goede resultaten komen, schijnen ze te vergeten dat er een ministerie van Buitenlandse Handel bestaat en zijn ze geneigd de successen uitsluitend aan hun eigen kunde en eigen initiatieven toe te schrijven. Wanneer het tegenslaat en wanneer zij in hun relaties met het buitenland niet het beoogde resultaat bereiken, is het integendeel steeds de schuld van de staatssecretaris, respectievelijk de minister van Buitenlandse Handel en zijn departement. Dan zijn de diensten plotseling tot niets meer in staat en is elk mislukt contact met het buitenland te wijten aan de traagheid van één of andere dienst, aan de veelvuldigheid van formuleren of aan de te ingewikkelde behandeling der dossiers.

Ik besluit met een raadgeving die niet van technische, maar van menselijke aard is. Mijnheer de staatssecretaris, behoud uw gemoedrust, laat u enerzijds niet oppeppen tot een soort van wonderwezen dat België uit de crisis zal helpen, maar laat u anderzijds niet ontmoedigen door kritiek die vaak is ingegeven door een zeer beperkte kijk op de moeilijkheden van de deelneming van België aan de wereldhandel.

Voor het overige wil ik uitdrukking geven aan mijn bezorgdheid, niet over uw beleid en het departement, maar over de evolutie van de wereldhandel zelf.

Er zijn een aantal verschijnselen in de wereldeconomie die, wanneer men er dieper op ingaat, ons voor de volgende 10 à 20 jaren niet tot optimisme kunnen stemmen. Ik denk in de eerste plaats aan de ontzettend zware financiële moeilijkheden die zich in verschillende vormen manifesteren, waarvan de te hoge rentevoet eigenlijk maar het topje van de ijsberg is — wat eronder zit, is veel erger. Die financiële knelpunten zijn te wijten aan een ontwrichting van de internationale kapitaalmarkt en van het bankwezen. Ze zijn ook het gevolg van een gebrek aan groei in de derde wereld.

Wij behalen onze successen nog altijd op onze traditionele markten, wat een reden is om die traditionele markten niet te verwaarlozen, maar wat ons niet uit het oog mag doen verliezen dat, wanneer men cirkels trekt met België als middelpunt, onze export sterk afneemt van als men enkele honderden kilometer van ons land is verwijderd.

Indien wij er niet in slagen de derde wereld op lange termijn bij de normale goederenhandel en bij het normale kapitaalverkeer te betrekken, zullen wij onze traditionele plaats van koploper in de internationale economie voor goed verliezen. Ik hoop dat dit niet zal gebeuren en dat de staatssecretaris, in de mate van zijn middelen, zal meewerken opdat deze ramp, die het einde van onze welstand zou betekenen, mag worden afgewend. (*Applaus op de banken van de Volksunie en op sommige andere banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Paul Peeters.

De heer P. Peeters. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, bij de behandeling van de begroting voor Buitenlandse Handel wil ik enkele beschouwingen maken in verband met de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel.

De staatssecretaris weet dat wij, exporteurs, ongelukkig zijn over de wijze waarop de raad van beheer van deze dienst is samengesteld. Het grootste deel van de personen welke deze raad van beheer vormen, zijn afgevaardigden van verschillende departementen — ambtenaren en zo meer — maar de inbreng van de eigenlijke uitvoerders is zeer klein. Deze situatie is trouwens doorgetrokken op het niveau van het directiecomité.

Ik vraag mij af hoe een degelijk beleid mogelijk is, wanneer de raad van beheer is samengesteld uit mensen die weinig, zeer weinig, met de praktijk van de uitvoer te maken hebben.

Men vindt dit ook terug in de organisatie van de diensten.

Voorts wijs ik de staatssecretaris op het feit dat het overgrote pakket van de Belgische uitvoer uit Vlaanderen komt. Men heeft er in het voorbije debat over de regeringsmededeling herhaaldelijk op gewezen dat het goed zou zijn dat ook de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel zou aansluiten bij deze werkelijkheid en dat er voor de exporteurs uit Vlaanderen voldoende infrastructuur, administratie en mankracht zou zijn, en dit in verhouding tot de oorsprong van de uitvoer op dit ogenblik, namelijk 70 pct. uit Vlaanderen en slechts 30 pct. uit Wallonië.

Mijnheer de staatssecretaris, bij de bespreking van de begroting van uw departement vorig jaar, had u beloofd de adviseurs van Buitenlandse Handel bijeen te roepen. Ik weet dat u toen op een vraag van mij in positieve zin hebt geantwoord, maar ik moet vandaag de dag vaststellen dat deze bijeenkomst van de adviseurs nog niet heeft plaatsgevonden. Ik ben ervan overtuigd, na gesprekken met adviseurs uit mijn eigen zakenwereld, dat op het ogenblik heel wat interessante nieuwe ideeën door de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel kunnen worden gebruikt, vooral ideeën en voorstellen over de coördinatie.

Het gebrek aan coördinatie in de inspanningen die nu worden gedaan op exportgebied, is immers een ernstig probleem. Ik zou een ellenlange lijst kunnen vermelden van instellingen die in ons land aan exportpromotie doen, zoals de banken, de GOM's, de GERV's, professionele verenigingen, interprofessionele verenigingen, verschillende stichtingen, verschillende departementen waaronder Financiën, Economische Zaken, Landbouw, Volksgezondheid en, *last but not least*, uw eigen departement. De lijst is zeker niet volledig.

Onze exporteurs stellen vast dat deze zeer ingewikkelde structuur en deze grote verscheidenheid van instanties die zich op het exportvlak bewegen, een groot nadeel zijn voor de promotie. Het brengt trouwens met zich mee dat het budget dat in het departement van Buitenlandse Handel voor de promotie is bestemd, te klein is, vermits het over zoveel verschillende zaken moet worden verdeeld. Het gevecht dat zich trouwens constant afspeelt tussen de Dienst voor de afzet van land- en tuinbouwprodukten en de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel is ongezond.

Het zou goed zijn mocht u opdracht geven — dat zou wellicht een gevolg kunnen zijn van de bijeenkomst van de adviseurs — dat de inspanningen moeten worden gecoördineerd en dat de promotie van de Buitenlandse Handel zou gebeuren door één groep. Ik ben ervan overtuigd dat aldus meer inspanningen zouden kunnen worden gedaan. Het is immers een steeds terugkerende vaststelling van onze zakenlui wanneer wij ons op buitenlands vlak bewegen, dat de promotie-inspanningen van de ons omringende handelspartners uit de EEG zo oneindig veel groter en menigvuldiger zijn dan onze eigen promotie-inspanningen.

Ik wil het nog hebben — ik meen dat het de tiende of de twaalfde keer is dat ik daarover in het Parlement spreek — over de moeilijke situatie van onze handelsprospectoren. Heel de promotie van de handel zit tenslotte op buitenlands grondgebied in handen van de handelsprospectoren. Hun statuut is belachelijk en moeilijk. Door de jaren

heen hebben zoveel parlementsleden en anderen zich over dit probleem gebogen.

Bij de zeer nuttige inspanningen, mijnheer de staatssecretaris, die u in de voorbije jaren hebt gedaan ten voordele van de Belgische handel, zou u een initiatief moeten nemen om een zeer degelijk statuut voor de handelsprospectoren tot stand te brengen. Het zou de promotie van onze handel ten goede komen. Ik ben ervan overtuigd dat u dit probleem zult willen ter harte nemen. Het is trouwens eens te meer de meest cruciale vraag die ik u wou stellen. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Kempinaire.

De heer Kempinaire, staatssecretaris voor Buitenlandse Handel, toegevoegd aan de minister van Financiën en Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, op 12 oktober van vorig jaar hebben wij reeds de gelegenheid gehad om hier in de Senaat een bespreking te wijden aan de kredieten voor de Buitenlandse Handel, waarbij ik de gelegenheid had om enkele punten van mijn beleid toe te lichten.

Er zijn sedertdien slechts enkele maanden verstreken. De begroting 1983 werd toen grondig besproken, vermits zij ook in de bevoegde commissie werd behandeld.

Wij zullen trachten niet in herhaling te vervallen, slechts enkele nieuwe aspecten van de Buitenlandse Handel belichten en even uitweiden over de jongste statistieken die zijn verschenen sedert oktober 1983.

Zonder cijfers te vermelden kan ik meedelen dat de buitenlandse handel sedert 1982 gunstig evolueert. Dat is niet zozeer aan mij te danken. De heer de Bruyne heeft mij — om het met woorden van de heer Vanderpoorten te zeggen — het schaamrood naar de wangen doen stijgen. De gunstige evolutie van onze buitenlandse handel is veeleer te danken aan het economisch en sociaal beleid dat door deze regering werd gevoerd en dat een gunstige kentering heeft teweeggebracht.

Het mag nog wel eens worden herhaald dat eind 1982 wij ons in een grote malaise bevonden wat de exportcijfers betrof. Wij stonden aan de rand van een catastrofe en wij hopen dat dit historisch minimum nooit meer zal worden geëvenaard. Er was inderdaad een recorddeficit van 247 miljard. De heer de Bruyne zal zich herinneren dat, toen hij verantwoordelijk was voor het departement van Buitenlandse Handel, hij nooit voor een dergelijk deficit heeft gestaan. Er diende dringend te worden ingegrepen om die negatieve trend om te buigen.

Een aantal maatregelen werden dan ook dadelijk genomen om de verdere aftakeling van onze buitenlandse handel te remmen, om de heropleving van de export mogelijk te maken en op korte termijn een redelijk en aanvaardbaar deficit op onze handels- en betalingsbalans te bereiken.

De maatregelen die genomen werden in het kader van de economische relancepolitiek van deze regering, hadden vooral tot doel de concurrentiekracht van onze ondernemingen te herstellen.

Voor gelijke kwaliteit van de producten werden wij in het buitenland geklopt door de hogere prijs van onze producten.

Aan de verbetering van de concurrentiepositie van onze ondernemingen werd een krachtige beginstoot gegeven door de devaluatie van de Belgische frank en de begeleidende maatregelen die getroffen werden om het effect van deze monetaire aanpassingen te versterken en te bestendigen. De produktiekosten van de ondernemingen werden verlicht, de relatieve arbeidskosten per eenheidsprodukt werden teruggeschroefd.

De politiek van de regering inzake buitenlandse handel steunt inderdaad op een aantal fundamentele beginselen, de zogenaamde krachtlijnen, van het buitenlands handelsbeleid, die wij als richtlijnen beschouwen en die wij ook zullen blijven volgen.

Ik herhaal ze even summier. Wij blijven het fundamenteel beginsel van de vrijhandel bevestigen en wij doen dit ook op internationaal vlak. Wij bestrijden open en verdoken protectionisme in de wereld — het bestaat ook rondom ons — en wij doen dat in internationale instellingen en organismen zoals de Gatt, de Oeso enzovoort.

Wij wensen ook het concurrentievermogen van onze ondernemingen te vrijwaren.

Wij trachten het privé-initiatief te ondersteunen en te stimuleren en, laat mij het onderstrepen, onze aandacht moet daarbij vooral gaan naar de KMO die de techniek van de export niet onder de knie hebben.

Wij moeten daarbij een doeltreffende exportoriëntatie nastreven, zowel op geografisch als op sectorieel vlak.

Op geografisch vlak dienen onze inspanningen nog steeds vooral te worden gericht op landen die voldoende waarborgen bieden inzake afzetmogelijkheden en solvabiliteit, met andere woorden inzake betalingsmogelijkheden. Ik voeg hier onmiddellijk aan toe dat wij daarbij aandacht zullen hebben voor bepaalde ontwikkelingslanden waarvan wij kunnen vermoeden dat zij uit hun moeilijkheden zullen geraken.

Op sectorieel vlak moeten onze inspanningen vooral gericht zijn op de stimulering van de uitvoer van technisch hoogwaardige produkten met een hoge toegevoegde waarde.

Ook het ter beschikking stellen van concurrentieële financieringsvoorwaarden aan onze exporteurs moeten wij als krachtlijn blijven behouden. Hierbij denk ik aan Copromex en aan de leningen van Staat tot Staat.

Misschien is de tijd gekomen om nu, na twee jaar, te vragen of het sociaal, economisch en financieel beleid van deze regering vruchten heeft afgeworpen voor de buitenlandse handel van de Bleu.

De toename van onze uitvoer is niet meer een toeval en ook geen louter tijdelijk verschijnsel. De analyse van de cijfers moge dit illustreren. Daar waar in 1981 de totale waarde van onze uitvoer 2062 miljard bedroeg, noteerden we voor 1982, 2395 miljard, dus een toename met 333 miljard of met meer dan 16 pct.

De recentste beschikbare cijfers voor de periode januari-oktober 1983 bevestigen de algemene positieve trend. Wij betreuren dat de statistieken zeer traag worden gepubliceerd hoewel zij een zeer noodzakelijk instrument zijn om het beleid te bepalen.

De Bleu-uitvoer van de periode januari-oktober 1983 bedroeg 2157 miljard tegen 1917 miljard voor de vergelijkbare periode 1982, wat een toename betekent met 9,4 pct.

De cijfers gerealiseerd in 1983 nemen nog aan belangrijkheid toe als men voor ogen houdt dat de cijfers van 1983 vergeleken werden met de uitzonderlijk verbeterde cijfers van 1982. Uit deze gunstige cijfers is dan ook een sterke verbetering voortgevloeid van onze handelsbalans.

Het gecumuleerd deficit op onze handelsbalans voor de eerste tien maanden van 1983 bedraagt 110,9 miljard tegenover 219,7 miljard voor dezelfde periode in 1982.

Het positief effect van de exportstijging op de handelsbalans wordt sinds kort ten dele gecompenseerd door een opleving van de import, die zowel met de toename van de investeringen als van het exportvolume verband houdt.

De cijfers voor september en oktober 1983 dienen ons aan te zetten tot een realistische analyse en tot voorzichtigheid in de prognoses.

Zonder de alarmbel te willen luiden — te meer daar het toch maar om cijfers over twee maanden gaat, tijdens welke wij dan nog stakingen hebben meegemaakt —, dient toch te worden opgemerkt dat de gunstige evolutie van onze handelsbalans enigszins afzwakt. Hoewel onze export nog duidelijk in de lift zit, is er dus een zekere waakzaamheid geboden.

De geografische en sectoriële oriëntering van onze export maakt het voorwerp uit van de krachtlijnen van het buitenlands handelsbeleid.

Uit een onderzoek van de exportbestemmingen komt de trend van een duidelijke toename van onze afzet in de geïndustrialiseerde landen naar voren.

De hierna volgende cijfers zijn die van de eerste negen maanden van 1983. Wat leren zij ons over de bestemming van onze uitvoer?

Naar de Europese landen ging onze uitvoer met gemiddeld 9 pct. vooruit. Hierin konden we onder andere de volgende pieken onderscheiden: 16 pct. voor onze belangrijkste markt, de Bondsrepubliek Duitsland, 13 pct. voor het Verenigd Koninkrijk, 20,3 pct. voor Oostenrijk en 11,2 pct. voor Portugal. Deze percentages liggen merklijk hoger dan het gemiddelde. Onze uitvoer naar de Verenigde Staten steeg met niet minder dan 29,8 pct. in de periode januari-oktober 1983 ten opzichte van dezelfde periode in 1982.

In 1981 kenden wij een recorddeficit op onze handelsbalans van 270 miljard. Bijna de helft van dit deficit, meer dan 100 miljard, werd veroorzaakt door onze negatieve handelsbalans met de Verenigde Staten, hoewel wij tien jaar geleden een positieve handelsbalans hadden met dit land.

Voor de landen met staatshandel is er een toename te noteren met 37,8 pct., waarbij vooral de vooruitgang op de Chinese markt met 47,9 pct. opvalt.

In Afrika daarentegen ging onze uitvoer in 1982 met gemiddeld 5,6 pct. achteruit. De eerste negen maanden van 1983 wijzen echter op een stabilisatie van deze achteruitgang.

Wat de Aziatische landen betreft, valt vooral de stijging van onze uitvoer naar Japan met 20 pct. op en dient de minder gunstige evolutie van onze uitvoer naar Saoedi-Arabië, slechts een stijging van 3,2 pct., te worden vermeld. Wegens hun verminderde olie-inkomsten voeren dit en andere olieproducerende landen ook minder van onze goederen in. Dit verklaart onze vertraagde exportgroei naar deze landen.

Ik wil ook enkele gegevens verstrekken met betrekking tot de sectoriële analyse

Hoewel nagenoeg alle sectoren bijdragen tot een verhoogde uitvoer, onthouden we onder de vijf belangrijkste groepen van exportprodukten: chemische en farmaceutische produkten, onedele metalen en werken ervan, evenals vervoermateriaal.

Het belang van de sector studie- en engineeringbureaus, aannemingswerken en toelevering dient wel even te worden onderstreept.

Hoewel het Nationaal Instituut voor de Statistiek over de sector van de studie- en engineeringbureaus geen statistieken publiceert, wordt algemeen aangenomen dat deze sector ongeveer 15 pct. van onze totale export vertegenwoordigt. Uit een enquête uitgevoerd door Burobel, de vereniging van consultant-ingenieurs, bij haar leden blijkt dat 44,5 pct. van het zakencijfer van de studiebureaus betrekking heeft op de export.

Het succes van deze sector op de buitenlandse markten steunt in ruime mate op een intensieve marktoproductie, dit zowel ter gelegenheid van officiële missies als van specifieke acties in het buitenland. We denken hier onder meer aan de seminars in een aantal landen van het Verre Oosten gewijd aan de Belgische bouwrijverheid en aanverwante technieken en de trefdagen over engineering en toelevering in een aantal buurlanden.

Over welke middelen beschikken wij nu?

De ervaring leert dat economische en sectoriële en thematische zendingen én van de meest pragmatische en aangewezen middelen zijn om onze ondernemingen te introduceren op buitenlandse markten en goedwillen ten opzichte van de Belgische bedrijven te creëren. Daarenboven zijn zulke dagen een onschatbare bron van informatie.

Onder het voorzitterschap van Z.K.H. Prins Albert hadden verschillende economische missies en handelszendingen plaats.

De lijst van deze missies sedert de jongste bespreking van de begroting van Buitenlandse Handel midden oktober 1983 omvat: Italië, India, Nepal, Gabon en Egypte.

Tevens kon ik het voorzitterschap waarnemen van een succesvol seminarie in Singapore, gewijd aan de bouwrijverheid en de aanverwante technologie. Ik bracht ook een werkbezoek aan Maleisië, en verbleef in de volksrepubliek China, om er de derde zitting van de gemengde commissie Bleu-China voor te zitten.

Als beleidsverantwoordelijke voor de buitenlandse handel stel ik er prijs op geregeld rechtstreeks contact te onderhouden met onze diplomatieke vertegenwoordigers en met onze handelsprospectoren. Aldus heb ik begin deze maand te Bonn een consulaire dag voorgezeten, gewijd aan de algemene problematiek van onze aanwezigheid op de zo belangrijke Duitse markt.

Zoals één van de sprekers heeft opgemerkt, moeten wij een inspanning doen om onze export iets verder te laten gaan dan Rijnland-Westfalen, dan Amsterdam, Londen of Parijs. De grenzen moeten worden doorbroken. Vandaar het nut van dergelijke consulaire dagen waarbij wij de medewerkers van onze buitenlandse handel ter plaatse kunnen onderwerpen.

Door de BDBH werden tevens een aantal specifieke acties ondernomen. Zonder in detail te willen treden wil ik terloops vermelden: tentoonstellingen over Belgische technologie en *design*, de promotie van kwalitatief hoogwaardige goederen in grootwarenhuizen, officiële deelnemingen aan internationale jaar- en vakbeurzen in diverse landen, uitnodiging van potentiële buitenlandse kopers naar België.

Voor het actieprogramma voor 1984 dienen de volgende elementen te worden benadrukt.

Op sectorieel vlak worden de acties steeds pragmatisch opgevat. Derhalve wordt maximaal gebruik gemaakt van thematische missies, trefdagen, technische weken en vakbeurzen.

De klemtoon wordt gelegd op de uitnodiging in België van missies, buitenlandse personaliteiten en potentiële kopers, meer bepaald ter gelegenheid van studiedagen of van vakbeurzen, die in ons land gehouden worden en die het voordeel bieden een uitgebreid overzicht te brengen van het exportpotentieel van een bepaalde bedrijfstak of van een industriële subsector.

De BDBH streeft eveneens naar een betere coördinatie en een meer intensieve begeleiding van de regionale initiatieven.

Nog een paar woorden over het Fonds voor Buitenlandse Handel.

Het koninklijk besluit nr. 117 van 23 december 1982 beoogt enerzijds de inschakeling van het Fonds voor Buitenlandse Handel in de BDBH en anderzijds de vernieuwing van de adviserende commissie van dit fonds.

Er werd contact opgenomen met de betrokken ministeriële departementen en met de organisaties die de particuliere sector vertegenwoordigen ten einde weldra te kunnen overgaan tot de vernieuwing van de commissie van het fonds.

Ter informatie kan ik u mededelen dat er in 1983, 650 dossiers werden ingediend bij het Fonds voor Buitenlandse Handel en dat de bruto aangegane verbintenissen 375,4 miljoen frank bedroegen.

Een ander instrument dat ten dienste staat van onze buitenlandse handel is de Nationale Delcredere dienst.

De activiteit van de Nationale Delcredere dienst (NDD) weerspiegelt enerzijds de toename van de exportverrichtingen en anderzijds de ongunstige internationale conjunctuur, met een steeds groeiend aantal landen die om consolidatie van hun schuld verzoeken.

Sedert 1982 werd de dotatie van de NDD in twee fasen verhoogd, eerst van 9 tot 11 miljard frank in 1982 en vervolgens tot 12 miljard frank in 1983.

De geografische spreiding van de transacties over de jongste drie jaren waarvoor volledige gegevens beschikbaar zijn, wijst op een stabiele verdeling van de procentuele waarde van deze verbintenissen.

Bijna de helft van de verbintenissen van de NDD betreft de export naar ontwikkelingslanden, iets meer dan 25 pct. van het geheel heeft betrekking op uitvoer naar de Opec-landen, de landen met geleide economie gelden voor 13 pct. van het geheel en de industrielanden voor 6 pct.

Gezien de resultaten van de jongste jaren enerzijds en de netelige financiële toestand van diverse landen anderzijds, heeft de NDD zich ertoe genoopt gezien een vrij restrictieve politiek te voeren ten opzichte van bepaalde landen. Er dient evenwel onderstreept te worden dat de verzekeringpolitiek van de NDD werd versoepeld.

Hierover worden nog al eens verwijten gericht tot de NDD. Ook daar is er versoepeling gekomen omdat onmiddellijk opnieuw verzekering kan worden verleend voor de landen die tot consolidatie van hun situatie zijn overgegaan.

Un mot maintenant, monsieur le Président, mesdames, messieurs, en ce qui concerne un autre instrument au service du commerce extérieur, Creditexport.

L'ASBL Creditexport a été créée il y a vingt-cinq ans. L'idée maîtresse président à sa fondation était la formation d'un pool financier auquel les pouvoirs publics et les banques contribueraient par priorité. Ce pool permet la mobilisation à moyen terme de crédits que les banques peuvent mettre à la disposition des exportateurs, moyennant des conditions d'octroi particulières en ce qui concerne les garanties et la durée.

Les moyens d'action de Creditexport atteignent 115 milliards de francs, moyens qui se sont avérés amplement suffisants pour financer les opérations de 1983.

La formule de Creditexport — on vient de fêter le vingt-cinquième anniversaire de cet organisme — aura été appliquée durant vingt-cinq ans sans problème tout en s'adaptant aux circonstances en évolution, en particulier à la concurrence internationale sans qu'il soit pour autant dérogé aux principes qui sont à l'origine de son fonctionnement.

Il convient de mentionner aussi que Creditexport a dû faire face à un volume plus considérable d'interventions et qu'il a brillamment soutenu l'épreuve de l'allongement de la durée du crédit à l'exportation.

Un mot aussi en ce qui concerne Copromex.

In verband met Copromex werden enkele vragen gesteld door de heer de Bruyne.

Ten einde de gevoelige stijging van de intrestvoeten grotendeels op te vangen en de Belgische exporteurs dezelfde voorwaarden aan te bieden als de internationale concurrentie, heeft de overheid een systeem van intrestreductie ingevoerd dat het mogelijk maakt de intrest van onze exportkredieten op het niveau van de internationale concurrentie te situëren.

Deze rentereductie wordt inderdaad toegestaan door Copromex. De hulp van Copromex wordt beperkt door de noodzaak om de zogenaamde internationale consensus te respecteren, een Oeso-akkoord dat de minimale rentevoeten bepaalt die aan de importerende landen aangerekend worden.

Zoals u terecht heeft onderstreept, mijnheer de Bruyne, ging de verlening van dit akkoord gepaard met moeizame onderhandelingen, maar op 12 oktober 1983 werd een nieuw akkoord gesloten waarin sommige minimale rentevoeten verlaagd werden en een nieuwe procedure ingevoerd werd om de minima vast te leggen.

De vernieuwing van de consensus is tot stand gekomen op een voor ons land bijzonder opportuun moment daar een anarchie op het vlak van de interestvoeten zeker nadelig zou zijn voor ons land. U heeft terecht opgemerkt dat wij geen baat zouden hebben bij een interestvoetenoorlog.

Volledigheidshalve kan ik u nog mededelen dat de vastleggingen van Copromex in 1983 3,35 miljard frank bedroegen en dat er 3,25 miljard frank subsidies uitbetaald werden.

Welke waren nu de moeilijkheden die het tot-stand-komen van een consensus in de weg stonden? Feitelijk ging het om een oorlog tussen de landen met een lage rentevoet en de landen met hogere rentevoet. Bovendien hebben heel wat landen op het ogenblik de weldaden ontdekt van de export terwijl de wereldexport steeds meer wordt toegespitst op een beperkt aantal landen. Denken wij maar aan Latijns-Amerika en aan Centraal-Amerika waar vroeger veelbelovende landen waren zoals Brazilië en Mexico die wij nu echter mogen vergeten. Ik daag u uit mij een land te noemen op het Afrikaanse continent waar wij nog naar kunnen uitvoeren wanneer wij vaststellen dat ook daar landen op zeer korte tijd, soms zelfs in enkele uren in elkaar stortten. Denken wij maar aan een land als Nigeria, een potentieel rijk land dat toch veelbelovend was. Denken wij aan de olieproducerende landen uit het Midden-Oosten die ook zeer goede klanten waren.

De vermindering van de olieproductie, de daling van de olieprijs, de oorlog tussen Iran en Irak, de moeilijkheden in Libanon, zijn zoveel oorzaken die de plannen van de betrokken landen hebben teruggeschroefd. In feite resten ons enkel nog de *new industrialized countries* in Zuidoost-Azië, met Zuid-Korea, Maleisië, Hongkong, Singapore, Indonesië en de Filipijnen. In deze landen is dan ook de hele wereldhandel geconcentreerd wat aanleiding geeft tot een zeer scherpe concurrentie die mede oorzaak is van de huidige moeilijkheden waarmee de export wordt geconfronteerd en eveneens het tot-stand-komen van een consensus binnen Oeso heeft bemoeilijkt.

Enkele woorden nu over de financiering van de export van Belgische uitrustingsgoederen in deviezen. Het toestaan van kredieten in vreemde munt, bijvoorbeeld in yens, Duitse marken, dollars, wordt vandaag reeds toegepast. Zonder in detail te treden, volstaat het op te merken dat om diverse redenen onze exporteurs er belang kunnen bij hebben hun contracten in andere deviezen op te stellen dan in de onze. Soms wordt dit zelfs gevraagd door de buitenlandse contractanten, zodat zij vergelijkbare prijzen kunnen opmaken en zij geven daarbij de voorkeur aan een sterke munt. De financiering in deviezen brengt inderdaad een aantal problemen met zich, onder meer door het risico van de wisselkoers en van de rentevoet. Deze problematiek, die zeer technisch is, maakt thans het voorwerp uit van aangepaste studies, zodat wij op dat vlak en aangezien er een vraag naar is, aangepaste formules kunnen vinden.

De leningen van Staat tot Staat vormen een ander instrument dat de buitenlandse handel kan helpen. Het aanwenden van deze leningen en het plafond daarvoor van de beschikbare middelen, vormen een zeer belangrijk hulpinstrument. Wanneer men in het buitenland Belgische projecten wil promoten, vooral in de ontwikkelingslanden, rijst herhaaldelijk dezelfde vraag over de mogelijkheden in verband met de financieringsvoorwaarden vanwege de overheid.

Ongetwijfeld dragen deze leningen, die mogelijk werden gemaakt door de wet van 3 juli 1983, bij tot de ontwikkeling van de landen van de derde wereld en van onze uitvoer van uitrustingsgoederen naar die landen.

Er is nu ook de wet op het Fonds voor de leningen voor vreemde Staten, waardoor wij niet meer aan de annuïteit van de leningen van Staat tot Staat zijn gebonden. Er is nu een fonds, waardoor de interest van de toegestane leningen de globale enveloppe van de staatskredieten zal stijven. Dat was reeds een eerste stap in de goede richting van de versoepeling van deze leningen.

Om nog beter tegemoet te komen aan de toenemende vraag van de derde-wereldlanden naar deze vorm van financiering, heeft de regering

besloten het bedrag van de leningen van Staat tot Staat in 1984 te verhogen met 500 miljoen en een vastleggingsmachtiging toe te staan van een bedrag dat de reële mogelijkheden met ongeveer een vierde overtreft. Toch moeten niet alleen de middelen worden verhoogd, maar moet het systeem enigszins worden aangepast.

Wij hebben vastgesteld dat in het verleden de begunstigde landen al te dikwijls de toegestane middelen laattijdig of zelfs helemaal niet opgebruikten, zodat aanzienlijke bedragen bleven sluimeren. Derhalve wordt de filosofie van de leningen van Staat tot Staat in de toekomst meer geaxeerd op een realistisch principe waardoor alleen nog leningen zullen worden toegekend voor startklare projecten. In dat geval zullen de leningen vlug kunnen worden opgebruikt.

Een werkgroep «financieringsinstrumenten» van de buitenlandse economische betrekkingen heeft de mogelijkheden onderzocht om de efficiëntie van de leningen van Staat tot Staat te verhogen. De bevindingen van die werkgroep zullen aan de regering worden voorgelegd.

Tenslotte werd door een van de sprekers een vraag gesteld over de compensatiehandel. Dit is inderdaad vandaag de dag een veel besproken en vaak noodgedwongen formule die meermaals wordt toegepast en waarmee de enen hun gebrek aan deviezen en de anderen de afremming van de uitvoer willen verhelpen. Hoe belangrijk en noodzakelijk compensatieverrichtingen ook zijn voor het bekomen van bepaalde contracten, toch dient te worden onderstreept dat dergelijke transacties niet in de normale lijn van het handelsgebeuren liggen. Ik zou ze bijna betitelen als marginaal voor de exportoperaties.

Tot op heden heeft de compensatiehandel de Belgische export niet zeer duidelijk beïnvloed. Wij moeten ook bereid zijn de compensatietechniek te hanteren, een speciale techniek die met de nodige voorzichtigheid moet worden aangewend. Dit kan en dient te gebeuren in selectieve omstandigheden, waarbij een beroep wordt gedaan op gespecialiseerde handels- en financiële agenten. Helaas, zijn agenten die bedreven zijn in deze techniek, niet zo talrijk.

In België wordt onder deze voorwaarden de compensatietechniek reeds geruime tijd, zij het marginaal, toegepast. Een grondige studie aan de hand van ervaringen in binnen- en buitenland dient de verruiming van deze speciale soort verrichtingen vooraf te gaan. Enkele maanden geleden startte dan ook een rondvraag naar alle Belgische diplomatieke posten in het buitenland, ten einde een synthese te kunnen maken van de technieken, reglementeringen en wetgevingen in de respectieve landen die deze technieken wensen te gebruiken.

De heer Noerens heeft het accent gelegd op de Belgische handel met de Verenigde Staten. Ik heb reeds de gelegenheid gehad om de aandacht van de Senaat te vestigen op dit land, dat meer en meer in het brandpunt van de belangstelling komt, en aangeduid welke belangrijke markt dit voor ons kan zijn, vooral omwille van de stijgende dollarkoers, de devaluatie van de Belgische frank en het opnieuw competitief worden op de Amerikaanse markt.

De Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel heeft in 1982 en 1983 nagegaan welke sectoren in aanmerking komen voor promotieacties in de Verenigde Staten. De handelsdiensten in dit land hebben op hun beurt de noodzaak onderstreept van een selectieve en systematische aanpak op lange termijn. Uit al dat onderzoek blijkt dat het aangewezen is het accent te leggen op consumptiegoederen, waarbij vooral de voedingsproducten bijzonder onze aandacht verdienen. Het spreekt vanzelf dat de investeringsgoederen en de spijttechnologieën niet worden verwaarloosd.

Ik wil ook even aanhalen welke onze acties in 1982 zijn geweest. Er waren contactdagen voor de voedingswaren in Atlanta, een deelname aan de voedingsbeurs *Fancy Food and Confection Show* te New-York, medewerking aan de industriële en technologische missie georganiseerd door Fabrimetal naar Washington en naar de belangrijke westkust in oktober 1982. Er was medewerking aan de missie van de Vlaamse executieve, einde 1982, naar Texas en Californië. In 1983 werd het programma uitgebreid en volgende acties hadden onder meer verleden jaar plaats: een contactdag over voedingswaren te Los Angeles, een deelname aan de Voedingsbeurs te Washington in juni, een contactdag *Engineering* te Houston, in samenwerking met Fabrimetal, een officieel bezoek van Z.K.H. Prins Albert en mezelf aan die drie genoemde manifestaties. Tevens dient te worden vermeld dat een textielmissie Febeltex-BDBH, New York aandede alvorens zich naar Canada te begeven. Dit alles om u aan te tonen dat wij ongetwijfeld de Amerikaanse markt niet vergeten. Voor 1984 is nog in verschillende actieprogramma's op de Amerikaanse markt voorzien.

Een woord nog over een vraag die werd gesteld in verband met de informatie. Ik verwijs dienaangaande naar een bestaande bibliotheek

van de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel. Het is een zeer gespecialiseerde bibliotheek die zeer druk wordt bezocht. Informaties worden zowel schriftelijk als telefonisch gegeven door de Dienst. Slechts het gebruik van het documentair fonds hoeft te worden betaald.

Wat betreft de internationale aanbestedingen, kan ik u mededelen dat de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel alle tenders, de gecodeerde internationale aanbestedingen, die ons worden overgezonden door onze verschillende diplomatieke posten in het buitenland, doorstuurt naar de ondernemingen via de selectieve informatieverbreiding.

Ik meen dat ook de *Berichten van de Buitenlandse Handel* een graag gelezen document is en dat, op het vlak van de informatie, de Dienst inderdaad op een behoorlijke wijze zijn taak vervult.

Tenslotte wil ik nog even ingaan op de vragen die werden gesteld door de heer Peeters in verband met de samenstelling van de raad van beheer van de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel. U weet dat de raad van beheer van de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel nagenoeg in zijn geheel werd gewijzigd. Wij hebben daarin nu ongetwijfeld een groter vertegenwoordiging dan voorheen van de professionele organisaties. Ook nu, hetgeen vroeger niet het geval was, is er een belangrijke vertegenwoordiging van de privé-sector.

U hebt mij ook gewezen op de bijeenkomst die ik had beloofd van de adviseurs voor de Buitenlandse Handel. Hoef ik u te zeggen, zonder de data van de koninklijke besluiten of de wetten te kunnen opsommen die op deze instelling betrekking hebben, dat de raad van adviseurs voor de Buitenlandse Handel is afgeschaft, maar dat de adviseurs weliswaar zijn blijven bestaan. Dit heeft tot gevolg dat we eerlang — ik meen dat het in een zeer kort tijdsbestek zal kunnen gebeuren — opnieuw alle adviseurs voor de Buitenlandse Handel zullen kunnen benoemen.

De heer Peeters heeft ook gewezen op de talrijke instrumenten die bestaan voor de promotie van de buitenlandse handel zowel aan privé-zijde, de banken enzovoort, als aan de zijde van de overheid en de gewesten.

Ik verheug mij over het «réveil» en de groeiende belangstelling van de gewesten voor de exportactiviteiten. Om tot mooie resultaten te komen is dan wel coördinatie geboden. Onlangs nog — het is wel niet aan mij om daarover lang uit te weiden — heeft de Vlaamse executieve in haar midden een ministerieel comité voor de buitenlandse betrekkingen opgericht. Daardoor zal er van nu af geregeld contact zijn met de Vlaamse en ook met de Waalse executieve. Er is dus alle reden om aan te nemen dat daar de coördinatie zal worden bevorderd.

Tenslotte werd er nog een vraag gesteld over een oud zeer, namelijk over het statuut van de handelsprospectoren. Aan dit statuut zijn toch al enkele verbeteringen gebracht. Dat is gebleken uit de contacten die ik heb gehad met onze handelsprospectoren in het buitenland. Ik heb de klachten van vroeger niet meer horen herhalen.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, ik hoop hiermee naar ieders voldoening te hebben geantwoord op de gestelde vragen en de Senaat een klare kijk te hebben gegeven op de krachtlijnen van het beleid van Buitenlandse Handel. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de bespreking van de kredieten «Buitenlandse Handel», verklaar ik ze voor gesloten en vatten wij de bespreking aan van de kredieten «Ontwikkelingssamenwerking».

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion des crédits «Commerce extérieur», je la déclare close et nous abordons l'examen des crédits «Coopération au Développement».

Het woord is aan mevrouw Nelly Maes.

Mevrouw N. Maes. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, dames en heren, ik moet toegeven dat ik voor het eerst in mijn leven verrast ben door de snelheid waarmee de Senaat werkt. (*Gelach.*) Ik hoop dat dit als excuus mag gelden omdat ik nog wat orde moet scheppen in de vele papieren die ik voor deze bespreking had klaargelegd. Ik ben er niet in geslaagd, er nog tijdig een aannemelijke versie van te maken ten gerieve van het *Beknopt Verslag* en de *Handelingen*. Ik zal mijn uiterste best doen om al mijn beschouwingen ordelijk te laten overkomen. Ik vraag bij voorbaat om verontschuldiging, mocht ik hier of daar een steek laten vallen.

Met de Ontwikkelingssamenwerking zitten wij nu eenmaal op een terrein waar heel veel steken vallen.

Enige weken geleden toen in de Kamer van volksvertegenwoordigers de bespreking volop aan de gang was, kon ik via de radio een uiterst

merkwaardig dubbel interview horen in het programma «Actueel» van de BRT. Aan de ene kant hoor ik de versie van de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking en aan de andere kant hoor ik de minister van Buitenlandse Betrekkingen. Allebei hebben zij het over Agripom. Zij richten zich daarbij rechtstreeks tot de luisteraars die, waarschijnlijk even verbaasd als ik, zullen hebben vernomen dat een ruzie tussen regeringsleden open en bloot wordt gevoerd via de kanalen van de BRT.

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op

Wij vernamen dat de minister van Buitenlandse Betrekkingen zich verzet tegen de oprichting van Agripom. Het is mij niet duidelijk of dit is omwille van de wijze, van de personen, van de doelstellingen of de middelen. Het zou wel eens kunnen dat secundaire dingen in dergelijke dossiers belangrijker zijn dan die waarover vóór de microfoon wordt gesproken. In elk geval ging de minister van Buitenlandse Betrekkingen niet akkoord met de privatisering van het landbouwbeleid in het kader van het Abos.

Ook de sprekers van de Volksunie hebben zich in de Kamer tegen deze privatisering uitgesproken. Ik sluit mij daarbij aan.

Hoewel wij geen vinger in de pap hebben, hebben wij de pap lang genoeg zien opstaan om te weten dat er wel eens andere ingrediënten in zouden kunnen zitten dan die waarover openlijk werd gesproken.

Wat politiek voor de staatssecretaris van Ontwikkelingssamenwerking zwaar aankwam was het feit dat hem de bevoegdheid over het landbouwbeleid werd ontnomen. Er werd niet betwist dat dit gerevoceerd werd door de nationale minister die te allen tijde aan de staatssecretaris mag herinneren dat deze laatste eigenlijk onder curatele staat.

Wat de staatssecretaris betwistte was de stelling van de minister dat daardoor aan het politiek evenwicht afbreuk zou worden gedaan. Er werd bij het vormen van de regering tussen partijen afgesproken welke bepaalde materie door wie zou worden behandeld, en dat moet worden gerespecteerd. De echo van dezelfde standpunten vinden wij terug in het *Beknopt Verslag* van de Kamer. Het einde van het interview en het nogal duistere einde van de bespreking van de onderhavige begroting in de Kamer wezen er in elk geval op dat de kwestie aanhangig zou worden gemaakt bij de regering en dat de Eerste minister met het probleem zou worden geconfronteerd.

Minister Tindemans besluit wel uit de woorden van de staatssecretaris dat deze er misschien van afziet het gebeurde aanhangig te maken. U begrijpt, mijnheer de staatssecretaris, dat wij hier nu met vragen staan. Sedertdien hebben wij over deze hele zaak niets meer gehoord. Waar men blijkbaar eerst heel het volk tot getuige roept over de grote discussie die plaatsheeft tussen de twee excellenties, daalt daarna de mantel der liefde of in elk geval het grootste stilzwijgen over dit dossier.

Mijnheer de staatssecretaris, u weet dat in onze partij heel veel belang wordt gehecht aan een goed landbouwbeleid in de derde wereld, en dat aan de plattelandsontwikkeling in het algemeen, in het kader van onze bilaterale projecten veel te weinig zorg en overheidsgeld worden besteed. Derhalve zijn wij zeer benieuwd naar de afwikkeling van deze ruzie in de regering. Wij wensen te vernemen of deze kwestie inmiddels aanhangig is gemaakt bij de regering, wat het standpunt van de regering daaromtrent is, welk lot Agripom is beschoren en wie voortaan de reële bevoegdheid zal uitoefenen inzake landbouw.

Dit is een eerste reeks vragen die niets te maken hebben met de inhoud van het beleid, maar die toch typerend zijn. Misschien is afwezigheid van beleid ook wel een bewuste houding.

Een arts waarmede ik gisteravond heb gesproken verdedigde de stelling dat de afwezigheid van het gezondheidsbeleid er oorzaak van is dat er via de ziekenfondsen regelmatig *hold-ups* kunnen worden gepleegd op de algemene financiële middelen, dat er academische ziekenhuizen kunnen worden opgericht zonder dat iemand die nodig vindt, dat het aantal bedden kan worden verminderd op het ogenblik dat er nog kunnen worden opgericht.

Ik heb de indruk dat ook inzake ontwikkelingsbeleid een grote schemerzone is geschapen waarin gedurende verschillende jaren belangrijke lobby's zich hebben kunnen nestelen zonder dat één van de staatssecretarissen de tijd heeft gehad om daar doeltreffend aan te werken, zonder dat één van de staatssecretarissen de tijd en de kracht, en wellicht ook de politieke eensgezindheid in de regering, heeft gevonden om een beleid vorm te geven dat gedurende enige jaren stand kan houden. Ook nu hebben wij daarover vragen. Om te beginnen wil ik een paar vragen stellen over de begroting zelf.

Een tijd geleden hebben wij het Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking in Kamer en Senaat goedgekeurd. Wij hadden daarbij grote vraagtekens en de praktijk heeft ons gelijk gegeven. Wij vreesden namelijk dat het beleid inzake ontwikkelingssamenwerking nog gemakkelijker kan ontsnappen aan de controle van het Parlement. Nu blijkt ook dat wij inzake de toewijzing van kredieten een zeer groot deel van onze parlementaire bevoegdheid hebben afgestaan. De middelen van het Fonds inzake kapitaaluitgaven zullen in sterke mate dalen. Wij weten niet in hoever wij geloof mogen hechten aan de cijfers in de begroting, gezien de grote bevoegdheid van het Ministerieel Comité voor Buitenlandse Betrekkingen om deze cijfers reëel vast te leggen en er een bestemming aan te geven.

Een aantal cijfers in de begroting geven een daling te zien, terwijl wij weten dat wij voor bepaalde internationale verplichtingen staan, bijvoorbeeld, onze internationale verplichting om jaarlijks 44 ton graan te leveren. Het geld waarin op het ogenblik in het artikel voor voedselhulp is voorzien, volstaat daarvoor niet. Dit betekent niet dat wij alle voedselhulp goedkeuren. De staatssecretaris en de collega's die de gelegenheid hadden om getuige te zijn van de afwending en het misbruik van voedselhulp, weten hoe gevaarlijk dit is. Wanneer men echter staat voor een internationale verplichting, moet men in de nodige middelen voorzien, tenminste indien men niet schijnheilig wil zijn.

Wij stellen vast dat ook onze bijdrage aan de FAO daalt omdat ons tempo van kredietvoorziening vertraagt. Wij stellen in dit verband vragen over de samenhang van de begroting. In het Parlement is de unanieme wil tot uiting gekomen om snel en doeltreffend te ageren ten einde op een efficiënte wijze de strijd tegen de honger aan te binden.

Wij hebben daar met zijn allen een speciaal fonds voor goedgekeurd en wij hebben de middelen van dit fonds groter gezien dan door de regering is gepland. Bovendien hebben wij het traditionele verloop willen wijzigen.

Ik stel nu de vraag of belangrijke acties, als die van de FAO in de Sahellanden, het slachtoffer moeten zijn van het feit dat wij op een ander gebied wat doen. Er is de uitdrukkelijke wens geuit om deze strategie voor snelle hulp aan de noodlijdende bevolking in gebieden met een grote sterfte als een afzonderlijke zaak te beschouwen die niet mag meebrengen dat de kredieten voor Ontwikkelingssamenwerking zelf worden verminderd.

Uzelf heeft dit bepleit, mijnheer de staatssecretaris, en wij begrijpen dat. Wanneer wij nu kijken naar de begroting, zien wij echter dat juist op deze post grote verminderingen worden vastgesteld.

In de multilaterale sector die in de jongste jaren pas tot ontwikkeling is gekomen zien wij bijgevolg een daling van meer dan een half miljard.

Mijnheer de staatssecretaris, in verband met het Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking rijzen er vragen naar de middelen van dat Fonds en naar de reële acties die daar worden gevoerd. In 1983 zou maar 50 pct. van de potentiële mogelijkheden zijn uitgegeven. Dit heeft tot gevolg dat er zoveel geld over is, dat het jaar nadien een veel minder grote inspanning kan volstaan. Men heeft ons gezegd dat men aldus voor het Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking kon ontsnappen aan de annaliteit van de begroting. De kredieten zouden hierdoor kunnen overlopen, maar zo gezien wordt in dit geval eigenlijk de onmacht beloond. Sedert jaar en dag heeft men het gering operationeel karakter van onze ontwikkelingssamenwerking aangevallen. Thans zegt men dat het overschot op de begroting van het fonds een goede zaak is omdat men dan minder moet bijpassen. Zo klinkt althans de interpretatie van deze cijfers.

Na deze vragen over de begroting, willen wij nog even spreken over het instrumentarium. Ook dit is een oud lied, mijnheer de staatssecretaris, en het refrein zal eentonig klinken en u zult weinig nieuwe noten horen. Er is de enquête van Sobemap over Abos. Ook u hebt gezegd dat Abos als instrument er niet in geslaagd is een werkelijk beleid van ontwikkelingssamenwerking te voeren. Niet alleen hier, maar ook in de derde wereld weet men dat een grote deel van de vertraging inzake ontwikkelingssamenwerking te wijten is aan Brussel. Het duurt soms jaren alvorens een beslissing tot hulp in de praktijk wordt omgezet.

Brussel is Abos, maar Brussel betekent ook het over en weer reizen van dossiers tussen de departementen van Ontwikkelingssamenwerking, Financiën en langs andere omwegen. Er is een duidelijk eensgezindheid in de kritiek over Abos. U hebt plannen om daar iets aan te veranderen. U hebt in de Kamer uiteengezet wat er schort aan de structuur.

Wij zouden willen weten in hoever een nieuwe structuur voor Abos reeds ontworpen is, in hoever er een akkoord bestaat tussen uw departement en dat van de minister van Buitenlandse Betrekkingen en in hoever daarin waarborgen zijn ingebouwd om de grote kwalen van Abos te verhelpen.

Mijnheer de staatssecretaris, wij twijfelen niet aan uw goede bedoelingen, maar wie het Abos, in tegenstelling tot het gemiddelde parlamentslid, van binnenuit kent — en u zult ook wel tot die groep behoren —, heeft wel het grootste scepticisme over de kansen van een serieuze hervorming van Abos. Ook wij delen dat scepticisme en menen dat Abos een ongeschikt instrument is dat ook niet geschikt kan worden gemaakt.

Jaren geleden hebben wij een alternatief voorgesteld, namelijk de splitsing van Abos. Dat veronderstelt weliswaar dat Abos zou degen, want een gesplitst Abos is nog altijd een Abos. Wij hebben daarbij dus ook onze vragen.

Dan hebben wij een nieuwe thesis bepleit, de communautarisering van de ontwikkelingssamenwerking. In Vlaanderen wordt immers anders gedacht over ontwikkelingssamenwerking dan in het Franstalig landsdeel. Ik ben er echt zeker van, dat als men aan de Walen zou vragen wat zij er echt over denken, dat zij ook een ander beleid zouden voorstaan.

Wij zien dat dit instrument van neokolonialisme dat onze ontwikkelingssamenwerking is geworden, dat als een soort bijwagen functioneert van Buitenlandse Handel en toch nog het witte communiezieltje wil voorstellen. Dat klopt niet.

Het gaat er niet om dat wij onze buitenlandse handel niet graad zien floreren. Men moet dan niet zo schijnheilig zijn allerlei transacties te camoufleren als ontwikkelingssamenwerking, als ze eigenlijk meer de public-relationsdienst vormen van Buitenlandse Handel.

Wij moeten ook niet doen alsof onze ontwikkelingssamenwerking een terrein is van schuldelozen. Sterke belangengroepen hebben zich sinds jaren in de ontwikkelingssamenwerking genesteld. Zij zijn niet alleen actief op het terrein van Buitenlandse Handel maar ook op dat van Ontwikkelingssamenwerking, toevallig of niet. Daar zijn grote kapitalen mee gemoeid. Het gaat om studies die jaren duren, maar ook aanleiding geven tot jarenlange uitvoering, en uitgaven van verscheidene miljarden vergen.

Wij vragen ons af of ook in het Franstalig landsdeel een echte democratische meerderheid bestaat voor zo'n beleid.

In Vlaanderen willen wij in elk geval een ander beleid en daarvoor hebben wij krachtige argumenten.

Ten eerste, hebben wij bevoegdheid inzake internationale politiek die aan de gemeenschappen wordt toebedeeld. Wij weten dat de regering alles er interpreteert maar onze ontwikkelingssamenwerking zou met zijn brede interpretatie de facto grotendeels kunnen ressorteren onder de materies die door de gemeenschappen kunnen worden behartigd.

Dit zou een pragmatische manier zijn om het beleid dichter bij de gemeenschappen te brengen. Het zou ook een manier zijn om het ontwikkelingsbeleid krachtig te vernieuwen en te onttrekken aan de lobby's die er zich nu, dank zij de afwezigheid van beleid, vaak ongestraft, als vissen in het water, kunnen bewegen.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Zijn er geen lobby's in Vlaanderen? Ik zal u eens de lijst geven van de Vlaamse lobby's! Ze bestaan en ze zijn doeltreffend. Er zijn lobby's in alle gewesten.

M. Humblet. — Très bien.

Mevrouw N. Maes. — Mijnheer de staatssecretaris, ik verdedig noch de lobby's aan Franstalige kant, noch aan Vlaamse kant.

De realiteit van het politieke leven is dat overal waar veel geld omgaat men poogt te infiltreren.

De vraag is wie dat met succes doet, waarom dat met succes kan gebeuren, en met welk resultaat.

Mevrouw Petry. — De CVP!

Mevrouw N. Maes. — Een echte doorzichtigheid en een echte democratisering betekent dat dit Parlement zou moeten weten, kunnen zien, kunnen vaststellen, wat er in de praktijk gebeurt. Wij moeten toegeven dat wij dat niet kunnen. Wij moeten het hebben van indiscreties en van horen zeggen.

Wij willen in elk geval een ander beleid want ons volk wil dat ook. Daarom willen wij het ontwikkelingsbeleid communautariseren.

Het verschil met vroeger is dat wij daarin niet meer alleen zijn. Wij horen dit ook verdedigen vanop de banken van huidige meerderheidspartijen maar uzelf bent er tegen, mijnheer de staatssecretaris. U hebt zich tegenstander verklaard.

Mevrouw Pétry. — Wij verdedigen dat!

Mevrouw N. Maes. — Wij hebben vernomen van minister Tindemans dat dit wel vermeld is in de resoluties aangenomen op een congres, maar dat de regering daardoor uiteraard niet is gebonden. Het zal wel voor een volgende keer zijn.

De idee wint in elk geval duidelijk veld. Aldus zouden wij ook definitief een einde kunnen maken aan een aantal kwesties die ik als « oud Vlaams zeer » zou willen bestempelen.

Mijnheer de staatssecretaris, ik ben vandaag niet opnieuw het rijtje afgegaan van de klachten die wij hebben inzake de achteruitstelling van de Vlamingen op het gebied van officiële coöperanten, van bursalen, enzoverder. Een punt zou ik toch willen aanhalen. In een tijd dat men aan de bevolking inleveringen vraagt, stellen wij vast dat wij geen structurele saneringen realiseren, hoewel dit toch de enige manier is om echt te besparen.

Wat helpt het remgeld van weduwen en invaliden voor het dempen van de grote deficits, als overbodige ziekenhuizen worden in stand gehouden? Het sluiten van één academisch ziekenhuis zou veel efficiënter zijn. Wat helpt het te spreken over het tot stand brengen van het evenwicht tussen de ambtenaren wanneer wij vaststellen dat *de facto* een volledige Franstalige universiteit in België wordt in stand gehouden voor de opleiding van studenten uit de derde wereld met overigens weinig kans op slagen, wat dan nog heel wat menselijke ellende veroorzaakt. In de praktijk zijn die studenten weliswaar verspreid over verschillende universiteiten, doch hun aantal is zo groot dat zij een ganse universiteit kunnen bevolken. Men beschouwt dit als ontwikkelingssamenwerking maar het is eigenlijk een regelrechte overheveling van geld van de ene kant van het land naar de andere.

Met de volgende praktische vragen wil ik besluiten. Mijnheer de staatssecretaris, wij kijken met spanning uit naar uw antwoord waarin u ons de uitslag zal mededelen van het duel de Donnée-Tindemans. Wij verwachten voorlichting en « verlichting » omtrent uw begroting waar kredieten verminderd zijn op posten waar wij het niet hadden verwacht. Wij verwachten ook een antwoord over het communautaire aspect van de dossiers en wij hadden graag vernomen welke maatregelen u zal nemen om een einde te maken aan de grote discriminatie van de Vlaamse Gemeenschap. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Delruelle.

Mme Delruelle-Ghobert. — Monsieur le Président, monsieur le secrétaire d'Etat, mesdames, messieurs, dans le domaine de l'aide au développement, il n'est pas inutile de rappeler à chaque occasion — et la discussion du budget de la Coopération au Développement est, à mon avis, une occasion privilégiée — l'objectif de 0,70 p.c. du produit national brut.

Depuis plusieurs années, on constate une moindre disposition de certains pays à maintenir leur effort de coopération dans le but de se rapprocher le plus possible de cet objectif. La Belgique n'y a pas échappé.

La crise qui nous affecte, et à fortiori les pays en voie de développement, en est certainement une des causes. Mais ne nous démobilisons pas. Les besoins et les priorités du tiers monde demeurent, et s'aggravent et deviennent de jour en jour plus aigus.

Un accroissement et une meilleure orientation de l'effort de développement, comme vous l'avez préconisé à maintes reprises, monsieur le secrétaire d'Etat, sont donc indispensables.

Cette nouvelle optique n'est d'ailleurs pas seulement profitable au tiers monde, mais aussi aux pays industrialisés, tel le nôtre, auxquels elle offre de nouvelles chances de croissance économique.

Dans le cadre de cet effort, je suis heureuse de constater que vous permettez aux organisations non gouvernementales de jouer un rôle de premier plan. Je répéterai la conviction qui est mienne, selon laquelle les organisations non gouvernementales sont souvent mieux adaptées aux réalités locales, qu'elles travaillent avec plus de souplesse et à moindre coût. Dotées d'une meilleure connaissance du terrain, elles considèrent les populations locales en partenaires, conscientes de la maturité de ces populations et de leurs dirigeants, quels que soient les griefs qui puissent être formulés à l'égard de ces derniers.

Ce principe de « partenariat » est fondamental et fait son chemin au sein des organisations non gouvernementales pour le plus grand bien des pays aidés.

Loin de moi l'idée de sous-estimer l'importance de l'aide officielle. Elle demeure indispensable, l'une et l'autre formes d'aide devant être complémentaires.

Au sujet de l'aide officielle, je ne puis que me réjouir de la priorité que vous accordez à l'agriculture. Aussi, je vous rejoins dans votre souci d'améliorer l'efficacité de la mise en œuvre des projets agricoles et je souscris, dès lors, à la constitution de l'ASBL Agriprom, dans laquelle je vois le moyen d'accélérer la réalisation et la mise en œuvre du développement agricole, à l'image d'ailleurs, *mutatis mutandis*, de ce qui a été fait dans le domaine médical par l'ASBL Fometro.

Je me permets de citer l'exemple de Fometro et sa réussite pour rassurer ceux qui voient avec crainte dans Agriprom une possibilité de démantèlement de l'administration.

En effet, comme je viens de le dire, cet exemple s'inscrit en faux contre cette vision des choses. Je ne puis que déplorer que, pour des raisons politiques, la mise en œuvre de cette initiative soit bloquée actuellement et j'espère que ce ne sera plus pour très longtemps.

A propos de l'AGCD, à laquelle je viens de faire référence, je me bornerai à répéter ce que j'ai dit et redit les années précédentes, à savoir que, quelles que soient les qualités d'une politique, celle-ci ne trouvera une application adéquate que si l'instrument qui procède à sa mise en œuvre possède des qualités comparables.

La restructuration de l'AGCD — Mme Maes en a parlé — est un roman sans fin et nous le déplorons tous. Nous apprécions les efforts que vous faites pour trouver une solution durable à ce problème fondamental. Mais ici également nous ne pouvons que déplorer le statu quo actuel.

En guise de conclusion, je voudrais, monsieur le secrétaire d'Etat, lancer deux cris d'alarme.

Le premier concerne la terrible sécheresse qui frappe de nombreux pays d'Afrique et qui est devenue une réalité permanente et combien accablante dans la sous-région sahélienne. Quel drame pour les habitants de ces régions, pour ces éleveurs, pour le bétail!

Notre attention à ce fléau doit déboucher sur ce que j'appelle « la priorité des priorités ». J'espère qu'à l'intervention du Fonds de survie dont nous avons voté la création l'année dernière, vous pourrez donner une réponse à cet appel angoissé.

Mon second cri d'alarme — qui mérite à lui seul une longue intervention — se rapporte à l'endettement des pays en voie de développement. L'explosion de cet endettement date de 1973, après la crise pétrolière, mais atteint actuellement un seuil intolérable qui débouchera, à très court terme, sur des drames inéluctables aux conséquences catastrophiques.

Je n'en dirai pas plus, mais je souhaiterais que vous gardiez à l'esprit cette situation de manière permanente afin qu'elle dicte les axes de votre politique et de vos interventions.

Monsieur le Président, mesdames, messieurs, je vous remercie de m'avoir écouté. Je terminerai en vous confirmant, monsieur le secrétaire d'Etat, l'adhésion du groupe PRL aux grands objectifs que vous poursuivez, ainsi qu'aux lignes de force de votre politique. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenaabeele.

De heer Vandenaabeele. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, collega's, het is helemaal niet mijn bedoeling uitvoerig in te gaan op deze begroting, evenmin als op de beleidsaspecten ervan. Inderdaad, er werd hierover in de Kamer reeds een ruim debat gehouden. Toch wil ik enkele belangrijke aspecten zeer in het kort onderzoeken, zonder evenwel al te veel uit te weiden over deze punten.

Een eerste vaststelling betreft het bedrag van de begroting. Niet alleen halen wij dit jaar voor de zoveelste keer niet de minimumdrempel van

0,7 pct., maar bovendien is zelfs het absolute bedrag van de begroting in zijn totaliteit verminderd. Wij kunnen niet anders dan dit ten eerste betreuren. Wij kunnen daarvoor zelfs geen excuses aanvaarden, ook niet het excuus van de preciaire staatsfinanciën.

Vorig jaar heb ik er immers reeds op gewezen dat de winst van de Nationale Loterij bijvoorbeeld, thans grotendeels naar andere bestemmingen gaat dan oorspronkelijk was gepland. De oorspronkelijke bedoeling was nochtans bijna uitsluitend acties inzake ontwikkelingssamenwerking te financieren. Mocht dit gebeuren, dan zou ons dit zeer dicht bij de 0,7 pct. kunnen brengen en wellicht zelfs erboven.

Wij beschouwen dan ook het thans geldende protocol, dat 35 pct. van de winsten toewijst aan ontwikkelingssamenwerking, als onvoldoende. Op zijn minst zou met deze winsten de kaap naar de 0,7 pct. moeten worden overbrugd. Nochtans wil ik eraan toevoegen dat die 0,7 pct. voor ons geen magisch getal is waarmee dan alle problemen zouden zijn opgelost. Zelfs als wij dit bereiken, blijft het reuzegroot probleem bestaan van de efficiëntie en de kwaliteit van onze interventies. Dit moet dan ook onze bestendige grote zorg zijn.

Zo moeten wij er onder meer over waken dat de bedragen die in de begroting zijn ingeschreven ook daadwerkelijk aan de bevolking van de ontwikkelingslanden ten goede komen en hun ontwikkeling bevorderen. Ik wil het daarbij niet zozeer hebben over een deel van de begroting van Defensie, of over de vermenging van de Buitenlandse Handel en de Ontwikkelingssamenwerking. Ik kan ter zake zelfs aannemen dat beide hand in hand kunnen gaan wanneer men — dit is een belangrijke voorwaarde — het uiteindelijke doel van de ontwikkeling niet uit het oog verliest of in het gedrang brengt.

Meer dan dat is en blijft voor elk project en voor elk bedrag de eerste vraag, een vraag naar de doeltreffendheid ervan. Nauw hiermede verbonden is ook het probleem van de prioriteiten. Wij moeten voorrang geven aan de oplossing van de problemen die de mens het ergst raken. Ik vernoem daarbij in het bijzonder en op de eerste plaats de gesel van honger en ziekten.

Het siert ons dat wij in dit verband vorig jaar een overlevingsfonds hebben opgericht, maar nu komt het erop aan dit fonds ook operationeel te maken en vooral het nodige geld voor dit fonds te verwerven. Wij kunnen ons toch niet tevreden stellen met de thans beschikbaar gestelde 200 miljoen. Denkt de staatssecretaris een beroep te doen op de bevolking om te helpen dit fonds te stijven, zoals de wet het toelaat, of overweegt hij andere middelen aan te wenden? Dit is een vraag waarop ik zeer graag het antwoord van de staatssecretaris zou vernemen.

Deze vraag brengt mij meteen op het informatiebeleid dat een dergelijk beroep op de bevolking zou moeten ondersteunen. De 40 miljoen, uitgetrokken voor informatieacties, worden uitgesmeerd over zoveel organisaties dat zij geen echt grootse campagne toelaten en vermoedelijk grotendeels terechtkomen bij reeds overtuigden. Ik neem evenwel aan dat ook deze beperkte campagnes belang hebben voor het motiveren van een aantal militanten.

Moet daarnaast niet de kans worden geschapen voor Abos of andere instrumenten om meer pogingen te doen om het grote publiek te sensibiliseren? Daarvoor zijn de ingeschreven middelen echter onvoldoende. Ik verzoek de staatssecretaris bij een volgende begroting daarvoor meer middelen uit te trekken en nu reeds opdracht te geven een dergelijke campagne voor te bereiden.

Wanneer wij het over efficiëntie hebben, kunnen wij niet zwijgen over het instrument dat Abos is. Sinds vele jaren horen wij dat deze instelling heel wat mist om een slagvaardig, snel en doeltreffend beleidsinstrument te zijn. Niemand heeft blijkbaar tot op heden het middel gevonden om dit te verhelpen. Heeft men de oorzaken van dit in gebreke blijven niet op de verkeerde plaatsen gezocht? Meer en meer groeit mijn overtuiging dat de gebrekkige werking van het Abos aan niets anders te wijten is dan aan de Belgische taalproblemen. Graag zou ik deze problemen willen vergeten wanneer het over ontwikkelingssamenwerking gaat, maar ik vrees helaas, dat dit in ons land niet meer mogelijk is.

Zouden wij dan niet beter zo vlug mogelijk daaruit de nodige besluiten trekken en deze instelling splitsen? Dat zulks ook problemen met zich zou brengen, ontgaat mij niet, maar deze zullen naar mijn gevoelen vlugger op te lossen zijn en het zou vermijden dat in de toekomst nog meer kostbare energie van zoveel mensen verloren gaat, zoals dit in het verleden zo vaak het geval was.

In de door de staatssecretaris geplande hervorming zou het overwegen van dit aspect niet mogen ontbreken, ook al is dit in het huidige regeerakkoord niet ingeschreven. Dergelijke hervorming zou allicht een

grondige ingreep vergen, maar het is zeer de vraag of er nog een andere weg is om te slagen. Het *kurieren am Symptom* met verenigingen zonder winst oogmerken — al wil ik ter zake de goede intenties van de staatssecretaris aanvaarden — of met andere middelen, kan niet langer opwegen tegen een grondige verbetering en deze hebben wij nochtans dringend nodig. Het zou eindelijk toelaten alleen aan ontwikkelingssamenwerking te denken als wij het over dit onderwerp hebben. Laten wij bijgevolg alle taboes opzij zetten en de realiteit onder ogen zien.

Mijnheer de staatssecretaris, dit waren volgens mij enkele belangrijke ideeën die ik u, evenals de regering, graag ter overweging geef. Ik meen dat zij uw bekommerning waard zijn en ik dank u voor de aandacht die ze zullen krijgen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Humblet.

M. Humblet. — Monsieur le Président, monsieur le secrétaire d'Etat, mesdames, messieurs, j'avais l'intention — vous n'en serez pas surpris, monsieur le secrétaire d'Etat — de vous interroger sur les vagues qui ont résulté d'un désaccord — pour employer un terme modéré — entre le ministre des Relations extérieures et le secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement. Afin de ne pas allonger mon intervention, je ne reviendrai pas sur ce point qui a été exposé avec précision par une préopinante mais je voudrais faire débiter cette brève intervention en rappelant qu'en matière de coopération au développement, il est capital pour nous, socialistes et apparentés, de déterminer la philosophie de l'action à mener.

Les fonds dégagés dans le domaine de la coopération au développement doivent être utilisés à bon escient et certainement pas pour se donner bonne conscience. Par conséquent, il est essentiel que les actions entreprises mènent les populations intéressées sur la voie de l'autonomie culturelle, économique, sociale et politique et les sortent de leurs dépendances. Ce premier impératif est pour nous fondamental.

Le deuxième élément de cette philosophie est évidemment que, ni directement, ni indirectement, l'action du département de la Coopération ne peut coopérer — la tautologie s'impose — au soutien de régimes dont la politique est contraire aux droits de l'homme et aux droits des peuples. De tels régimes sont trop nombreux de par le monde et cependant il est inévitable que nous soyons amenés à mener des actions dans des Etats insuffisamment démocratiques.

Le troisième élément est le suivant: de toute évidence, la coopération au développement doit tendre à la promotion des hommes, des femmes, des enfants, des peuples et non à leur anéantissement. Il faudrait dès lors être certain que des exportations d'armes n'ont pas lieu sous le couvert de la coopération au développement.

La non-privatisation institutionnelle représente le quatrième impératif de cette philosophie. Ceci ne signifie pas pour autant que des associations volontaires, des ASBL, des groupes militants ne puissent jouer un rôle majeur dans la coopération au développement. J'attire cependant votre attention sur le fait que celle-ci ne peut devenir une deuxième forme de commerce extérieur, qui était, semble-t-il, parfois dans la ligne de la politique menée par votre distingué prédécesseur, Mme Mayence. Dans cette optique, il y aurait peut-être des réserves à émettre à l'égard d'Agriprom.

Notre première préoccupation doit donc être de suivre une philosophie cohérente, une philosophie de justice et d'équité, source d'un véritable développement.

Je suis heureux de constater que notre honorable collègue Mme Maes est toujours en séance; je pense, par ces propos, l'avoir tranquillisée quant aux sentiments profonds qui animent le peuple wallon pour ce qui concerne la coopération au développement, mais le but de mon intervention n'était pas de la rassurer. En effet je n'accepte pas qu'elle censure les comportements wallons.

Ma deuxième observation est relative au pourcentage du produit intérieur brut à consacrer à la coopération au développement, et dont le seuil serait de 0,7 p.c. comme l'a rappelé, il y a un instant, le porte-parole du groupe PRL, seuil vers lequel, depuis des années, les ministres responsables disent tendre, sans pouvoir l'atteindre, pas plus que l'infini. Les chiffres proposés à ce sujet par les ministres compétents depuis cinq ans n'ayant toujours pas été atteints, on pourrait se demander pourquoi un pourcentage de 0,7 p.c. et non de 0,8 ou 0,9 ou de 1 p.c. comme aux Pays-Bas, au Danemark ou en Norvège?

Il me paraît, en effet, essentiel de savoir ce que représente exactement ce pourcentage. Est-il été tenu compte dans les calculs du pourcentage, des milliards passant par l'Ossom? Je n'ignore pas, monsieur le secrétaire

d'Etat, qu'un certain nombre de problèmes se posent à propos de cet organisme, mais je ne m'y arrête pas en ce moment, car je compte poser demain une question au ministre des Relations extérieures, après avoir interrogé le Vice-Premier ministre et ministre des Finances à ce sujet. Je ne désire pas vous embarrasser, monsieur le secrétaire d'Etat. J'ai quelques raisons de penser qu'à propos de l'Ossom, vous êtes de bonne volonté.

Je cite néanmoins cet organisme. Car si les milliards mis à sa disposition, accordés légitimement d'ailleurs à d'anciens fonctionnaires et colons d'Afrique centrale, principalement à des Belges qui vivent en Belgique, le pourcentage de la part du PIB consacrée à l'aide au développement est nécessairement faussé et ce pourcentage est assorti du risque de se donner bonne conscience. Nous avons le devoir de fournir un effort, dans une optique différente des relations Nord-Sud. Les chiffres ne peuvent être « tabou » si même les priorités le sont.

Je n'ai pas perçu, en examinant votre budget, monsieur le secrétaire d'Etat, de priorités clairement définies par rapport à la philosophie que je viens de défendre et qui, je le comprends, ne peut être acceptée par tous.

Quels sont, quant à vous, vos objectifs et vos priorités ?

Je voudrais pour terminer vous poser quatre questions précises.

La première est relative à la ventilation des interventions accordées aux institutions de coopération interuniversitaire, le CIUF d'une part, le Vliet, d'autre part, ainsi qu'à l'ASBL « Institutions scientifiques nationales ». Pourriez-vous me dire comment sont ventilés les crédits inscrits à la page 105, au poste 33.04, de votre budget et relatifs à ces trois institutions ?

Ceci n'est pas sans lien avec un problème toujours pendant : l'attribution, en priorité, de 800 millions aux institutions universitaires flamandes soi-disant pour rééquilibrer les interventions relatives aux étudiants du tiers monde. Où en est-on à ce propos ?

Autre préoccupation spécifique : le fameux Fonds de survie. Moi qui n'ai pas voté la loi sur ledit fonds parce que je craignais les équivoques, je ne rejoindrai pas le cortège des pleureuses qui s'étonnent qu'il ne dispose que de 200 millions pour 1984. Il a toujours été dit — et vous avez été très clair à ce sujet — qu'il n'était pas question de disposer, cette année, d'une somme plus importante. On a trompé l'opinion publique si on lui a laissé croire autre chose, mais nul reproche ne peut vous être adressé à cet égard.

Il me paraît au contraire de mon devoir de vous interroger sur le fonctionnement de ce Fonds de survie. J'éprouve quelque inquiétude, notamment parce que je ne trouve nulle trace, dans l'arrêté que vous avez pris, d'un organisme consultatif d'accompagnement satisfaisant qui associerait activement, d'une part, les groupements qui œuvrent dans et pour le tiers monde et, d'autre part, les diverses tendances parlementaires.

Autre question particulière à propos de laquelle je puis être particulièrement bref, tous les précédents intervenants en ayant parlé : l'AGCD.

J'aborderai cette question importante, tant politiquement que budgétairement, d'un point de vue quelque peu différent de celui des honorables préopinants.

Quand on l'interrogeait sur l'AGCD, Mme Mayence, votre prédécesseur, répondait qu'une étude était en cours. Nous savons que de telles études coûtent généralement fort cher. Prenons l'hypothèse optimiste et supposons que cette étude ait été bien faite. Ce n'est qu'une supposition, car je n'ai pas eu connaissance de son contenu. Encore faut-il qu'ensuite les « décideurs » décident. Où en est-on ?

Par ailleurs, il est relativement aisé, tant dans cette Haute Assemblée qu'au café du commerce, si je puis me permettre cette comparaison, de dauber sur l'AGCD sans analyser les causes profondes des difficultés et sans prendre conscience du découragement de ceux qui y travaillent et qui, dans un certain nombre de cas, s'y dévouent.

Je ne puis passer sous silence le déséquilibre linguistique croissant qui y prévaut, bien entendu, comme toujours, aux dépens des francophones. La Coopération au Développement n'échappe pas à une réalité désormais présente dans tous les domaines de la vie sociale, économique, culturelle et politique dans ce royaume : les aspects linguistiques, communautaires et régionaux de tous les problèmes. J'aimerais, monsieur le secrétaire d'Etat, que, sous cet angle également, vous m'apportiez quelques éclaircissements.

Mon intervention, que j'ai essayé de limiter à l'essentiel, vous aura fait comprendre — je n'en doute pas — que le groupe auquel j'appartiens ne peut voter ce budget. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Rutten.

De heer Rutten. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, dames en heren, de bedoeling van mijn uiteenzetting in de bespreking van de begroting Ontwikkelingssamenwerking 1984 is niet zozeer in te spelen op het cijfermateriaal maar eerder een aantal bedenkingen en voorstellen te formuleren.

Men zou geneigd zijn te beweren dat de burger alle aandacht schenkt aan de crisis die ook in onze westerse samenleving diep ingrijpt. Niets is echter minder waar; er is in onze geïndustrialiseerde maatschappij nog een zeer sterke bewogenheid ten aanzien van de medemens, waar deze zich in de wereld ook bevindt. Een duidelijke aanwijzing desbetreffend vinden we in de stijging met 8,6 pct. van de opbrengst van de 11.11.11-actie in 1983 ten aanzien van 1982.

De enige uitleg die hiervoor gegeven wordt, is het groter aantal vrijwilligers. Dit is toch erg belangrijk.

Tot vóór de koloniale tijd tot vóór 1960 heeft ons land — en meer in 't bijzonder Vlaanderen — zijn beste zonen en dochters uitgestuurd en dit over vrijwel de hele wereld. Het was de tijd van de missionering.

Terwijl zoveel vrijwilligers naar onze kolonies trokken om er onderwijs en beschaving te brengen, haalde België belangrijke grondstoffen weg om rijke maatschappijen in het geïndustrialiseerde Westen nog rijker te maken.

Te vroeg volgens westerse normen kwam — met een onvoldoende voorbereiding — voor heel wat landen uit de derde wereld, de onafhankelijkheid. De zakenwereld was hiermee niet altijd gelukkig en zocht een uitweg om ondanks alles aanwezig te blijven in die landen waar nog belangrijke grondstoffen voorhanden waren. Vandaar dat er aan officiële zijde rond de jaren 1962-1965 gestart werd met ontwikkelingssamenwerking als technische bijstand.

Zaire is een goed voorbeeld: De economie was stilgevallen en België zou hieraan iets gaan doen door het zenden van ingenieurs, medici en leerkrachten. Vanaf dit ogenblik doorkruisten hulp en affairisme elkaar: geven « ja » maar krijgen « heel zeker ».

In 1968 werd zelfs luidop verkondigd dat België 0,70 pct. van het bruto nationaal produkt zou afdragen om de derde wereld te steunen. Het was een hoopvolle belofte maar het bleef bij een belofte.

We stellen immers vast — dat werd hier vandaag al enkele malen onderstreept — dat de begroting 1984 minder groot is dan de vorige jaren; ik citeer: 1982 24,7 miljard, 1983 25,5 miljard, 1984 24,3 miljard en dit ondanks het feit dat het aandeel van de Nationale Loterij groter is geworden.

We blijven ter plaatse trappelen met 0,60 pct. van het BNP terwijl Nederland bijvoorbeeld, meer dan 1 pct. van het BNP aan ontwikkelings-samenwerking besteedt.

Onze 24 miljard moeten dan nog worden uitgezuiverd van een groot aantal miljarden bestemd voor Nationale Opvoeding, Financiën en Landsverdediging. Opvallend is dat het bedrag bestemd voor militaire zaken de jongste jaren enorm gestegen is.

Gelukkig zijn er ook positieve punten zoals het feit dat België in niet minder dan 115 landen aanwezig is en dat het Abosprojecten heeft in 44 landen. Positief is eveneens de vaststelling dat 0,15 pct. van het BNP naar de armste landen gaat.

De honger in de wereld, aangeklaagd door 54 Nobelprijswinnaars, resulteerde in een manifest waardoor de oprichting van een Overlevingsfonds — met een financiële capaciteit van 10 miljard — tot stand kwam.

We zijn nu bijna een jaar verder en er is nog niet zo heel veel gebeurd. Er zijn wel 200 miljoen uitgetrokken voor de hoorn van Afrika met name Oeganda, Kenia, Ethiopië en Somalië waar naar bewering van internationale organisaties 70 miljoen mensen ondervoed zijn. In verband hiermee wens ik enkele vragen te stellen.

Is Abos in dit project, dat via Ifad wordt gerealiseerd, betrokken? Indien niet, hoe wordt deze niet-betrokkenheid gemotiveerd? Is er in een regelmatige evaluatie voorzien opdat de positieve zijden en de schaduw-zijden van de investeringen op de voet worden gevolgd? Welke zijn, op korte en langere termijn, de projecten die zullen worden gefinancierd met geld uit het Overlevingsfonds? Welke landen of gebieden worden uitgekozen en op grond van welke criteria?

Ik heb het gevoel dat ons beleid van ontwikkelingssamenwerking ter plaatse trappelt als gevolg van de interne taal- en promotietwisten in

de administratie van Abos, waardoor alles lam wordt gelegd. Ook visie, methoden en middelen.

Inzake Abos wil ik ervoor pleiten dat op basis van de studie, uitgevoerd door Sobemap de nodige beslissingen worden getroffen en dat Abos zijn bekwaamheid bewijst.

Mijnheer de staatssecretaris, ik wil enkele concrete vragen stellen in verband met cijfers. U kan daar vandaag misschien niet onmiddellijk op antwoorden, maar u kan mij de antwoorden laten schriftelijk mededelen of ter gelegenheid van een andere bespreking naar voren brengen. Het gaat om artikel 55.03 betreffende de voedselhulp.

Verleden jaar werd er een bedrag van 550 miljoen uitgetrokken. Nu is er onder deze post niets meer ingeschreven. Mijn vraag luidt uiteraard: hoe komen wij onze verplichtingen na inzake het graanakkoord? Zoals u weet, zijn in het kader van de EEG aan België bepaalde quota opgelegd als aandeel in dat graanakkoord.

Een tweede vraag houdt verband met artikel 61.01 met betrekking tot het Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking. Hoe legt u het verschil uit tussen de 1 miljard die in de begroting van 1983 waren ingeschreven op deze post, en de 241 miljoen in deze begroting? Is het ook mogelijk de verdeling te geven van het bedrag van 1 miljard dat werd vastgelegd in de begroting van 1983?

Ik wil even uitweiden over de Raad van advies voor ontwikkelingssamenwerking. Zoals u weet, moet de raad advies geven over de jaarlijkse begroting van het departement, over het jaarverslag van Abos en over de NGO-projecten. Het komt mij voor dat er slechts sporadisch aan de raad wordt gevraagd een advies uit te brengen en wanneer dit gebeurt, wordt er niet altijd rekening mee gehouden. Vindt de staatssecretaris de Adviesraad verantwoord voor de werking van het departement en, zo ja, is hij bereid om dit instrument de nodige middelen en efficiëntie te geven?

Tenslotte nog een laatste bedenking bij het rapport van het *Development Assistance Committee*, waarin staat dat de totale hulp aan de ontwikkelingslanden in 1982 5 000 miljard frank overschreed. Niemand kan betwijfelen dat dit een belangrijk bedrag is. Wordt dit geld echter nuttig en doelmatig aangewend? Is men er echt in geslaagd de nood te lenigen in deze gebieden en landen waar hij het grootst is? Mijn antwoord is eerder negatief. Daarom pleit ik nog eens voor een noodzakelijke herziening van de relatie «hulpgevend» en «hulpontvangend» land. Ik heb uiteraard geen toverformules. Het moet toch een uitdaging blijven om alles in het werk te stellen ten einde met een gezonde visie en met efficiënte middelen doeltreffende hulp te verlenen aan die volkeren en landen welke ze het meest nodig hebben. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Noerens.

De heer Noerens. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, dames en heren, bij de bespreking van een begroting waarvoor de verantwoordelijkheid bij het Parlement ligt en waarvan de uitvoering gespreid is over de hele wereld, wil ik het hoofdzakelijk hebben over twee basisproblemen: ten eerste, de infrastructuur te Brussel om de Belgische hulp aan sommige landen mogelijk te maken en, ten tweede, de resultaten van de ontwikkelingshulp en de te vermijden aspecten wil men de ter beschikking gestelde middelen efficiënter kunnen aanwenden.

Tijdens de bestaansduur van ongeveer 266 maanden van uw departement, mijnheer de minister, werd de politieke verantwoordelijkheid gedurende ongeveer 160 maanden of 60 pct. van de totale termijn aan de christen-democratische familie toegekend, gedurende 40 maanden aan de *Parti socialiste* of 15 pct. van de totale beheersperiode, gedurende 22 maanden aan het FDF en tot heden slechts gedurende 27 maanden of 10 pct. van de 266 maanden aan de liberale familie.

De heer Basecq, eerste ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Op te merken valt dat slechts gedurende 45 maanden Nederlandstalige titularissen het departement beheerden.

Het spreekt vanzelf dat de infrastructuur ter beschikking van de huidige dynamische staatssecretaris bij de geleidelijke uitbouw de sporen van de vroegere opties draagt.

Bij het doornemen van de begroting 1984 wens ik in te gaan op de accenten die uw beleid in de voorbije zes maanden hebben gekenmerkt.

Deze accenten worden weerspiegeld in de opstelling van het begrotingsdocument dat voor ons ligt.

Een aantal discussiepunten werden in de pers, in de publieke opinie en in het Parlement met betrekking tot het samenwerkingsbeleid geformuleerd.

Ik wens hierbij in te gaan op het zogenaamde «*affairisme*», over de Abos-hervorming, op het Overlevingsfonds en op de kredieten voor informatie.

Ten eerste, bij een nazicht van de vooropgestelde bedragen lijkt mij de betrokkenheid van de privé-sector toch niet zo groot. Ik heb net over het zogenaamde «*affairisme*». Een blik op de nieuwe dotaties, de artikelen 41.01 en 61.02, toont aan dat het leeuwendeel naar lonen van personeel en bilaterale beurzen gaat. Dit vertegenwoordigt een zeer belangrijk bedrag. Het gaat in feite over noodzakelijke bijpassingen in het loon van een hele reeks coöperanten, en waarvan inderdaad toch geen of weinig directe weerslag te bespeuren valt op het Belgische bedrijfsleven.

Ik meen integendeel, dat uw beleid een zeer grote plaats inruimt voor een aantal belangrijke en toch belangloze tegemoetkomingen.

Ik verwijs hiervoor naar de laatste gemengde commissie waarbij onder andere voor Zaïre in een enveloppe van 2,2 miljard frank voorzien werd voor de landbouwsector, en waarbij voor de uitvoering van projecten niet al te veel een beroep zal worden gedaan op Belgische commerciële bedrijven.

Een blik op de cijfers zegt mij dat er integendeel eerder weinig ruimte bestaat voor een substantiële inbreng van de privé-sector.

Wij moeten ons dus ontdoen van een goedkope mystiek. Een goede samenwerking met de Belgische privé-wereld biedt de volgende voordelen in termen van ontwikkelingswaarde voor de derde-wereldlanden:

De financiering van een luik «*vorming*» binnen het raam van bestaande privé-contracten, betekent dat een vorming wordt gegeven die zeker beantwoordt aan wat de partners uit de derde wereld vragen en nodig hebben.

De financiering van dergelijke medewerking waarborgt zeker de continuïteit, in tegenstelling tot de geïsoleerde studie- en stagebeurzen in België, waarvoor jaarlijks meer dan 6 tot 700 miljoen wordt uitgetrokken.

Dit is zeker niet het geval bij heel wat studie- en stagebeurzen, waarbij de begunstigten nadien overschakelen naar de administratie en zich weinig ter beschikking stellen van de uitvoering van het project, waarvoor ze feitelijk bestemd waren.

Wat nu de levering van uitrustingen betreft moeten wij blijven voorrang geven aan de Belgische produkten. De belastingbetaler zal het ons kwalijk nemen als vernomen wordt dat zijn geld besteed wordt om buitenlandse concurrenten van onze eigen bedrijven te bevoordelen. En vooral als het gaat om dezelfde ontwikkelingsdoelinden!

Kortom, in tegenstelling tot wat men soms nogal beweert, moet de privé-betrokkenheid verder gestimuleerd blijven bij de uitvoering van de ontwikkelingsprojecten. En dit juist om redenen van continuïteit in de uitvoering van de projecten en van efficiëntie inzake ontwikkelingswaarden.

Ten tweede, de pogingen om van Abos een efficiënter werkinstrument te maken en grote vertragingen bij de uitvoering van de projecten te voorkomen, liggen totaal in de lijn van een zuinig beheer van staatsgeld.

De aanpassingen in de huidige structuur moeten er in de eerste plaats op gericht zijn de operationaliteit te vergroten.

Hiervoor wil ik in het bijzonder de nadruk leggen op het volgende: in alle geval dient vermeden te worden dat deze aanpassingen zouden gebeuren op grond van persoonlijke ambities van sommige ambtenaren; toegezien moet worden dat een gezond evenwicht wordt bereikt tussen beide taalgroepen enerzijds en anderzijds tussen alle ideologische strekkingen.

Ten derde, wat het Overlevingsfonds betreft, heb ik met genoegen vastgesteld dat in de jongste zes maanden een hele weg is afgelegd. Een eerste schijf van 200 miljoen werd reeds vrijgemaakt. Deze zal dienen voor een drietal projecten, waarvan twee reeds geïdentificeerd werden in Kenia in de streek van Nyanza en één in Zuid-Somalie.

Ik verneem dat door sommigen gevraagd wordt een speciale administratie op te richten met deskundigen en met een secretariaat voor het beheer van dit fonds.

De hele Senaatsfractie van de PVV vindt echter dat wij reeds over voldoende dergelijke organisaties beschikken in de Uno, de Fao, de Unesco enzovoort. Ik vraag dan ook dat de heer staatssecretaris er

zich niet zal toe laten verleiden voor het Overlevingsfonds een eigen beheerssecretariaat op te richten.

Ten vierde, mijn aandacht werd eveneens getrokken door een specifiek begrotingsartikel namelijk artikel 53.11, waarbij een bedrag van 40 miljoen uitgetrokken werd voor de voorlichtingsactiviteiten via de NGO. Dit is ergens wel een belangrijk bedrag. Ik zou de volgende vragen willen stellen aangezien ik merk dat ook Abos bepaalde publicaties naar buiten brengt die de voorlichting van het publiek tot doel hebben.

Welke zijn de criteria voor toekenning van deze toelagen voor informatie? Aan wie werden zij in 1983 toegekend?

Ik leg er de nadruk op dat dit geld, uit overheidsbron afkomstig, niet moet worden gebruikt om eenzijdige informatie te verspreiden, maar wel en vooral om objectieve informatie te geven voor de projecten en de begunstigten ervan in de ontwikkelingslanden.

Ten einde dubbel gebruik te vermijden wens ik te weten welk bedrag, eveneens voor voorlichting naar het publiek toe, aan Abos zelf wordt toegekend.

Ik verneem dat, binnen het raam van ons bilateraal samenwerkingsprogramma met Marokko, dat ons vierde concentratieveld is, verschillende projecten zullen beëindigd zijn in 1984. Dit zou eveneens betekenen dat een aantal coöperanten een andere opdracht zullen krijgen, of eenvoudigweg zullen worden teruggetrokken.

Mijn aandacht werd ook gevestigd op de aanstelling van een tweede sectiehoofd te Casablanca, naast het sectiehoofd dat resideert in Rabat. Dit tweede sectiehoofd zou in augustus 1983 benoemd zijn met opdracht: de maritieme samenwerking in West-Afrika te coördineren. Het gaat om een uitgave van om en bij de 3 miljoen BF per jaar.

De opdracht van die ambtenaar zou erin bestaan de aanwezigheid te bevorderen van de Belgische maritieme sector in deze regio. Dit laatste is op zichzelf een lofwaardig initiatief. Toch kan de vraag worden gesteld of dit geen dubbel gebruik uitmaakt met het werk van de handelsprospectoren. Anderzijds is het zo, dat een dergelijke prospectie en handelspromotie zou moeten gebeuren door de betrokken bedrijven in eerste instantie.

Ik verneem eveneens dat dezelfde ambtenaar vroeger een tijdlang een gelijkwaardige post bekleedde in Abidjan. Graag vernam ik:

Ten eerste, door wie deze ambtenaar werd aangesteld.

Ten tweede, of er, gezien de belangrijke kosten die deze aanstelling met zich brengt, reeds concrete dossiers ter uitvoering werden gelegd voor de programma's van ontwikkelingssamenwerking naar aanleiding van de werkzaamheden van deze coöperant-sectiehoofd voor maritieme zaken te Casablanca. Indien dit niet het geval is, dan kan alleen na onderzoek vastgesteld worden dat een dergelijke uitgave niet langer verantwoord is.

Mijnheer de staatssecretaris, de PVV-Senaatsfractie staat geheel achter u voor de goedkeuring van uw begrotingsvoorstellen en verwacht dat u verder zult streven naar een zuinig beheer van de ter beschikking gestelde middelen met een maximale aanwending ten gunste van de armsten van de wereld. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Trussart.

M. Trussart. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, je ne peux, hélas! montrer ma satisfaction en abordant la discussion du budget de la Coopération au Développement. Même si les crédits inscrits à ce budget étaient cinquante fois plus élevés, on pourrait encore éprouver du mécontentement de ne pas faire plus, face à l'ampleur du drame du sous-développement, drame qui va bien au-delà des chiffres choquants qu'on cite habituellement: trente à cinquante millions de personnes par an, quarante mille enfants par jour meurent de faim.

A plus forte raison alors, ressent-on une profonde amertume en considérant les pauvres crédits consacrés à l'aide publique belge au développement au cours des années passées.

Pour 1984, ces crédits auraient même été franchement indécents, n'eût été l'apport constitué par le montant des soldes reportés et le transfert supplémentaire de la Loterie nationale.

L'année prochaine, par quelle astuce nouvelle créera-t-on l'illusion budgétaire?

Une comparaison sommaire des budgets 1983 et 1984 montre des différences sensibles de crédits entre articles de même numérotation.

D'abord, quelques-unes des augmentations: 42,9 millions pour le financement du coût des études universitaires des ressortissants des pays en voie de développement; 38,4 millions pour la rémunération du personnel enseignant de régime belge au Zaïre, au Rwanda et au Burundi; 181,5 millions pour la quote-part de la Belgique aux Fonds de la CEE.

On relève ensuite plusieurs diminutions: 68,5 millions pour la quote-part au Fonds international pour le développement agricole; 502,4 millions pour la dotation au Fonds de Coopération au Développement.

J'aimerais que M. le secrétaire d'Etat me donne la raison de ces différences et qu'en outre, il explique pourquoi, d'une part, 6,5 milliards représentant le solde reporté de 1983 à 1984 au Fonds de la Coopération n'ont pas ou n'ont pu être utilisés en 1983 et, d'autre part, plus de 4 milliards resteront inutilisés fin 1984.

Beaucoup accusent l'AGCD d'être responsable de cette carence, sans toutefois mettre en cause les fonctionnaires en place. Son inefficacité, sa paralysie, seraient dues, dit-on, en grande partie à son organisation interne inadaptée.

Mais ces structures qu'on désigne du doigt, ne sont pas nées d'hier.

Ces critiques virulentes exprimées aujourd'hui à l'encontre de l'AGCD ne masquent-elles pas un malaise plus profond, ne reviennent-elles pas crier «haro sur le baudet»?

Les faiblesses de cette administration ne proviennent-elles pas plutôt de l'incohérence de notre politique en matière de coopération, du renouvellement beaucoup trop fréquent du ministre responsable?

Ne sachant plus à quel saint se vouer, les fonctionnaires ne sont-ils pas enclins à l'immobilisme, trouvant dans cette attitude négative le meilleur moyen de ne déplaire à personne?

Cette inertie fait, bien sûr, le jeu d'intérêts privés à courte vue et lèse les principaux intéressés, à savoir les populations les plus démunies du tiers monde.

En tout état de cause, il apparaît clairement qu'une révision globale de notre conception de la coopération au développement doit être établie en même temps qu'une évaluation des moyens à mettre en œuvre pour réussir une coopération digne de ce nom. Et la création d'ASBL, exclues d'un contrôle sérieux, ne changera rien à la mauvaise situation actuelle.

Nous, les écologistes, croyons que les instruments mis au service de la coopération doivent être à l'abri des aléas de la politique politicienne et des pressions de l'appareil économique.

Il nous paraît que, dans cette optique, il serait souhaitable de retirer la coopération de la tutelle gouvernementale et de la placer dans le cadre, par exemple, d'une fondation ou d'un commissariat royal avec le concours de tous les acteurs socioculturels du pays et sous le contrôle de la Cour des comptes et du Parlement. Ce n'est encore qu'une piste mais nous comptons ouvrir le débat sur cette orientation.

J'en viens maintenant au Fonds de survie. Voilà bien l'exemple d'une initiative parlementaire généreuse mais aussi réaliste qui, indubitablement, ne parvient pas à rencontrer une réelle volonté politique. Il s'agit d'une supercherie dès l'instant où les moyens d'atteindre les objectifs fixés ne sont pas fournis et où de banales actions de coopération sont lancées sous le couvert de ce Fonds.

Je dois rappeler ici le sens que voulaient donner les initiateurs de la loi au «Fonds de survie pour le tiers monde», sens qu'ont rappelé dernièrement, lors d'une conférence de presse, les associations non gouvernementales réunies au sein du CNCD:

«Le Fonds pour la survie ne doit pas être l'occasion de financer des projets qui l'auraient normalement été sur le budget de la Coopération.

Il ne doit pas consister en un simple subside à des organismes internationaux, même s'il fait appel aux uns ou aux autres pour la mise en œuvre des objectifs du fonds.

La meilleure formule est sans doute celle d'une véritable programmation régionale de microprojets, finalisés par les mêmes objectifs et articulés entre eux. Le Fonds de survie ne doit donc pas faire l'objet de saupoudrages et il doit éviter aussi de se concentrer sur quelques grands projets ambitieux.

L'aide alimentaire, parfois indispensable en cas d'urgence, ne peut en aucune manière remplacer l'objectif d'autosuffisance qui suppose un travail immédiat mais qui se poursuit sur le moyen terme. Au surplus, cette aide peut aujourd'hui bénéficier de moyens existants aux plans national, européen et international.

La participation des populations concernées est essentielle et les structures qui décident de la politique économique des régions concernées

doivent avoir comme objectif et comme pratique, le bien-être de ces populations.

Vaincre durablement la faim est possible à condition de soutenir et de respecter les producteurs paysans, de leur donner les garanties de revenus indispensables, de maîtriser toute la filière alimentaire jusques et y compris la consommation, de mener des politiques adéquates de prix, de revenus et de crédit. Il est vraisemblable qu'en attendant de rattraper les retards de productivité des agricultures locales dont les causes sont à rechercher dans les rapports d'échange — cultures d'exportation, prix des matières premières, etc. — et de production qui ont prévalu dans les pays du tiers monde; cela ne pourra se faire qu'en acceptant une certaine forme de contrôle des importations alimentaires.

La lutte pour l'autosuffisance alimentaire passe par plusieurs fronts qui doivent être intégrés entre eux: promotion de l'agriculture, maîtrise de la filière alimentaire, politique de l'eau, politique sanitaire, politique des transports, etc.

Elle est inséparable d'un effort d'éducation adapté. Elle a comme condition nécessaire la participation active des femmes aux décisions.

La possibilité d'arriver à une autosuffisance alimentaire durable passe par le respect des écosystèmes; elle nécessite l'emploi de technologies appropriées dont certaines ne sont que la reprise des traditions mais dont d'autres sont l'approbation par les populations de techniques nouvelles.

Tout ceci suppose une recherche appliquée permanente dont la partie essentielle se fera sans doute sur place.»

Je crois que cette vision des choses est capitale et qu'elle ne peut être édulcorée sous aucun prétexte.

Il ne m'apparaît pas qu'elle soit rencontrée par le projet d'arrêté royal d'exécution de la loi.

A ce propos, monsieur le secrétaire d'Etat, j'aimerais savoir où en est cet arrêté royal.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Il a été publié au *Moniteur belge*.

M. Trussart. — Vous aviez promis de tenir la commission au courant des travaux relatifs à son élaboration. Suivez-vous l'avis détaillé que le Conseil consultatif de la Coopération au développement a remis à ce sujet? Dans quelle mesure allez-vous tenir compte du projet d'arrêté royal proposé par ce conseil? Tout n'est pas perdu dans la réalisation des objectifs que nous désirons ardemment voir aboutir.

Monsieur le secrétaire d'Etat, bien que nos vues en la matière ne concordent pas nécessairement, nous pensons que vous avez la volonté et l'intelligence requises pour mettre les choses au point. Nous osons espérer que vous ne manquerez pas du courage nécessaire. (*Applaudissements sur divers bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw De Pauw.

Mevrouw De Pauw-Deveen. — Mijnheer de voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, in verband met ontwikkelingssamenwerking rijzen heel wat vragen. Om te beginnen: is er enig beleid vanwege ons land? Die vraag moet helaas negatief worden beantwoord. Het zou eens duidelijk moeten worden gesteld welke principes aan de basis liggen van zulk een beleid, principes waarvan achteraf dient te worden gecontroleerd of ze wel degelijk werden toegepast.

Welke principes zouden moeten worden gehuldigd? Zeer zeker en prioritair het belang van de inwoners van de ontwikkelingslanden zelf, zowel op sociaal, economisch, hygiënisch als cultureel vlak, en zeker niet de commerciële belangen van de Westerse wereld.

Dit laatste lijkt helaas vaak het geval te zijn. Er zijn voorbeelden bekend van dure projecten die werden verwezenlijkt maar die achteraf onefficiënt of onnuttig bleken te zijn, of die geen stand hielden, omdat men had nagelaten vooraf te onderzoeken welke de juiste behoeften zijn of de klimatologische omstandigheden en andere leefvoorwaarden. Men kweekt integendeel artificiële behoeften aan, men wil een bepaalde levenswijze opdringen die enkel maar de multinationale ondernemingen kunnen baten en zeker niet de bevolking.

Ook worden hier projecten gesubsidieerd waarvan het initiatief door bepaalde lobby's op het kabinet werden gesuggereerd. Zal men voortgaan met een dergelijk onaantvaardbaar affairisme? Zal men verder de ontwikkelingshulp misbruiken ten bate van de economische expansie van de Belgische bedrijven? Dit zou niet alleen het opleggen van bepaalde

produkten betekenen, maar ook de keuze van bepaalde mensen. Uw voorganger, mijnheer de staatssecretaris, is helaas, berucht om haar aanstellingen.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Ze is hier niet aanwezig op het ogenblik. U zou ze dus beter niet aanvallen.

Mevrouw De Pauw-Deveen. — Ik hoop alleen maar dat u niet hetzelfde doet als uw voorganger, mijnheer de staatssecretaris. Wij spreken nu over de toekomst.

Dit zou ook betekenen: de keuze van bepaalde landen waarbij geen rekening wordt gehouden met het politieke regime dat er heerst, integendeel. Wij moeten nochtans ten eerste bekommerd zijn om de verdediging van de rechten van de mens in de ontwikkelingslanden. Voedsel en gezondheidszorg zijn ongetwijfeld essentieel maar de zorg om de fysieke mens moet gepaard gaan met de bekommerning om een menswaardig bestaan. De verdediging van de mensenrechten ligt in onze macht, precies door onze hulp te koppelen aan de levensvoorwaarden.

Het blijkt echter niet dat België dit als een criterium laat gelden bij zijn beleid. Een grondige analyse van de stand van zaken, van de werking, van de voordelen en nadelige gevolgen van de projecten is noodzakelijk om daaruit de nodige lessen te halen, zodat aan de gang zijnde projecten kunnen worden verdedigd, aangepast, gecoördineerd enzovoort, en nieuwe projecten beter kunnen worden gekozen, voorbereid en uitgewerkt, zodat de landen kunnen worden uitgekozen op basis van criteria die los staan van elk affairisme.

Maar ook als bepaalde principes worden vooropgesteld, worden ze niet altijd toegepast. Zo wenst men vooral landbouw en gezondheidszorg te stimuleren, maar het blijkt uit de cijfers dat slechts 7 pct. van onze hulp naar de landbouw gaat en 6 pct. naar gezondheidszorg. Enkele maanden geleden kondigde de heer de Donnée aan dat hij tegen 1987 in Zaïre 20 pct. wou bereiken voor de landbouw. Dit is duidelijk illusoir als we de begroting 1984 onderzoeken.

De schuld voor een aantal wantoestanden wordt op de administratie gelegd, aan wie immobilisme wordt verweten ingevolge onaangepaste organisatie en structuren. Ook is die administratie sterk gepolitiseerd en wordt ze onder druk geplaatst van de verschillende kabinetten.

De snelle opvolging van verschillende ministers is zeker niet vreemd aan de moeilijke toestand, die ook nog communautair wordt bezwaard. Is de staatssecretaris van plan de toestand te verhelpen en hoe?

Na deze algemene beschouwingen zou de bespreking van het Afrika-beleid passen, maar ik kreeg pas vanmorgen het verslag van de Kamercommissie hierover. Die problemen zal ik dus later behandelen.

Thans een paar meer specifieke problemen en vragen.

Eerst aangaande punt 34.12.03 van de begroting onder de rubriek «Maatschappelijke en culturele hulp, in België, ten gunste van bursalen herkomstig uit de ontwikkelingslanden».

Ik moet helaas, constateren dat nogmaals geen enkel bedrag is voorzien voor «uitkeringen aan de sociale diensten van de instellingen voor hoger onderwijs», ondanks het feit dat de Senaat dit artikel eenparig in de begroting 1983 heeft geamendeerd. Dit amendement dat ik had ingediend, voorzag in de verhoging met 12 miljoen frank van dit budgettair artikel en ter compensatie in het verminderen met hetzelfde bedrag van artikel 34.32 houdende de «financiering van de universitaire studiekosten der onderhorigen van ontwikkelingslanden».

De toenmalige staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, mevrouw Mayence-Goossens, ging hiermee akkoord. Staatssecretaris de Donnée echter niet, zoals blijkt uit het antwoord dat hij mij op een parlementaire vraag gaf. Ondertussen had de Senaat, via het eenparig goedgekeurd amendement, nochtans de wil te kennen gegeven dat die toelage aan de sociale sectoren diende te worden hersteld. Maar voor 1984 werd hiermee dus geen rekening gehouden.

Wel werd de begroting 1983 in die zin aangepast en deze begroting werd pas in maart 1984 door de Kamer definitief goedgekeurd, met het door mij voor 1983 voorgestelde amendement dat aanvaard was door de Senaat. Maar vermits de begroting 1983 pas in maart 1984 door de Kamer is goedgekeurd, wil ik graag weten of die gelden van de begroting 1983 retroactief kunnen worden gegeven als toelage aan de sociale sectoren.

Wat de toekomst betreft, hoop ik in deze zaak gelijk te krijgen. Ik dien nu geen gelijkaardig amendement in, omdat het weinig zin zou hebben na de overzending van de begroting door de Kamer. Ik vraag

aan de staatssecretaris met mijn opmerking voor een eventueel feuilleton of zeker voor de volgende begroting rekening te houden. Ik ben ervan overtuigd dat hij zich vergist of zich verkeerd laat voorlichten wanneer hij zegt, in zijn antwoord op mijn parlementaire vraag, dat deze subsidiëring van de sociale sectoren van de universiteiten een dubbele subsidie betekent, parallel met de werkingskosten van de universiteiten. Dit zijn boekhoudkundig echter twee totaal verschillende zaken. De werkingskosten van de universiteiten kunnen noch mogen worden gebruikt voor de werkingskosten van de sociale sectoren. Het zijn twee gescheiden zaken. Ik handhaaf dus mijn eis, omdat die maatschappelijke en culturele hulp ten gunste van de bursalen uit de ontwikkelingslanden noodzakelijk is.

Indien studenten uit de derde wereld in de universiteiten studeren, dan is het ook nodig dat voor deze groep een aangepast sociaal beleid wordt gevoerd, rekening houdend met hun specifieke noden en problemen die een ander beleid van de sociale sectoren impliceren dan dit het geval is voor de Belgische studenten.

Hierbij denken we niet alleen aan alle maatregelen die een betere sociale en culturele integratie mogelijk maken, maar ook aan alle praktische problemen waarmee de derde-wereldstudenten geconfronteerd worden, onder meer ingevolge de concrete uitingen van racisme of onbegrip van bepaalde delen van de bevolking: problemen om huisvesting te vinden, taalmoeilijkheden in het bijzonder voor studenten die niet-Franssprekend zijn, administratieve moeilijkheden, enzovoort. Deze problemen treffen uiteraard niet alleen de Abos-bursalen, maar het geheel van de derde-wereldstudenten.

Ik dring dus ten zeerste aan opdat de staatssecretaris op mijn eis zou ingaan.

Ik heb verder nog volgende vragen:

Hoever staat het met het inhalen van de achterstand van de deelneming van de Vlaamse universiteiten aan de ontwikkelingssamenwerking? Welke concrete maatregelen worden op dat vlak voorbereid of overwogen?

Waarom heeft de staatssecretaris van Ontwikkelingssamenwerking beslist dat de ontwikkelingshulpers gerecrueteerd door het Abos voor de bilaterale samenwerking of in het stelsel van de assistent-deskundigen voortaan vrij moeten zijn van dienstplicht of reeds dienstplicht moeten hebben vervuld? Daardoor kunnen personen die nog hun dienstplicht moeten vervullen geen beroep meer doen op die Abos-contracten, om op die wijze de vrijstelling van dienstplicht te bekomen, voorzien in artikel 16 van de gecoördineerde militiewetten. Die maatregel is tegenstrijdig met het statuut van het Abos-personeel, dat bepaalt dat de Abos-ontwikkelingshulpers een beroep kunnen doen op die vrijstelling van dienstplicht die u thans echter eist om ze aan te stellen.

Net als mevrouw Maes kreeg ik graag enige verduidelijkingen aangaande Agriprom en de verdeling van de bevoegdheden tussen de minister en de staatssecretaris.

Tenslotte nog een paar woorden over het Overlevingsfonds voor de derde wereld.

Zeer onlangs werden bij koninklijk besluit 200 miljoen toegekend. Dat is vrij weinig, als men weet hoe groot de nood is. Zal deze som per bijblad kunnen worden verhoogd? Zal ze de volgende jaren worden vermeerderd? België maakt zich immers zeer belachelijk daar er sprake was van 10 miljard en de hele politieke wereld op stelten werd gezet wegens de hoogdringendheid die trouwens nu nog even schrijnend is.

Wat zijn op dit gebied de plannen van de staatssecretaris?

Mocht ons meer tijd zijn gegund — inderdaad, pas vanochtend om 11 uur heb ik vernomen dat vanmiddag deze begroting zou worden besproken —, dan had ik aan mijn uiteenzetting nog een aantal vragen kunnen toevoegen. Die zal ik nu binnenkort schriftelijk stellen. (*Applaus op de socialistische banken en op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Van Puymbroeck.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, beste collega's, omdat de omstandigheden gewijzigd zijn, zijn we er ook toe geneigd ons anders te gaan opstellen tegenover de derde wereld. Wij zitten in een veranderde situatie. Iedereen weet dat er nieuwe technische en technologische gegevens zijn. We vergelijken de huidige situatie wel eens met de toestand na de uitvinding van de automatische weefgetouwen, maar er zijn nu totaal nieuwe gegevens. Ik wil mij beperken tot deze waarmee de regering rekening houdt en die invloed hebben op onze houding ten aanzien van de derde wereld.

Er zijn verschuivingen in de beleidsopstelling: evolutie van industriële — of al een beetje postindustriële maatschappij — naar robotica en commercialisering; van nadruk op de dienstensector naar concentratie op de elektronische evolutie en commerciële diensten; van nulgroei naar economische groei te allen prijze; van de rol van de Staat naar het belang van de markt; van volledige werkgelegenheid naar tevredenheid over een stabilisatie van de werkloosheid rond 12 tot 15 pct.; van de *golden sixties* naar de grote depressie; van de verzorgingsstaat naar het grote vraagteken. Men wil de arme landen dwingen zich aan te passen aan bestaande regelingen en orde.

Meer en meer lijkt het erop dat met de moeilijker economische toestand die wij beleven, hoewel hij nog *lucius* en weelderig te noemen is in vergelijking met wat de lage-inkomenslanden te verwachten hebben, ons groeps- en privé-egoïsme opnieuw is komen bovendrijven. Wij willen wel delen wat we te veel hebben, maar als we een inspanning moeten doen en gevraagd worden te delen wat we zelf ook zouden kunnen gebruiken, dan remmen we af omdat we niet de moed hebben om hun zorgen te delen. Het zijn niet de gewijzigde omstandigheden die ons ontslaan van deze plicht van samenhorigheid. Als we een klein beetje realistisch de derde-wereldlanden bekijken, zien wij dat er ten eerste, de nieuwe industrielanden zijn, ten tweede, de landen met een middelmatig inkomen en tenslotte, de landen met een laag inkomen. Tegenover ieder van deze landen is er een verschillende benadering nodig.

Eigenlijk zouden we moeten weten dat ontwikkelingssamenwerking een beetje zou moeten zijn als een elektrische stroom: er is aarding voor de veiligheid, gewone stroom die dan nog gelijkstroom of wisselstroom kan zijn, maar er is ook drijfkracht. Je kan met laag- of hoogspanning werken.

Voor de nieuwe geïndustrialiseerde landen is het internationaal handelsbeleid inderdaad belangrijk. Tegenover hen moeten wij in de eerste plaats alle protectionisme uitschakelen, hier afzetmarkten mogelijk maken voor de landen van daar.

Voor de midden-inkomenslanden zouden wij best met multilaterale overeenkomsten werken en zoveel mogelijk de hele Europese Gemeenschap inschakelen, er zorg voor dragend dat de internationale vraag voor de produkten van deze landen groeit en dat er kapitaaloverdrachten zijn. Maar speciaal moet onze aandacht gaan naar de lage-inkomenslanden. Dit heeft zowel de Senaat als de Kamer bevestigd door het Overlevingsfonds goed te keuren. Hier is zeker een dubbel doel. In de allereerste plaats is er de armoedebestrijding die in de praktijk overlevingskansen betekent voor de allerarmsten. Vervolgens is er de begeleiding van het zelfstandig worden van de ontwikkelingslanden.

Hierbij wil ik wijzen op het probleem van de « binding » of de « niet-binding » van de ontwikkelingssamenwerking, met andere woorden, als voorwaarde stellen dat de hulpverlening geheel of gedeeltelijk moet gebeuren in de vorm van levering van nationale goederen en diensten aan het ontvangende land. Deze laatste stelling schijnt gelukkig internationaal achterhaald te zijn. Wij stellen bijvoorbeeld vast, dat de Duitse Bondsrepubliek een veel lager percentage gebonden hulp geeft dan de meeste andere hulpverlenende landen, maar een veel groter gedeelte van deze hulp terugkrijgt in de vorm van orders, omdat hun exportpakket rekening houdt met de verandering in de noden van de derde-wereldlanden. Zo worden beiden veel beter geholpen.

Ook vraag ik mij af of juist met de armste landen niet best bilaterale overeenkomsten zouden worden gesloten. Zij kosten uiteindelijk minder en aldus wordt er een groter percentage van de hulp werkelijk aan de armsten gegeven. Ik meen te weten dat er momenteel een studie wordt uitgevoerd over de doeltreffendheid van de bilaterale en de multilaterale hulp door het *Development Committee* van de Wereldbank onder leiding van professor Cassen. Graag zou ik hierover meer inlichtingen krijgen.

Tot zover enkele algemene en zakelijke opmerkingen over een diep-menselijk en tragisch probleem.

Verschillende collega's spraken reeds over het Abos. Indien wij echt willen helpen, moeten wij dat efficiënt doen. Of zouden de mensen van het Abos andere bedoelingen hebben dan de derde wereld te hulp te komen?

In het verslag lezen wij dat de staatssecretaris hoopt dat de regering in de komende weken een beslissing zal nemen inzake de herstructurering van het Abos. Hoever staat het ermee? U hebt ongeveer een maand geleden deze verklaring afgelegd, mijnheer de staatssecretaris. Is er intussen een oplossing gevonden om de traagheid in de uitvoering van de bilaterale projecten tegen te gaan?

Tenslotte zou ik speciaal uw aandacht willen vestigen op het Overlevingsfonds dat, hoewel het buiten de begroting van Ontwikkelingssamen-

werking valt, toch onder uw beleid ressorteert. Dit fonds is een noodoplossing, een extrahulp die wij onmiddellijk in werking willen stellen voor de allerarmsten. Van de 15 miljard die wij oorspronkelijk voor dit fonds hadden voorgesteld, bleven er tenslotte maar 10 miljard over, waarvan dit jaar slechts 200 miljoen worden gerealiseerd. Toch sterven er ieder jaar tussen de 35 en de 50 miljoen mensen van de honger. Nochtans hebben wij een veelvoud van miljarden zomaar ter beschikking als het erop aankomt militaire vliegtuigen te kopen die nog niet nodig waren.

Om al deze redenen wil ik de staatssecretaris heel veel wilskracht en moed toewensen in zijn verzet tegen de lobby's en in het verwerven van geld voor de meest beproefden van de wereld. Ik wil hem ook de moed toewensen om zonder enige berekening de armsten te hulp te komen en de mensenrechten overal ter wereld mee te verdedigen. (*Applaus op de banken van Agalev-Ecolo.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Pétry.

Mme Pétry. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, mesdames, messieurs, je voudrais être brève, dans la mesure où je suppose que tous les collègues qui sont intervenus dans cette discussion, ont hâte d'entendre vos réponses.

Je serai également brève dans la mesure où ce budget ayant été discuté longuement en commission et en séance publique à la Chambre, nous sommes quelque peu court-circuités, puisque nous savons que l'important travail de détail a pu être fait dans l'autre Chambre. L'inverse arrive également. Par conséquent, nous pouvons nous en tenir à de grands principes.

Je serai brève, enfin, parce que M. Humblet a déjà signalé tout à l'heure dans son intervention, au nom du groupe socialiste et apparentés, une série de points développés par nos collègues députés.

Ces derniers, tout comme certains sénateurs, ont fait allusion à la réduction du budget.

Je suppose, monsieur le ministre, que les jours que nous avons passés à discuter d'un certain plan d'austérité du gouvernement, ont quelques conséquences sur ce budget. C'est là une question supplémentaire que je tenais à poser.

L'existence d'un solde reporté de 6,4 milliards, qui sera légèrement réduit l'an prochain, mais ce n'est pas nouveau, fait dire à certains de nos collègues, y compris dans mon groupe, que c'est là une preuve de l'inefficacité de l'AGCD. Cela demande quelques éclaircissements.

Alors que les besoins sont tellement grands — et nos collègues viennent d'y faire, une fois de plus, allusion —, pourquoi n'arrive-t-on pas à utiliser les sommes mises annuellement à la disposition du ministre et de son administration ? Il conviendrait que vous vous expliquiez davantage à ce sujet. Pourquoi ce qui est possible dans le cas des secteurs médicaux ne l'est-il pas dans d'autres domaines ? Y a-t-il ou non une volonté au sein du gouvernement lui-même, d'améliorer le fonctionnement de l'AGCD notamment à propos des procédures administratives. C'est un problème posé depuis des années. Pourquoi les procédures dans les services publics ne pourraient-elles être améliorées et pensées en termes d'efficacité, alors que quand il s'agit du privé elles semblent donner tous les résultats souhaités ?

En ce qui concerne l'affaire Agriprom, permettez-moi, monsieur le ministre, d'avoir une opinion personnelle sur ce que j'ai lu dans la presse. Apparemment votre souci est d'être efficace, et pour ce faire il semble que vous deviez sortir de votre administration, alors que vous en êtes responsable.

M. Tindemans ne vous suit pas, parce qu'il serait, lui, plus respectueux des pouvoirs publics que vous. Du moins en apparence. Vous me jugerez peut-être un peu agressive mais, s'il est une chose à laquelle je crois, c'est à la volonté des libéraux de privatisation au détriment des services publics. A cet égard, ni votre prédécesseur ni vous-même ne nous avez trompés, ni dans vos actes ni dans vos déclarations.

Je ne suis évidemment pas d'accord avec cette conception. Je reconnais cependant que votre fraction politique a au moins le mérite de le dire ou de le laisser entendre suffisamment clairement. C'est là une politique que nous combattons.

D'autre part, soyez logique : vous êtes libéral, au sein d'un gouvernement de coalition. Vous avez accepté le plan d'austérité et ses conséquences.

Dans votre département, je vois des économies possibles. Une certaine phrase figure d'ailleurs dans le plan qui permet ces économies, notamment par la suppression d'honoraires d'experts étrangers à l'administration : on peut facilement récupérer ainsi quelques dizaines de millions.

Car ce qui est vrai et qui est au centre des préoccupations de pas mal de parlementaires, c'est qu'en fait, on sort chaque fois de l'administration pour confier des tâches à des institutions ou des personnes qui lui sont étrangères : bureaux d'étude, universités et experts de toute nature. Paradoxalement, on introduit une série de nouveaux agents au sein de l'AGCD et comme par hasard ils sont tous flamands, mais c'est un autre aspect de la question.

Ensuite, tout le monde critique les fonctionnaires. Quelque chose me dérange dans ces critiques : elles sont injustes. L'inefficacité de l'AGCD dénoncée par certains résulte de plusieurs facteurs auxquels on ne veut pas porter remède.

Exemple : je le répète, on ne s'attaque pas sérieusement — et là, je sais de quoi je parle — aux procédures administratives qui entraînent des lenteurs dommageables dans la réalisation des projets. Les fonctionnaires et les coopérants à l'étranger en sont victimes.

Il existe notamment dans le budget, des fonds plafonnés destinés aux comptables à l'étranger. Mais ceux-ci ne peuvent payer immédiatement les dépenses nécessaires à l'avancement des projets. Par contre, lorsqu'il s'agit de sous-traitance par les firmes privées, les moyens d'agir sont beaucoup plus souples.

Un débat en commission sur ce sujet serait nécessaire. Nous pourrions y discuter non seulement des procédures, mais également d'autres aspects.

Un autre exemple : le renouvellement périodique des responsables à la tête du département de la Coopération. Il faut savoir, chers collègues, que cela signifie très souvent un changement de conception dans la politique imposée aux fonctionnaires. Je veux dénoncer aussi qu'existent la politisation et la guerre des chefs ; il faut en parler. C'est une cause du blocage des dossiers. Ajoutons-y les problèmes linguistiques. Dans ce domaine, monsieur le ministre, à la Chambre, mes collègues socialistes ont dénoncé, preuve à l'appui, tout ce qui est aux mains des Flamands, et singulièrement du CVP, dans votre administration.

C'est pourquoi je veux insister sur le choix politique du Parti socialiste qui s'est prononcé pour la communautarisation de ce département. Il y a une raison supplémentaire à ce choix : c'est le problème des retombées économiques résultant du choix des projets. Les choix politiques de la coopération sont basés bien davantage sur des choix commerciaux que sur ce qui fait notre espoir et notre vision philosophique : ces retombées économiques ne profitent pas aux Wallons, profitent peu à Bruxelles et profitent complètement aux Flamands.

Je constate avec plaisir que les jeunes CVP sont aussi pour communautariser l'AGCD mais sûrement pas pour les mêmes raisons !

C'est un dossier qu'on n'évitera pas, en tout cas, dans les mois qui viennent. Je le répète : tous les intérêts économiques qui se jouent au sein de l'AGCD sont aux mains des Flamands et, à l'intérieur de cette prédominance flamande, il sont aux mains du CVP. Cela, il faut le dire. Il faut le savoir ; il faut que cette situation soit analysée concrètement.

Dans ces conditions et dans le cadre de la restructuration de l'AGCD, il serait injuste de placer tous les fonctionnaires dans le même « panier ». Cela les démobilise et les démotive d'autant plus que, ainsi que l'ont souligné divers intervenants tout à l'heure, certains ministres prennent des décisions en ignorant parfois l'administration.

Le problème de l'efficacité a également été abordé à d'autres niveaux et, notamment, en ce qui concerne le choix des projets.

Je me joins en ce domaine à ceux de mes collègues qui, sur tous les bancs de cette assemblée, j'ai pu le constater, ne cessent de demander au gouvernement et au responsable du département de choisir les pays les plus pauvres et les plus démunis, et des projets qui profitent directement aux populations. Par rapport aux moyens impressionnants consentis au niveau international, les nôtres sont bien petits et nous ne devrions dès lors pas nous écarter des principes qui nous ont amenés à voter ensemble un Fonds de survie.

Je rappelle à cet égard, ainsi que l'a souligné M. Humblet, que si le public a été trompé, cette assemblée et le secrétaire d'Etat ne sont pas en cause, ainsi que l'attestent les travaux de l'époque. Ceux qui

entretiennent encore aujourd'hui des illusions, visent sans doute d'autres buts que celui qui a été à la base de la création du Fonds de survie, qui ne bénéficiera cette année que d'une subvention de 200 millions.

Je croyais avoir compris que vous aviez eu effectivement un contact avec notre commission afin de lui soumettre le projet d'arrêté royal. Il ressort des travaux de la commission que vous comptez utiliser ces 200 millions en collaboration avec le Fida, institution dont nous avons reçu, il y a quelques mois, le président, et dont nous avons pu apprécier le sérieux. Tant mieux si cette collaboration apporte un effet multiplicateur aux montants alloués au Fida et pour autant qu'ils soient employés dans le sens que nous souhaitons, c'est-à-dire pour des projets en faveur des populations les plus pauvres.

Je conclus cette intervention.

Nous ne supprimerons pas l'insatisfaction que beaucoup d'entre nous manifestent à l'égard de la politique de la coopération au développement aussi longtemps que nous aurons une vision différente des objectifs à poursuivre en matière de coopération au développement.

J'ai compris depuis longtemps que dans ce pays, comme dans d'autres, une certaine aide humanitaire n'est pas exempte hélas! — je dis bien hélas! — d'objectifs de politique étrangère et d'objectifs économiques et financiers. Nous sommes au nœud du problème: l'insatisfaction subsistera aussi longtemps que nous n'arriverons pas à obtenir des gouvernements et des partis qui les soutiennent la définition d'un objectif clair.

Dans ce domaine, ne mélangeons pas les affairistes et les humanistes. *(Applaudissements sur divers bancs.)*

M. le Président. — La parole est au chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Monsieur le Président, chers collègues, je voudrais tout d'abord remercier les différents intervenants qui ont, dans l'ensemble, posé les vrais problèmes, ce qui me permettra d'une part, d'apporter une réponse à des questions fondamentales et, d'autre part, de donner ma vision des choses en matière de coopération au développement.

Je reconnais volontiers que les choix qu'on est amené à faire dans ce domaine sont inévitablement influencés par des jugements de valeur qui sont à la base des débats longs et parfois passionnés auxquels donne lieu la discussion de ce budget. Ces jugements recouvrent non seulement des questions relatives à la façon dont il faut aider les pays en voie de développement mais également, et je le déplore, le profit que chaque communauté, chaque région, voire chaque sous-région, retirera ou non de la coopération au développement.

On peut se demander, lorsqu'on traverse ces pays, pourquoi nous attachons une telle importance aux différents aspects communautaires et régionaux de la coopération, alors que tant de problèmes, combien plus dramatiques, n'y ont toujours pas trouvé de solution.

Nos réalités régionales et communautaires étant ce qu'elles sont, je répondrai aux différentes questions qui m'ont été posées à propos de la problématique et de la politique de la Coopération au Développement.

Non sans étonnement, j'ai entendu certains parmi vous prétendre, à tort à mon avis, qu'en 1984 le budget de la Coopération était en régression par rapport à 1983. Plusieurs intervenants m'ont également interrogé à propos des soldes non utilisés des années précédentes car ils se demandent pour quelles raisons ils atteignaient une telle importance fin 1983.

Avant de citer des chiffres, je vous dirai que je suis de plus en plus convaincu qu'il ne faut pas se braquer exagérément sur certains objectifs quantitatifs tels que le pourcentage de 0,7 p.c. du PNB ou le nombre de milliards dépensés. L'essentiel — plusieurs orateurs y ont fait allusion — est davantage la manière dont est employé cet argent que le montant des sommes réellement engagées.

Il est certain qu'il est possible, en matière de coopération comme ailleurs, de gaspiller des sommes énormes. C'est se donner aisément bonne conscience d'estimer suffisant d'accorder une aide financière sans se poser la question de savoir si les sommes consacrées à la coopération ont eu l'efficacité souhaitable. Certains sénateurs, notamment M. Rutten et Mme Van Puymbroeck, se sont avec raison posés cette question.

J'ai la conviction profonde, compte tenu de la période d'austérité que nous traversons, qu'il serait politiquement irresponsable de faire appel aux contribuables pour disposer de moyens supplémentaires tant que nous n'aurons pas remis de l'ordre et rendu son efficacité à l'administra-

tion générale ainsi qu'à tout l'appareil administratif et institutionnel régissant notre aide au développement des pays du tiers monde.

Je pense, en effet, que les moyens mis en œuvre actuellement sont suffisants, compte tenu de la capacité de réponse de l'appareil administratif et institutionnel. Ce n'est que lorsque nous aurons pu accroître l'efficacité de cette administration et améliorer le rapport coût-efficacité des sommes dépensées que nous pourrions songer à demander une augmentation du budget pour la Coopération.

Comme la majorité des intervenants, je suis intimement convaincu qu'une condition nécessaire, sinon suffisante, pour sortir de la crise les pays industrialisés, est le développement des pays précisément dits en voie de développement. Seuls, nous n'en sortirons pas, mais nous y parviendrons peut-être en collaboration avec les pays du tiers monde, notamment en développant leur capacité productive, tant dans le domaine agricole que dans le domaine industriel.

Revenons-en aux chiffres. Je voudrais vous démontrer que s'il est vrai qu'il n'y a pas eu d'augmentation sensible des moyens de paiement de 1983 à 1984, il y a eu une augmentation spectaculaire des moyens d'engagement.

Vous le savez, chers collègues, ce qui compte, ce n'est pas ce qu'on paiera au cours d'une année parce que les ordonnancements ne sont, en fait, que l'exécution de politiques du passé. Ce qui compte, c'est principalement la capacité d'engager de nouvelles actions et c'est donc vers les articles budgétaires qui nous donnent des capacités nouvelles d'engagement que nous devons orienter nos regards.

A la lecture attentive du budget, on constate que les moyens budgétaires figurant, pour la Coopération au Développement, aux titres I et II du budget, augmentés des ordonnancements à charge de la dotation de la Loterie nationale, passeront de 13 907 millions en 1983 à 14 016 millions en 1984. Je vous concède qu'en valeur absolue, c'est une augmentation négligeable, mais la quasi-totalité de ces sommes représente des moyens de paiement, c'est-à-dire des crédits d'ordonnancement ou des crédits non dissociés.

Pour connaître la marge de manœuvre globale dont dispose la politique en matière de coopération au développement, il faut y ajouter les autorisations d'engagement — article 18 du budget — qui représentent 4 250 millions, soit une augmentation de 47 p.c. par rapport aux 2 900 millions d'autorisations d'engagement existant pour 1983. Ce sont ces montants des engagements pour 1983 et 1984 qui doivent retenir notre attention.

Il est vrai que nous avons terminé l'année 1983 avec des soldes importants inscrits au Fonds de la Coopération au Développement, article 60.58 B de la section particulière du budget.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

Au début de 1983, le Fonds de la Coopération au Développement disposait de 13 689 millions. Fin 1983, le fonds a liquidé des dépenses pour un montant total de 7 300 millions, ce qui représente 53 p.c. de ses moyens de départ. Fin décembre, le solde était d'environ 6 420 millions. Ce solde n'est pas perdu puisqu'il a été reporté au fonds pour 1984, ce qui signifie que le fonds disposera pour cette année de 14 milliards, soit un peu plus qu'au début de 1983. Des dépenses de 10 milliards sont prévues pour 1984, ce qui portera le rapport entre le montant des dépenses à charge du fonds et celui des disponibilités en début de période, de 53 p.c. pour 1983 à 70 p.c. pour 1984.

L'explication de ces soldes est double. Il y a d'une part le fait que, parmi ces soldes, se retrouvent des montants qui sont mis de côté pour des projets engagés au cours des années antérieures, mais qui sont exécutés sur plusieurs années.

Dès lors, les ordonnancements s'effectuent au fur et à mesure de l'exécution des projets qui, pour certains, s'étalent sur quatre ou cinq ans, qu'il s'agisse de projets de reboisement ou de développements médicaux. On n'ordonne donc, au cours de l'année, qu'une fraction parfois très minime des crédits qui ont été effectivement engagés.

Les soldes comportent ainsi des sommes dont on sait qu'elles devront être payées, mais plus tard seulement.

Une partie des soldes, il est vrai, s'explique par des retards. Des retards de quatre à six ans dans l'exécution de certains projets ne sont pas rares; c'est le cas, par exemple, pour les projets agricoles. Des retards de plusieurs années affectent également d'autres secteurs; le seul secteur qui ne soit pas affecté est le secteur médical, ce qui est dû, Mme Delruelle l'a rappelé à juste titre, à l'existence de l'ASBL Fometro, le Fonds de la

médecine tropicale, créé en 1961 et entièrement contrôlé d'ailleurs par l'AGCD, dont il est un bras séculier, une extension « séculière ».

Les retards ne résultent pas seulement de l'inefficacité de l'appareil institutionnel, mais ont aussi d'autres raisons sur lesquelles je reviendrai lorsque je parlerai de la réforme de l'AGCD.

En conclusion de ce premier point, je réaffirme avec force que nous disposons de la marge de manœuvre nécessaire pour cette année, puisque nous avons 4 milliards 250 millions d'engagements contre 2 milliards 900 millions l'année dernière et que les moyens d'ordonnancement et les crédits non dissociés figurant aux titres I et II du projet ont été calculés de manière à rencontrer les obligations internationales souscrites antérieurement par notre pays en matière de coopération au développement.

C'est de la bonne gestion, me semble-t-il, à l'égard des contribuables, que de ne pas gonfler artificiellement les budgets en inscrivant, comme crédits d'ordonnancement ou comme crédits dissociés, des sommes dont nous savons qu'elles ne seront de toute façon pas liquidées en cours d'année.

Le budget s'avère à la fois réaliste et généreux. Généreux parce que nous sommes capables de faire plus que l'an dernier en termes d'engagements; réaliste parce que nous ne demandons pas aux contribuables des efforts qui ne seraient pas payants durant l'année en cours.

Een tweede punt dat ik wil aansnijden betreft de herstructurering van het Abos. Vrijwel alle senatoren hebben op de een of andere manier over het Abos gesproken. Men heeft mij gevraagd waarom er problemen bij het Abos zijn en hoever het nu staat met de hervorming ervan.

Ik wil hier zeer duidelijk stellen dat indien wij niet zeer snel de hervorming van het Abos realiseren, wij dan werkelijk naar een catastrofe gaan voor de uitvoering van de beloofde hulp. Ik heb dat probleem met de meeste energie aangepakt toen ik in juni 1983 op het departement ben aangekomen. Ik heb de studie van Sobemap onder de loep genomen. Ik heb een werkgroep opgericht, samengesteld uit vertegenwoordigers van Sobemap, maar ook uit vertegenwoordigers van de ambtenaren van het Abos, ten einde dit bestuur bij de hervorming te betrekken.

Die werkgroep heeft zeer goed gewerkt. Eind augustus had ik al hun voorstellen op tafel liggen. Ik heb die voorstellen overgemaakt aan de Interministeriële Commissie, opgericht door de regering op 23 maart 1983.

Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende kabinetten. Zij had als opdracht een nota op te stellen waarin de voorstellen tot hervorming van het Abos zouden voorkomen. Deze nota was bestemd voor de Ministerraad. Deze nota was klaar eind november, begin december. Ze werd ondertekend door de heer Tindemans en mezelf, en nadien doorgestuurd naar de Ministerraad.

Deze laatste heeft een principieel akkoord gegeven over de grondbeginselen van de hervorming. Ik zal straks zeggen welke die beginselen zijn. Sommige technische details moesten nog worden besproken met de minister van het Openbaar Ambt, de minister van Buitenlandse Betrekkingen en mijzelf. Wij zullen eerstdaags daarover een vergadering hebben ten einde tot een definitieve beslissing in verband met het Abos te komen. Toch ben ik nu reeds de mening toegedaan dat de oplossing in het verschiet ligt.

J'ai toujours rendu hommage aux fonctionnaires de l'AGCD. Je n'ai jamais mis en cause, depuis que je suis en fonction, leur dévouement, leur compétence et leur esprit de collaboration.

Ce qui est vrai, ce que j'ai dit et ce que je répète aujourd'hui, c'est que ces fonctionnaires sont motivés et d'une qualité peut-être supérieure en moyenne à celle des autres administrations de ce pays; mais ces personnes sont prisonnières d'une structure absurde, et je mesure mes mots.

En effet, il y a quelques années, pour des raisons que je n'ai jamais comprises, on a imaginé une structure qui implique le découpage horizontal des responsabilités entre les trois directions générales de l'AGCD. Chaque projet de l'AGCD passe entre les mains de chacune de ces trois directions générales.

Certains projets sont actuellement dispersés entre cinq, voire six services différents, au point que, lorsque j'ai pris mes fonctions en juin, personne n'était capable de me dire ce que nous dépensions globalement par pays et par type de projet, parce que les comptabilités analytiques étaient dans différents services. Le premier travail, de bénédictin d'ailleurs, que j'ai demandé à une série de fonctionnaires a été de déterminer les enveloppes par pays, ce qui a impliqué des recherches dans cinq ou six services différents, et dans certains cas, pour un seul projet.

Quand on sait que nous sommes présents dans cent dix pays et que nous avons plusieurs centaines d'actions en cours — rien que pour le Rwanda, le Zaïre et le Burundi nous en avons sept cent cinquante en cours actuellement —, vous pouvez vous rendre compte du travail ainsi demandé.

Cette dilution des responsabilités a pour effet, lorsque les choses vont mal, qu'on est tenté de « jouer à la balle chaude », c'est-à-dire au « ce n'est pas moi, c'est lui ». Personne ne se sent responsable. Une direction a-t-elle mal conçu un projet? Mise en cause, elle estimera qu'elle avait bien accompli sa tâche, mais que c'est l'autre direction qui n'a pas mis le projet en forme. Cette dernière, à son tour, se défendra en disant que l'exécution appartenait à la troisième direction.

C'est comme si, voulant organiser un concert, on demandait à une personne de décider du choix d'une sonate ou d'une symphonie, à une deuxième d'écrire la partition et à une troisième de la jouer, tout cela sans que ces personnes se soient concertées et sans savoir si leurs goûts musicaux sont compatibles.

Tout cela ne peut déboucher que sur des lenteurs d'exécution, à cause du cheminement des projets qui doivent passer de service en service et de direction générale en direction générale, mais aussi sur des frustrations entre les personnes. Car j'en arrive maintenant au problème de la communautarisation de l'AGCD.

J'ai la conviction intime que ce n'est pas en scindant l'AGCD entre les communautés que vous allez trouver la solution du problème.

Ik meen dat de problemen feitelijk geen taalproblemen zijn. Bij nadere beschouwing ziet men dat alle ruzies in Abos bestaan over de taalgrenzen heen en over de filosofisch-ideologische grenzen heen.

Ik ken die administratie vrij goed. Ik werk er al bijna tien maanden. Men ziet er Franstaligen die met elkaar vechten, Nederlandstaligen die het onderling niet eens zijn, CVP'ers die elkaar niet kunnen uitstaan, socialisten die elkaar in het haar zitten, zelf PSC'ers die elkaar niet kunnen luchten.

Mevrouw N. Maes. — Maar ons ziet u daar niet, mijnheer de Donnée.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — In Abos verkeren wij in dezelfde toestand, mevrouw Maes.

Er zijn vrijwel geen PVV'ers en PRL'ers in Abos, en ook vrijwel geen Volksunie-mensen. Wij zitten op het balkon en wij kijken naar al die ruzies, met de armen gekruist.

Mme Pétry. — Vous avez envoyé les vôtres dans les pays en voie de développement. Mme Mayence a démantelé les sections de coopération pour y placer des PRL.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Nous parlons de l'AGCD.

Mme Pétry. — Ne dites pas que le PRL n'y est pas.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Pas à l'AGCD où nous avons huit fonctionnaires en tout. Ce ne sont pas ceux qui se disputent; au contraire, ils s'entendent fort bien. C'est encore une qualité du PRL et du PVV: ils se parlent et ils s'aiment bien. (Sourires.)

Ceci dit, j'en reviens au fil de mon exposé. Je ne crois pas que les problèmes soient avant tout d'ordre linguistique. Certaines personnes usent de prétextes linguistiques et communautaires pour camoufler leurs propres ambitions, divisions et mesquineries. Or depuis dix mois que je suis au département de la Coopération au Développement, j'ai visité plusieurs pays dans lesquels j'ai rencontré des centaines de coopérants. Bien sûr, je ne dis pas qu'il n'y a pas, de temps à autre, des conflits et des sensibilités linguistiques ou communautaires qui s'expriment, mais ces problèmes sont mineurs à côté de tous les autres rencontrés sur le terrain.

Les problèmes se situent en fait dans l'administration de l'AGCD. Je réaffirme qu'il s'agit de problèmes de personnes, non pas inhérents à ces personnes mêmes, mais nés de la situation conflictuelle dans laquelle elles sont placées les unes par rapport aux autres, en raison des structures absurdes qui leur ont été imposées, il y a de cela plusieurs années.

Dès lors, je prétends que, plutôt que de communautariser, il serait préférable de réformer les structures. Je ne m'étendrai pas longuement sur ce sujet, mais le principe doit être de restaurer l'unicité de la responsabilité: un même projet, un même type de projets, doit être géré par une seule et même direction générale. Je ne dis pas que le respect de ce principe va résoudre tous les problèmes, car ce n'est pas en redessinant un organigramme qu'on efface des querelles anciennes, datant parfois de plus de vingt ans chez certains fonctionnaires.

Je crois néanmoins que si l'on pouvait déjà rétablir l'unicité des responsabilités, on éviterait beaucoup d'occasions de disputes entre fonctionnaires, pas seulement des deux rôles linguistiques, mais aussi de différents partis, tendances et conceptions au sein de cette administration.

Inzake communautarisering heb ik in de Senaat Vlamingen horen zeggen dat alles naar de Franstaligen gaat en Franstaligen dat bijna alles wordt beheerd door de Vlamingen of door de CVP. De twee gemeenschappen hebben de indruk bedrogen te worden door de andere gemeenschap.

De heer Luyten. — Dat is zoals in alle slechte huwelijken.

Mme Pétry. — Il faudrait en apporter la preuve.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Permettez-moi de vous dire que si chacun, pour défendre sa cause, se braque sur un problème particulier...

Mme N. Maes. — Les volontaires, sans doute ?

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Sommige Franstaligen hebben mij erop gewezen dat 525 vrijwilligers Nederlandstalig zijn tegenover 391 Franstaligen.

Mevrouw N. Maes. — Als er weinig geld mee te verdienen is, zijn de Vlamingen er altijd bij.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Persoonlijk heb ik daar niets tegen. Indien wij alles op een apothekersschaal gaan afwegen, verzeilen wij in een immobilisme. Anderen beweren dan weer dat het grootste deel van de bestellingen naar Vlaanderen gaat en dat in andere sectoren meer Franstaligen zijn dan Vlamingen.

Indien wij een nuchter oordeel willen vellen, moeten wij het globaal pakket bekijken. Wij mogen ons niet blind staren op één categorie van het personeel, maar wij moeten alle uitgaven en alle posten van het budget onder de loupe nemen. Ik ben bereid dit probleem grondig te onderzoeken.

Ik zou graag vernemen welk Nederlandstalig dossier ik heb geweigerd omdat het Nederlandstalig was. Ik ben ervan overtuigd dat u geen enkel dossier kunt aanwijzen want ik heb alle Vlaamse dossiers die mij met een gunstig advies door de administratie werden voorgelegd, aanvaard. Dit geldt zowel voor de economische dossiers als voor de universiteiten, de NGO's en zo verder. Ik zou graag vernemen in welk dossier ik zou hebben blijk gegeven van een gebrek aan objectiviteit ten aanzien van de Vlamingen.

Op het gebied van de universiteiten is er inderdaad een onevenwicht ten nadele van de Vlamingen maar daar zal ik straks nog op terugkomen.

Mevrouw N. Maes. — Die projecten kunnen niet worden beschouwd als echte ontwikkelingssamenwerking.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Als ik u goed begrijp, mogen volgens u de universiteiten niet aan ontwikkelingssamenwerking doen ?

Mevrouw N. Maes. — Mijnheer de staatssecretaris, het zal u ongetwijfeld bekend zijn dat die projecten niet efficiënt zijn. De Nederlandstalige universiteiten zijn bereid *post-graduates* te ontvangen en mensen de nodige bijscholing te geven wanneer zij dat vragen. Dat is heel wat anders dan studenten uit de derde wereld, die niet voorbereid zijn zoals onze studenten, aan te trekken om hier te komen studeren met slechts een kleine kans dat zij slagen en kunnen terugkeren naar hun land. De

vraag rijst of zij bijdragen tot het lenigen van de behoeften van hun land door hier te komen studeren.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Mevrouw Maes, u moet weten dat in 1983 de beschikbare kredieten voor de universiteiten niet volledig werden opgenomen zodat ik niemand heb moeten weigeren, en nooit een keuze heb moeten doen tussen een Nederlandstalige of een Franstalige universiteit.

Mevrouw N. Maes. — Daar gaat het niet om.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Het is toch een deel van het probleem. Ik ga wel met u akkoord dat deze kwestie eens grondig moet worden bestudeerd. De bewering dat op het ogenblik wordt geopteerd voor Franstalige universiteiten ten nadele van Nederlandstalige universiteiten is volkomen onjuist. Dat heeft u echter niet gezegd.

Mevrouw N. Maes. — Ik heb u niet verweten aan discriminatie te hebben gedaan in één of ander dossier. Ik heb enkel gewezen op een structurele fout.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Anderen hebben dat wel beweerd. Bovendien weet ik aan de hand van de talrijke parlementaire vragen die ik ontvang wat omgaat in het hoofd van sommige parlementsleden.

Je vous ai dit que la réforme de l'AGCD était à portée de la main. Sous peu se tiendra une réunion qui devrait permettre de la concrétiser.

D'où proviennent les autres difficultés et retards ? Ils sont de deux ordres.

Tout d'abord, dans le passé, on a parfois promis plus de projets à un plus grand nombre de pays qu'on était capable d'en réaliser dans des délais normaux et avec les outils dont on dispose.

On connaît actuellement une dispersion de l'aide, qui semble néfaste à sa bonne exécution. Je ne veux pas dire par là que nous devons nous limiter à six, huit ou dix pays, mais quand je constate que nous participons à une aide à 110 pays et que, dans 59 d'entre eux, nous dépensons moins de 10 millions par an, alors que dans 21 pays seulement nous dépensons plus de 50 millions par an, je ne peux m'empêcher de me poser des questions sur l'efficacité d'une telle politique.

Je ne prétends pas pour autant que toute cette aide est gaspillée. Si l'on envoie deux médecins dans une favella d'une grande ville américaine, ils y font certainement du bon travail, et ce n'est donc pas du gaspillage. Mais on peut se demander si l'AGCD est capable de suivre ces projets et si l'on ne perd pas beaucoup de temps en se dispersant.

Nous devons en tout cas suivre de près la situation dans 44 pays où l'AGCD exécute elle-même des projets. Un effort de réflexion est à faire dans ce domaine. Certes, je ne connais pas le nombre idéal de pays. Est-ce dix, quinze, vingt ou trente ? Je n'en sais rien. Actuellement, l'administration est essoufflée et ne parvient pas, non par mauvaise volonté, à suivre le rythme d'exécution des projets.

Mme Pétry. — Ce n'est pas l'administration qui décide, mais bien le ministre.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Dans le passé, il y a eu accumulation de promesses. C'est là une responsabilité politique collective. Je ne mets pas l'administration en cause.

Mme Pétry. — Vous ne le faites peut-être pas personnellement, monsieur le ministre, mais beaucoup de monde le fait; c'est bien ce qui me dérange. Il faut savoir que les projets sont décidés politiquement avant de pouvoir être appliqués.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Bien entendu. J'ai précisé qu'en dehors des « disfonctionnements » propres à l'administration, il y avait d'autres causes de retard. J'ai cité en premier lieu le trop grand nombre de promesses faites dans un esprit de générosité, certes, mais sans avoir toujours examiné leurs conséquences. C'est là

une responsabilité collective du passé et j'insiste sur le fait que tout ceci a été fait avec beaucoup de bonne volonté; je ne critique donc personne à cet égard.

Nous devons nous livrer à un examen de conscience, rechercher le moyen d'arriver à une plus grande concentration de l'aide accordée, de façon que l'administration puisse être efficace et développer des forces de frappe dans une série de régions à problèmes.

Autre raison des retards: les procédures externes à l'AGCD. Une fois qu'un projet a été approuvé par l'administration et par le ministre, que peut-il arriver?

Pour toute une série de projets, il faut d'abord l'avis de l'inspection des Finances, comme c'est le cas dans tous les ministères d'ailleurs et c'est là une excellente chose.

Après l'inspection des Finances, il faut passer par le Comité Ministériel de la Politique extérieure. Pour les projets qui impliquent un élément de subvention, il faut obtenir, en outre, l'autorisation du ministre du Budget. Certes, je ne mets pas en cause sa bonne volonté et je m'entends très bien avec lui, mais il faut reconnaître que son administration est surchargée. Très souvent, il faut attendre, six, huit ou neuf mois, voire un an avant d'obtenir la réponse de l'administration du Budget.

Que faisons-nous pour résoudre ces problèmes? A mon initiative, le gouvernement a décidé de constituer un groupe de travail composé des différents ministres intéressés pour étudier la possibilité de raccourcir les procédures externes, qui ralentissent le cheminement des dossiers.

On relève donc trois raisons aux retards à l'AGCD: son «dysfonctionnement», un nombre parfois exagéré de promesses peu réfléchies faites collectivement dans le passé et dont je n'impute la responsabilité précise à personne et, enfin, les procédures externes beaucoup trop lourdes.

Finalement, on s'aperçoit que le ministre de la Coopération au Développement est contrôlé par de nombreux collègues qui interviennent à des titres divers à plusieurs échelons de la décision, ce qui n'est évidemment pas propice à l'efficacité. Je ne suis pas opposé à la concertation au sein d'un gouvernement, mais elle doit se faire dans des délais raisonnables qui ne handicapent pas le caractère opérationnel de notre coopération.

J'en arrive aux retards dans les projets agricoles. C'est effectivement dans ce domaine que l'on constate les retards les plus grands, particulièrement au niveau du démarrage. Des difficultés se font également jour en ce qui concerne la fourniture de matériel. Ceci n'est pas dû non plus à la mauvaise volonté de la part de l'AGCD, mais au fait que, pour des raisons historiques, on a laissé l'AGCD se dessaisir progressivement de ses capacités d'intervention dans le domaine agricole. Là non plus, il n'y a aucune intention machiavélique délibérée.

Actuellement, il ne reste plus à l'AGCD que six agronomes dont certains sont d'ailleurs chargés de tâches qui n'ont plus grand chose à voir avec l'agriculture. Lorsqu'on prétend qu'en prenant certaines mesures, nous viderons l'AGCD...

Men noemt dit Abos uithollen. Een mooi woord, uithollen. Jammer genoeg is Abos reeds uitgehold wat onze hulpmogelijkheden inzake de landbouw betreft. Men moet een beroep doen op onderaanneming om een aantal projecten niet alleen te kunnen uitvoeren maar ook te kunnen identificeren en te formuleren. Onderaanneming is dus reeds gebruikelijk bij Abos.

J'ai eu une divergence de vue avec le ministre des Relations extérieures sur la façon de résoudre ce problème. Je ne souhaite pas poursuivre ici cette polémique qui portait finalement, non sur les objectifs mêmes de la politique, mais sur les modalités d'exécution d'un aspect particulier de la politique, à savoir: comment accélérer la réalisation de nos projets agricoles? Le ministre des Relations extérieures et moi-même étions d'accord sur cette nécessité d'accélération.

Pour ma part, je suis convaincu qu'on devra continuer pendant un certain temps à faire appel à la sous-traitance. S'agira-t-il ou non d'Agriprom? Voilà une question secondaire. La question fondamentale est de savoir s'il y aura lieu de poursuivre dans cette voie. Je réponds clairement que, pendant un certain temps, sous une forme ou une autre, ce sera nécessaire. Même s'il fallait recruter au pied levé plusieurs ingénieurs agronomes — il en faudrait au moins six —, avant que ces jeunes aient acquis l'expérience des fonctionnaires chevronnés qui, petit à petit, accèdent à la pension, il se passerait plusieurs années; c'est incontestable.

Je ne veux pas poursuivre ici une controverse qui porte sur des modalités d'exécution d'une politique et non sur ses objectifs. En tout

cas, je m'inscris en faux contre les procès d'intention qui m'ont été faits dans certaines presses. Je n'en ai heureusement pas eu écho dans cette enceinte et je m'en réjouis. Ces bruits sont faux: il s'agit uniquement de permettre à l'AGCD d'accélérer l'exécution de son programme et non de créer des machines «affairistes» ou autres choses de ce genre. Il s'agit de pures fantaisies qui ne reposent sur aucun fondement.

Ik heb gesproken over de communautarisering en gezegd dat ik persoonlijk daarin niet geloof. Men moet goed beseffen dat indien Abos wordt gecommunautariseerd, men regelrecht naar een splitsing van het departement van Buitenlandse Zaken gaat. Sommigen vinden dat misschien wenselijk, maar dan moeten zij het duidelijk zeggen wanneer ze pleiten voor de communautarisering van Ontwikkelingssamenwerking.

Voorts heb ik gesproken over de landbouw en Agriprom. Ik benadruk nogmaals dat ik van mening ben dat onze landbouwprogramma's moeten worden uitgebreid. Dit is een doelstelling waarmee iedereen hier ongetwijfeld akkoord kan gaan.

Eer ik op de specifieke vragen antwoord, zou ik nog enkele woorden willen zeggen over het Overlevingsfonds, waarover vrijwel alle sprekers hebben gesproken. Ik dank mevrouw Pétry hartelijk omdat zij gezegd heeft dat de staatssecretaris hierover nooit gelogen heeft. Ik meen dit te mogen beamen: ik heb altijd gepoogd de waarheid te zeggen en geen valse illusies te wekken in de commissie, noch in de openbare vergadering.

Hoever staan we nu met het Overlevingsfonds? Het koninklijk besluit in uitvoering van de wet werd goedgekeurd vóór het einde van het jaar en werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 25 februari jongstleden. Alles is dus klaar, wat de administratieve maatregelen betreft die moesten worden getroffen om het begin van de werkzaamheden van het fonds mogelijk te maken.

Het eerste project werd door de regering goedgekeurd einde 1983, is reeds van start gegaan en is thans operationeel op het terrein, maar daarover zo dadelijk meer.

Het identificeren van een goed project in de geest van het Overlevingsfonds — want zoals hier werd herhaald gaat het niet om noodhulp of om aankopen van graan of rijst, maar om projecten die het probleem aan de basis aanvatten — vergt veel tijd. Mocht er vandaag tien miljard ter beschikking zijn en was ik verplicht deze onmiddellijk te besteden in de geest van het Overlevingsfonds, dan zou ik ten zeerste verveeld zijn. Het is niet mogelijk in enkele weken of maanden goede projecten — goed in de geest van het Overlevingsfonds — te identificeren voor tien miljard. Dit is technisch onmogelijk.

Wij zullen dus pragmatisch beginnen, met een veel kleiner bedrag van 200 miljoen.

Wij hebben vorig jaar weken en maanden nodig gehad om de eerste twee projecten te identificeren en wij zijn nu bezig met de identificatie van andere projecten.

Il en va de la coopération au développement et de la lutte contre la faim comme — excusez-moi l'expression — de la cuisson d'un œuf. La cuisson d'un œuf à la coque demande quatre minutes. Le fait de mettre deux ou trois cuisiniers autour de la casserole n'accélérera pas la cuisson.

Il arrive un moment où un supplément d'argent ne change plus fondamentalement les données du problème, du moins pendant un certain temps. Actuellement d'ailleurs, nous constatons dans certains pays d'Afrique une saturation de la capacité d'absorption de l'aide qui est fournie. C'est le cas de certains pays du Sahel: les fonds mis à leur disposition dépassent les possibilités d'identification et d'exécution de projets valables.

Mevrouw N. Maes. — Ook wat Kenya betreft?

Ridder de Donnéa, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Ik ben er geweest, mevrouw. Men had mij over de toestand aldaar gesproken. Ik heb ter plaatse de situatie kunnen onderzoeken. Dat is één van de voordelen die wij hebben. Toen ik terugkwam uit Rwanda met een Sabena-lijnvlugtuig hebben wij er een tussenlanding gemaakt. Ik zal het straks hebben over de projecten voor Kenya. Ik kan u verzekeren dat wij er zeer goede, pragmatische en doeltreffende projecten hebben.

De heer Rutten. — Mijnheer de minister, ik kan u, wat het Overlevingsfonds betreft, moeilijk begrijpen. Er zijn toch genoeg internationale organismen die weten waar de honger zich situeert. Het Overlevingsfonds is opgericht om het probleem van de honger in de wereld op te lossen. Er zijn reeds zoveel studies klaar. Waarom moet men altijd opnieuw met

studies beginnen? Waarom moet men zo lang wachten om die problemen aan te pakken?

Ridder de Donnéa, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Het kan inderdaad paradoxaal lijken. Men weet waar er problemen zijn. Ik ben in Noord-Kenya geweest, in één van de droogste gebieden. Ik heb daar een Unesco-ploeg ontmoet, namelijk in verband met de *Integrated Projects for Arid Lands*.

Zij hebben nu pas hun studie beëindigd en weten nu welke projecten doeltreffend kunnen zijn in Noord-Kenya. Het is een woestijngebied waar vooral nomaden leven. Zij hebben ons gezegd dat een aantal projecten in deze streek een averechts effect hebben. Ik heb die projecten gezien.

Men heeft de uitbreiding van de woestijn in dat gebied nog versneld, doordat de projecten verkeerd werden aangepakt. Men heeft veel geld besteed aan projecten die een pervers effect hebben. Het is interessant wanneer men die gebieden overvliegt vast te stellen dat kale plekken voorkomen rond de plaatsen waar zekere projecten werden aangevat door sommige internationale of bilaterale samenwerkingsplannen.

Wij weten in welke gebieden wij onze projecten zullen aanvangen. Het is de provincie Nyanza in Kenya, langs het Victoriameer. Die provincie is overbevolkt. Het sterftecijfer van de kinderen bedraagt er 260 op 1000. In de woestijngebieden van Kenya — dat blijkt uit onze studies — is het sterftecijfer voor kinderen beneden twee jaar 130 per 1000. In het gebied van Nyanza bedraagt dat cijfer dus het dubbel, omdat die provincie overbevolkt is en er een gebrek is aan proteïnen, aan vis en vlees. Wat men moet doen om de bevolking te helpen, is niet altijd zo evident en zo geruststellend voor het eigen geweten.

Nous avons fait appel aux organisations internationales précisément parce qu'elles disposent d'études toutes faites et de projets. Non des projets, comme certains le croient parfois, qu'elles allaient de toute façon financer, mais qu'elles sont incapables de réaliser par leur moyens propres. Même lorsque ces projets sont connus, avant de les faire démarrer, une phase préliminaire de lancement s'impose. C'est le cas pour ceux que nous envisageons d'entreprendre dans l'immédiat.

Un premier projet de réhabilitation de pêcheries familiales est lancé. Il concerne des étangs familiaux ayant de cent à cent cinquante mètres carrés de surface. Nous comptons contribuer au réaménagement de deux mille étangs et à l'installation d'un millier de viviers supplémentaires. La production par hectare des étangs existants passerait ainsi de trois cents à deux mille cinq cents kilos.

C'est un projet efficace, pourquoi? Parce qu'il exige sept cent cinquante mille dollars, dont deux cent cinquante mille sont accordés par le biais du Programme des Nations Unies pour le développement et cinq cent mille par la Belgique. Il est évident que le montant total peut varier en fonction du cours du dollar, mais pour une somme de vingt-huit à vingt-neuf millions de francs belges, trois mille viviers à poissons seront réhabilités dans une province affectée par un taux élevé de mortalité infantile et par la maladie appelée kwashiorkor, apparentée au sida et due à une déficience en protéines. C'est le premier projet en cours de réalisation.

Le gouvernement sera amené à se prononcer dans le courant du mois d'avril sur un deuxième projet, extrêmement terre à terre, pour reprendre une expression employée, avec raison d'ailleurs, par Mme Pétry, puisque nous allons apporter notre soutien à deux mille deux cents coopératives d'agriculteurs féminins.

Dans la même province de Nyanza — nous travaillons, en effet, pour développer — deux mille deux cents coopératives féminines de quarante personnes environ chacune, constituées par des femmes dont les maris ont émigré pour chercher du travail dans les zones urbaines du Kenya. Ce faisant, quatre-vingt-huit mille familles seront ainsi touchées et comme chacune se compose généralement de cinq ou six personnes, car il y a beaucoup d'enfants dans cette région, nous pouvons espérer aider un million de personnes par un projet qui, pour les deux premières années, ne coûtera que deux millions de dollars, soit un peu plus de cent millions de francs belges.

Ce sont là des projets terre à terre, je le répète, mais d'une grande efficacité et réalisés dans des régions souffrant de taux de mortalité infantile incroyables, 260 pour 1000, soit le double de celui des régions arides du Nord-Kenya et près de deux fois et demie le taux existant actuellement au Zaïre, soit environ 100 à 110 pour 1000.

Ces deux projets concrets sont réalisés en collaboration avec les organisations internationales, le projet «pêcheries» avec la FAO et

le Programme des Nations Unies pour le développement, celui des groupements d'agriculteurs féminins, avec le Fida et le concours d'autres organisations telles que l'Unicef et l'Oms, auxquelles nous nous sommes adressés pour réaliser les projets «Fonds de survie» dans un premier temps.

Voilà où nous en sommes. Après ce plaidoyer pro domo, vous pouvez me croire ou non, mais le fait est que nous nous sommes efforcés d'agir aussi rapidement que nos moyens nous le permettaient.

Que sera l'avenir? Avec les organisations internationales — mais nous avons également consulté certaines ONG — nous établissons un programme pour 1985, 1986 et 1987. C'est en fonction des projets que nous aurons choisis — projets qui répondent, bien entendu, à l'esprit du Fonds de survie, que je compte établir les demandes budgétaires que j'adresserai au gouvernement dans les semaines qui viennent. Ainsi que je l'ai déclaré déjà, notamment devant votre commission des Relations extérieures, ce serait renverser la démarche que de demander de l'argent avant de savoir ce qu'on va en faire.

Dans quelques semaines donc, je pourrai vous dire ce que nous ferons concrètement dans les trois années à venir.

Nous envisageons également des projets concrets dans le Sud de la Somalie et dans la région de l'Ouganda proche de la frontière du Kenya, les problèmes de famine et de malnutrition se posant sur tout le pourtour nord du lac Victoria.

Je voudrais répondre maintenant à certaines questions précises qui m'ont été posées. A cette occasion, j'aborderai sans doute divers points qui intéressent les intervenants.

Mevrouw Maes heeft vragen gesteld over het Overlevingsfonds, de saldi, de vertraging bij Sobemap, de communautarisering en Agriprom, waarop ik al een antwoord heb gegeven.

Er blijven nog enkele vragen over.

Zo is er de vraag over de volledig Franstalige universiteit die door Abos zou worden gefinancierd. Wij moeten kijken naar de budgettaire middelen die naar de universiteiten gaan vooraleer wij over het volledig financieren van een Franstalige universiteit mogen spreken.

Er zijn eigenlijk twee grote begrotingsposten voor de universiteiten. Er is artikel 34.32 voor de betoelaging om de kosten te dekken van de buitenlandse studenten die in ons land studeren en er is de rubriek 60.58.B, dat is het Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking bestemd voor de universitaire ontwikkelingssamenwerking.

Op artikel 34.32 is er 700 miljoen ingeschreven voor 1984. Er zijn inderdaad veel meer Franstalige studenten aan de Franstalige universiteiten. Ik maak er u attent op dat ik voor dit artikel van de begroting slechts als betalingsagent — officier payeur — optreed. Ik moet de factuur betalen die de ministers Coens en Bertouille ieder jaar naar mijn administratie doorsturen. De studenten hebben inderdaad de vrije keuze van universiteit. Ik kan geen enkel student ertoe verplichten naar een Vlaamse of naar een Franstalige universiteit te gaan. Mocht men aan die vrije keuze iets willen wijzigen, dan moet het hele instrumentarium van de wet van 1971 betreffende de betoelaging van de universiteiten worden gewijzigd. Daarvoor ben ik echter niet bevoegd.

Op de tweede post, namelijk 60.58.B voor het Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking, werd ongeveer 600 miljoen ingeschreven.

De verhoudingen liggen daar veel minder slecht voor de Vlamingen dan de Vlaamse Gemeenschap vaak denkt. Ik geef toe dat er nog een overwicht bestaat, wat de Franstalige universiteiten betreft. Het is echter zeer moeilijk sommige initiatieven te splitsen tussen de gemeenschappen, want zij worden soms door de Franstalige en Nederlandstalige universiteiten samen uitgevoerd. Gelukkig is er in dit land nog samenwerking tussen de universiteiten van de verschillende taalrollen, waardoor gemeenschappelijke projecten kunnen worden uitgevoerd.

Indien men die gemeenschappelijke projecten die moeilijk kunnen worden gesplitst buiten beschouwing laat, komt men tot een verhouding van grosso modo 55/45. Ik wil die verhouding wel ombuigen naar 50/50; ik heb daar geen bezwaren tegen. Ik heb trouwens de middelen om meer te geven aan Vlaamse universiteiten zonder iets te moeten afnemen van de Franstalige. Ik heb dat ook al aan de Vlaamse rectoren gezegd en heb hun gevraagd met projecten op tafel te komen.

Ik voer thans onderhandelingen met de universiteiten over nieuwe eigen initiatieven van de universiteiten inzake ontwikkelingssamenwerking en overheidsinitiatieven. Er is reeds een overeenkomst voor universitaire samenwerking in het buitenland. Dat slaat op alles wat onze universiteiten presteren in de universiteiten van ontwikkelingslanden.

Wij zouden echter graag hebben dat de universiteiten ook meewerken aan sommige overheidsprojecten en dat ze hier ter plaatse opleidingsprogramma's zouden uitvoeren. Om dat te bevorderen, voeren wij de daarnet genoemde onderhandelingen. De ontwerpen daarover liggen nu bij de inspectie van Financiën. Ik hoop over een tweetal maanden die overeenkomst met de rectoren van de Vlaamse en van de Franstalige universiteiten te kunnen ondertekenen wat aan de Nederlandstalige universiteiten nieuwe mogelijkheden zou moeten geven om meer projecten op het getouw te zetten.

Ik herhaal het: tot hiertoe heb ik geen enkel Vlaams project geweigerd wanneer daarover een gunstig advies werd uitgebracht, wat het geval was voor de meeste projecten die mij werden voorgelegd.

Mme Pétry. — Ne devraient-ils pas s'inscrire dans « la » politique, et non dans « leur » politique?

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Bien entendu. Mais ils ont toujours besoin de l'accord de l'administration et du ministre.

Nous demandons, il va de soi, aux universités de faire preuve d'initiative dans certains cas, mais nous avons toujours un droit de regard. Il n'y a pas d'automatisme dans l'approbation des projets qui doivent s'inscrire dans une certaine logique, dans une certaine politique.

C'est sûrement vrai pour les initiatives gouvernementales puisque nous imaginons qu'ils pourraient jouer un rôle dans tel projet. Quand il s'agit, par contre, d'une initiative propre aux universités, il est certain que nous gardons le dernier mot.

Mevrouw Maes, ik meen niet dat men met de 700 miljoen ingeschreven onder artikel 34.32, een hele Franstalige universiteit kan financieren. Dat is een mooi beeld, maar dat zou dan toch een zeer kleine faculteit zijn.

Mevrouw N. Maes. — Die zijn er ook, mijnheer de staatssecretaris.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Die zijn er inderdaad, mevrouw Maes.

Ik wil echter nog enkele woorden zeggen over een ander probleem in verband met de universiteiten. Het volgende geldt voor buitenlandse studenten zowel aan Nederlandstalige als Franstalige universiteiten. De goede studenten zijn de beste ambassadeurs van België die wij daarna in die ontwikkelingslanden kunnen hebben. Natuurlijk gaan degenen die wij hier hebben gebuisd waarschijnlijk niet met de beste gevoelens, wat ons betreft, naar huis. Maar, al degenen die hier slagen, ik herhaal het, zijn vrienden van België. De meesten onder hen zullen ons ook in de toekomst trouw blijven.

Zoveel mogelijk goede buitenlandse studenten of stagiairs naar België lokken, is een zeer belangrijk element, niet alleen van onze buitenlandse economische politiek, maar van onze buitenlandse politiek in het algemeen. Ik ben het er met u over eens — ik heb dat als hoogleraar ook meegemaakt in het eerste jaar van de universiteit — dat wij een té groot aantal slechte studenten inschrijven. Wij moeten het aantal studenten niet verminderen maar, wij moeten de buitenlandse studenten, daar gaan wij allemaal akkoord, in een aantal gevallen en voor een aantal studierichtingen veel beter selecteren. Wij moeten ons toespitsen, zoals dat zeer verstandig wordt gedaan door de Vlaamse universiteiten, op studenten van de tweede of derde cyclus en niet op kandidatuurstudenten.

Op sommige uitzonderingen na is het een slechte keuze personen voor vier à vijf jaar naar hier te laten overkomen. Zij verliezen hun culturele identiteit. Wij moeten personen naar hier brengen die reeds vier of vijf jaar in hun eigen land hebben gestudeerd, en die hier vervolmakingscursussen komen volgen.

Mevrouw Maes en mevrouw De Pauw hebben een vraag gesteld in verband met onze voedselhulp, over de hoeveelheid graan die wij ieder jaar naar ontwikkelingslanden sturen. Die hoeveelheid wordt in EEG-verband bepaald. Voor 1983 was dat 44 000 ton graan. Het budget voor 1983 bedroeg ongeveer 600 miljoen.

De heer Rutten. — 550 miljoen, mijnheer de staatssecretaris.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Inder-

daad, 550 miljoen, mijnheer Rutten. Voor 1984 werd dit aantal bepaald op 41 500 ton graan. Maar het budget stijgt.

Deze vastleggingsmachtigingen, die u kunt terugvinden in artikel 17 van het ontwerp, stijgen met 50 miljoen, namelijk van 550 miljoen tot 600 miljoen. Wegens de evolutie van de graanprijzen zullen wij echter maar 41 500 ton graan kunnen leveren. Dit is betreurenswaardig, maar u kent onze budgettaire moeilijkheden. Wij hebben gedaan wat wij konden.

De heer Rutten. — Ik heb die vraag ook gesteld. Op post 53.03 van de begroting voor 1984 wordt niet meer in kredieten voorzien. Komen deze kredieten op een andere post voor?

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — De administratie en de inspectie van Financiën hopen dat men de ordonancerings van 1984 zal kunnen realiseren door een beroep te doen op niet-bestede saldi van vorig jaar. Sommige leden van mijn administratie zeggen dat ik waarschijnlijk moeilijk alles zal kunnen financieren met deze saldi. In dat geval zal ik bijkredieten moeten vragen. Wij zullen dit pas over enkele weken met zekerheid weten. De ordonancerings berusten op ramingen. Er kunnen betwistingen bestaan over het tempo van de uitgaven.

Mevrouw Maes, ik wil geen enkele vraag ontwijken. Ik meen echter op al uw vragen te hebben geantwoord in mijn inleiding of nu. Indien u nog vragen hebt, wil ik ze graag nu of later schriftelijk beantwoorden.

Mme Delruelle a également fait allusion au problème de la réforme de l'administration et à celui du taux de 0,7 p.c. du PNB.

Je déplore, tout comme les différents intervenants, que nous n'atteignons pas ce chiffre. J'ai déjà dit qu'il ne fallait pas trop avoir l'obsession des normes chiffrées, ni attacher trop de magie aux chiffres, mais je suis aussi d'avis que la Belgique doit s'efforcer d'augmenter son aide à la coopération au développement. Je n'ai pas d'objection, sur le plan philosophique, à l'égard de cette question.

A juste titre, madame Delruelle a indiqué que les problèmes du tiers monde s'aggravent. C'est vrai. Presque toute l'Afrique régresse et c'est dramatique à constater. Le problème de la sécheresse, par exemple. Savez-vous que la désertification, qui atteint actuellement 20 p.c. du continent africain, pourrait aller jusqu'à 45 p.c. dans 40 ou 50 ans, si rien n'est fait pour l'enrayer puisqu'elle progresse actuellement de plusieurs centaines de mètres par an. Pour le Kenya, on a cité le chiffre d'un kilomètre par an.

Vous avez aussi parlé du problème de l'endettement des pays en voie de développement. Qui a poussé ces pays à s'endetter? Je crains malheureusement que les pays industrialisés portent une lourde responsabilité en cette matière. Nous avons poussé ces pays à s'équiper de biens dont ils pouvaient fort bien se passer. Nous devons faire un sérieux examen de conscience, si nous ne voulons pas que la situation s'aggrave.

La seule façon de lutter contre les effets néfastes de cet endettement, dont le service de la Dette entraîne des sacrifices énormes, et absorbe parfois un quart, voire un tiers des recettes en devises de ces pays, c'est, tout d'abord, le rééchelonnement de la dette, et c'est ce que font, je ne dirai pas chaque jour, mais presque chaque semaine, les pays industrialisés.

Ensuite, il faut éviter de continuer à pousser ces pays à s'endetter pour l'achat d'infrastructures ou d'équipements non productifs. On estime que le taux d'utilisation des grandes infrastructures financées, par exemple, par le Fonds européen de développement, c'est-à-dire les infrastructures de transport, d'énergie, d'irrigation, etc., ne dépasserait pas 25 p.c. Cela prouve que dans beaucoup de cas, on a vendu des équipements dont la technologie n'est pas adaptée à ces pays ou dont l'utilité a été mal évaluée.

Nous devons, je le répète, faire un examen de conscience sérieux et cesser d'inciter ces pays à acheter des produits inutiles. Nous pouvons leur vendre suffisamment de produits utiles sans nuire à l'emploi chez nous. Au contraire, c'est dans la mesure où l'on développera la capacité productive de ces pays qu'on rendra solvable une énorme demande potentielle qui actuellement ne l'est pas et qu'on permettra de relancer les circuits économiques entre le Nord et le Sud de la planète, non pas dans un esprit d'exploitation des uns par les autres, mais dans un esprit de « partenariat », dans un esprit de véritable coopération.

Je répondrai maintenant à M. Humblet qui, je le regrette, n'est plus à son banc.

Mme Pétry. — Veuillez l'excuser, monsieur le secrétaire d'Etat; il a dû partir, mais nous vous écoutons.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Je ne lui en veux pas, car il m'arrive parfois de devoir faire de même.

Quelques questions posées par M. Humblet sont malgré tout d'intérêt général. C'est ainsi qu'il a parlé de 800 millions qui seraient octroyés aux institutions universitaires flamandes. Je me demande vraiment où il a pu trouver cette référence.

Je pense que M. Humblet confond deux chiffres, à savoir celui de 800 millions qui n'existe que dans son esprit et celui de 80 millions, qui figure à l'article 53.23, et sert à financer les initiatives propres des universités. Mais, tant les universités flamandes que francophones ont des projets qui émanent de cet article 53.23. Le montant global des projets que nous avons financés l'an passé n'était — si j'ai bonne mémoire — que de 20 à 25 millions. Ce n'est certainement pas cet article-là, qui peut, dans l'état actuel des choses, donner un avantage communautaire soit aux Flamands soit aux francophones de ce pays puisque les ordonnancements qui y ont été faits, restent modestes.

Mais, je le répète, cet article pourrait être utilisé bien davantage dans un avenir rapproché le jour où entre l'AGCD d'une part, et les universités, d'autre part, sera signée la convention concernant le développement d'initiatives propres aux universités.

M. Humblet m'a aussi demandé des explications sur l'article 33.04 qui mentionne le chiffre de 5 millions. Cet article sert en fait, à verser une allocation de fonctionnement au Conseil interuniversitaire de la Communauté française et au *Vlaamse Interuniversitaire Raad*.

Ces subventions sont exactement les mêmes: 2,5 millions pour le Vliet et 2,5 millions pour le CIUF. L'équilibre communautaire au niveau de cette subvention est totalement respecté.

M. Humblet a parlé du Fonds de survie et de l'AGCD. J'y ai répondu.

Mijnheer Rutten, ik heb u reeds een antwoord gegeven betreffende de voedselhulp en het Overlevingsfonds. Op uw zeer technische vraag betreffende artikel 61.01 kan ik nu niet antwoorden. Ik zal u echter morgen een schriftelijk antwoord bezorgen.

Uw vraag in verband met de raad van advies heeft een bredere politieke betekenis. Ik heb de raad geraadpleegd betreffende de begroting 1984. Nog nooit werd de raad zo vroeg geraadpleegd over de begroting. De raad heeft zijn advies nog vóór het einde van de bespreking van de begroting in de Kamercommissie ingeleverd.

Hij werd ook geraadpleegd in verband met het uitvoeringsbesluit voor het Overlevingsfonds. Het verslag aan de Koning van dat koninklijk besluit werd voor 90 pct. geïnspireerd door het advies van de raad. Men mag dus wel zeggen dat de opvatting van de raad betreffende het Overlevingsfonds heeft doorgewogen in de filosofie voor de werking ervan. Deze filosofie wordt omschreven in het verslag aan de Koning.

Ik geloof dat ik verder niets meer kon doen. Wel heb ik aan de raad de nodige middelen ter beschikking gesteld door een drietal mensen meer aan te stellen. Persoonlijk heb ik ook mijn begroting voor de raad toegelicht. Wat kon ik nog meer doen? Indien er nog redelijke voorstellen zijn, dan wil ik daaraan gevolg geven. Ik meen te mogen zeggen dat ik de raad *au sérieux* heb genomen, want ik heb hem geraadpleegd wanneer het nodig en nuttig was.

Mijnheer Rutten, ik heb reeds geantwoord op uw algemene vraag of ons geld wel goed wordt uitgegeven in die landen. Zoals ik al zei: in sommige gevallen wel, in andere niet. Wij moeten zeer attent zijn op de doeltreffendheid van onze hulp aan de ontwikkelingslanden.

Mijnheer Noerens, in verband met het Overlevingsfonds hebt u een bijzondere vraag gesteld, namelijk of wij van plan zijn een speciale administratie op te richten. Dit zal niet het geval zijn. Ook het Abos werd bij het Ontwikkelingsfonds betrokken. Een bestuursdirecteur van het Abos is ter plaatse gaan kijken, waar de eerste projecten zullen worden uitgevoerd. Ook ons sectiehoofd in Nairobi werd belast met een geregeld toezicht.

Ik ben dus van oordeel dat Abos hierbij nauw moet worden betrokken en ben ook niet van plan dit voornemen te wijzigen. Het is niet omdat wij samenwerken met de Ifad of de *International Fund for Agricultural Development* of met andere internationale instellingen dat er geen Belgische controle meer moet zijn. Ik ben integendeel van plan een zeer strikte Belgische controle te organiseren in deze zaak.

Er is dus ook geen sprake van een speciale administratie. Tot nu toe heb ik goede medewerking gekregen van de betrokken functionarissen van Abos.

Inzake de voorlichtingsactiviteiten van de niet-gouvernementele organisaties heb ik een commissie opgericht, voorgezeten door een lid van mijn kabinet, maar met vertegenwoordigers van de NGO's en de administratie, om na te gaan wat er moet gebeuren met de kosten voor voorlichting en het budget.

Pas nadat in het bezit ben van de conclusies van die commissie zal ik beslissen wat er moet gebeuren met het budget voor 1985. Wij hebben nog een saldo van het budget van 1983, en dit jaar zijn er geen grote problemen.

Ik laat dat onderwerp niet in de kast liggen.

U hebt nog een vraag gesteld betreffende Marokko. De ontwikkelings-samenwerker waarover u het had, werd vorig jaar in augustus benoemd in Casablanca door de minister van Buitenlandse Betrekkingen. Ik heb het verslag nog niet gezien, maar ik heb mijn administratie enkele dagen geleden gevraagd mij het verslag over te maken over de resultaten van de zending van de betrokkene. Meer kan ik u daarover voor het ogenblik niet zeggen.

M. Trussart a évoqué longuement le Fonds de survie. Je ne vais pas reprendre ce que j'ai déjà dit à ce sujet. En effet, je crois m'être largement expliqué dans ce domaine en rappelant notamment que l'arrêté royal avait été publié le 25 février et que l'avis du conseil consultatif, ainsi que je l'ai confirmé à M. Rutten, avait été paraphrasé dans le rapport au Roi qui s'inspirait largement du texte de cet avis.

Mevrouw Depauw, u hebt eerst een aantal algemene beschouwingen gewijd aan de rol van de lobby's bij de ontwikkelings-samenwerking. Ik zou graag eens een lijst zien van die lobby's. Iedereen spreekt over lobby's, en volgens mij zijn er allerlei soorten lobby's, niet alleen zakenlobby's.

Het departement van Ontwikkelings-samenwerking is waarschijnlijk het departement waar het grootste aantal lobby's van allerlei aard defileert. Ik zie ze allemaal. Er zijn er met goede bedoelingen, en andere met minder goede bedoelingen. Het is natuurlijk de rol van de minister alleen gevolg te geven aan de goede bedoelingen en niet aan de slechte.

Ik wil geen polemieken voeren met u over de rol van de lobby's. Ik zou wel eens willen weten in welke politiek en in welk departement er geen lobby's zijn.

Mevrouw N. Maes. — Dat is nochtans bijzonder interessant.

Mme Pétry. — On pourrait en parler un jour en commission.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelings-samenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Dat zou zeker interessant zijn. Ik heb van alles geleerd op dat departement, en ik zal er nog eens een boek over schrijven.

De lobby's bevinden zich niet steeds waar men denkt dat ze zijn. Mensen die komen prediken voor het algemeen welzijn bijvoorbeeld, zijn soms de sterkste lobbyisten. Ik zal hier geen polemieken voeren over dat onderwerp, maar ik sta te uwer beschikking, mevrouw Maes, om u eens onder vier ogen te vertellen hoe het er allemaal aan toegaat.

De heer Luyten. — Een geleid bezoek, misschien.

Mevrouw N. Maes. — Dat soort uitnodigingen sla ik nooit af.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Parlant des lobbies, il faut se méfier des idées générales et des procès d'intention. C'est inouï, le nombre de procès d'intention qu'on vous fait constamment!

J'en reviens à mes réponses, mais, quand on parle des lobbies, on perd le fil de ses bonnes idées. (*Sourires.*)

Ik zal nu dus niet verder uitweiden over die «lobby's», mevrouw De Pauw. Over de hervorming van de administratie heb ik reeds gesproken. Wat de Vlaamse universiteiten betreft, heb ik aan de rectoren gevraagd projecten voor te leggen die wij dan kunnen bestuderen. Onlangs hebben wij trouwens zes Nederlandstalige en vier Franstalige projecten ontvangen, onder meer in verband met vervolmakingscursussen.

Een belangrijke vraag, mevrouw De Pauw, en het verwondert mij dat u die heeft gesteld omdat ik — en dit is niet ironisch bedoeld — uw

grote bezorgdheid ken voor de sociale rechtvaardigheid, is die waarom wij de jurisprudentie volgen waardoor leden van de BTS, *les coopérants techniques belges*, en de geassocieerde experts eerst hun militaire dienstplicht moeten vervuld hebben alvorens te kunnen vertrekken.

Het antwoord ligt voor de hand. Die experts verdienen 60 à 80 000 frank netto per maand, sommigen zelfs meer. Het zou derhalve sociaal onrechtvaardig zijn sommige jonge mensen toe te laten een dienst te presteren in vervanging van hun militaire dienstplicht tegen 60 à 80 000 frank per maand terwijl anderen hun militaire dienstplicht moeten vervullen voor slechts enkele honderden franken per maand. Die jurisprudentie bestond trouwens reeds onder mijn voorganger, mevrouw Mayence, en wellicht ook reeds vroeger.

BTS'ers worden vergoed zoals staatsambtenaren en ontvangen bovendien nog premies onder meer voor vervreemding.

Mme Pétry. — N'y a-t-il pas de modération salariale à ce niveau ?

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — Les coopérants ayant le statut d'agent de l'Etat sont également touchés par la modération salariale.

Tout comme ces experts associés, ils sont très bien payés et le méritent d'ailleurs, car ce sont des techniciens qualifiés, souvent même universitaires.

Cela signifie-t-il que les jeunes ne peuvent plus accomplir un service militaire dans des pays en voie de développement en remplacement du service militaire en Belgique ? Non. Mais ils doivent le faire comme volontaires, dans le cadre de projets d'ONG. Ils perçoivent alors un traitement qui, sans être de misère, implique certains sacrifices, tout comme le service militaire en demande à ceux qui le font.

Tous ceux qui souhaitent remplacer leur service militaire par un service volontaire reçoivent mon appui. Par contre, je ne suis pas d'accord pour les payer comme fonctionnaires qualifiés de l'Etat ou plus encore, les traitements des fonctionnaires qualifiés de l'Etat n'atteignant pas toujours ceux des experts associés.

Nous exigeons donc le service militaire, mais nous ne sommes pas pour autant en contradiction avec l'article 16 des lois coordonnées sur la milice, parce que les intéressés peuvent toujours partir comme volontaires. Des centaines de places se libèrent périodiquement, pour les volontaires qui veulent partir à l'étranger.

La question était pertinente et intéressante. C'est par un souci de justice sociale que nous avons établi cette jurisprudence. Si on voulait poursuivre un but purement électoraliste, on pourrait faire de beaux cadeaux à certaines personnes. Personnellement, je ne l'ai jamais fait.

Mevrouw De Pauw-Deveen. — Mijnheer de staatssecretaris, ik had een vraag gesteld in verband met de bursalen.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Ik blijf bij mijn standpunt dat ik heb uiteengezet in de Kamer. U hebt het trouwens vermeld.

Mevrouw De Pauw-Deveen. — Het is verkeerd. Er is geen dubbele subsidiëring. Het geld mag niet worden overgeheveld naar de sociale dienst.

Ridder de Donnée, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Betrekkingen. — Dat is uw standpunt, mevrouw, en ik heb daarvoor alle eerbied. Wat ik heb gezegd, is gebaseerd op het advies van mijn administratie, van de inspectie van Financiën en van het Rekenhof. Zij kunnen zich natuurlijk alle drie vergissen. Ik zal dit in elk geval laten onderzoeken door mijn medewerkers.

Zo kom ik tot de uiteenzetting van mevrouw Van Puymbroeck, die een aantal edelmoedige gedachten heeft ontwikkeld waarmee ik kan instemmen.

Wat Abos en het Overlevingsfonds betreft, heb ik reeds geantwoord.

J'en arrive ainsi à l'exposé de Mme Pétry. Je lui ai déjà répondu en fait dans mon introduction générale sur la réduction du budget. Je n'y reviendrais donc pas.

J'ai également parlé des soldes reportés.

Je vous dirai que je ne suis pas obsédé de la privatisation, tout comme je ne suis pas un obsédé de la collectivisation. J'essaie d'être pragmatique dans cette affaire, parce que le prestige de la Belgique est en jeu, dans un domaine fondamental pour notre politique étrangère.

Par conséquent, je recherche des mécanismes qui nous permettent d'accélérer la réalisation des promesses faites dans le passé, non seulement les miennes, parce que je n'ai pas encore eu le temps d'en faire beaucoup, mais celles de tous mes prédécesseurs. Ma volonté est d'exécuter d'abord ce que la Belgique a promis dans le passé. Je donne priorité à la réalisation de ces promesses. Je ne cherche donc pas particulièrement à mettre des plumes à mon chapeau. Je m'efforce avant tout de consolider notre action.

Parfois, je suis obligé de mettre des emplâtres sur des jambes de bois. Je veux adopter une approche pragmatique et tout mettre en œuvre pour nous faire sortir de ce carcan extraordinairement frustrant dans lequel se débattent les fonctionnaires de l'AGCD, à qui j'ai rendu hommage, et je me débats moi-même. Je vous assure qu'il est extrêmement frustrant de devoir adopter l'attitude qui est la mienne actuellement avec les moyens dont je dispose; on a vraiment l'impression d'être parfois «les pieds dans la glu» et ceci ne peut qu'accroître le taux d'adrénaline de celui qui a envie d'agir.

En ce qui concerne la communautarisation, madame, j'ai déjà dit que pour moi le vrai remède au problème de la coopération n'était pas la communautarisation.

Vous avez parlé des bagarres et de guerre entre chefs, j'apprécie votre expression. Mais il y a de grands et de petits chefs. Ces bagarres, en partie dues au morcellement des responsabilités transcendent les affinités de parti, de communauté et de langue. Je l'ai constaté à maintes reprises. Mais je ne citerais pas d'exemples, car certains éléments sont confidentiels.

Mme Pétry. — J'ai parlé des retombées économiques du projet. C'est un aspect très différent.

M. le chevalier de Donnée, secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement, adjoint au ministre des Relations extérieures. — En ce qui concerne les retombées économiques, j'entends les Flamands soutenir que ce sont les francophones, les Wallons et les Bruxellois, qui tirent la couverture à eux. J'entends, par contre, les Wallons dire la même chose des Flamands.

J'essaie actuellement de faire établir des statistiques qui permettront de répondre objectivement à toutes ces accusations. Ainsi, j'ai déjà pu répondre que pour la coopération technique universitaire le rapport est de 55/45. Mais je ne puis faire mettre au point toutes les statistiques en même temps. Si j'ai encore la chance de vivre un nouveau débat dans cette assemblée sur un prochain budget de la Coopération, je pourrai vous communiquer de nouvelles données chiffrées, afin de tenter, non de passionnaliser, mais d'objectiver le débat.

Vous avez dit qu'il fallait favoriser l'initiative des fonctionnaires. Je suis là-dessus bien d'accord avec vous. Mon cabinet a joué le jeu de la collaboration avec l'administration. Les membres de mon cabinet et moi-même avons, avec la majorité des fonctionnaires, des rapports corrects sur le plan humain et administratif.

Voilà, mesdames, messieurs, ce que je voulais dire. J'ai essayé de répondre avec clarté aux questions, claires elles aussi, qui m'avaient été posées. (*Applaudissements sur divers bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Nelly Maes.

Mevrouw N. Maes. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, na het inderdaad uitvoerig antwoord van de staatssecretaris zou ik hem namens mijn fractie voor dit antwoord willen danken. De wijze waarop hij is ingegaan op een aantal netelige problemen en de wijze waarop hij heeft geantwoord zijn in feite een uitdaging aan het Parlement om mee te denken over het beleid van Ontwikkelingssamenwerking.

Al te vaak klagen de parlementsleden — en ik meen terecht — over de arrogante verwaarlozing vanwege de regering van de dingen die in het Parlement worden gezegd. Vaak kunnen de parlementsleden niet mee denken, omdat ze te weinig geïnformeerd zijn. De openheid waarmee de staatssecretaris ons de informatie heeft verstrekt, de duidelijkheid waarmee hij zijn opinies confronteert met die welke in het Parlement leven, kunnen alleen maar een echte herwaardering van het Parlement tot gevolg hebben.

Ik meen dat het ook een goede zaak is voor de ontwikkelingssamenwerking. Wanneer wij op dit terrein een gemis aan beleid aanklagen, heeft de staatssecretaris ten minste de verdienste zo korte tijd op het Abos aanwezig te zijn dat hij wel een solidaire verantwoordelijkheid moet meedragen maar onmogelijk persoonlijk de schuld zou kunnen krijgen.

Toch is zijn korte aanwezigheid op het departement voor ons reeds hoopgevend.

Ten eerste, hopen wij dat dit debat en het wisselen van gedachten — ook al zullen wij van mening blijven verschillen — worden voortgezet.

Ten tweede, wettigt de jeugd van de staatssecretaris vandaag de hoop dat hij enkele jaren langer zal kunnen blijven dan met zijn voorgangers het geval was, zodat hij op dit departement iets kan veranderen.

Veranderen moet het, want zolang het niet echt verandert, zullen wij de kredieten voor Ontwikkelingssamenwerking niet kunnen goedkeuren. *(Applaus op de banken van de Volksunie en op de banken van de meerderheid.)*

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt betreffende de kredieten « Ontwikkelingssamenwerking », verklaar ik de bespreking voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole au sujet des crédits « Coopération au développement », je déclare la discussion close.

Morgen om 10 uur vatten wij de bespreking aan van de kredieten « Buitenlandse Betrekkingen ».

Demain à 10 heures nous aborderons la discussion des crédits « Affaires étrangères ».

PROPOSITION DE LOI — VOORSTEL VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — M. de Clippele a déposé une proposition de loi complétant l'article 119 du Code des impôts sur les revenus en vue de relancer le capital à risque.

De heer de Clippele heeft ingediend een voorstel van wet tot aanvulling van artikel 119 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen om het risicodragend kapitaal aan te zwengelen.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur sa prise en considération.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Le Sénat se réunira demain 28 mars 1984, à 10 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen 28 maart 1984, te 10 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 19 h 20 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 19 u. 20 m.)